16247/B/2

A.X.p

Willaume chir. maj.
& Dr. med.

HIPPOCRATIS COI
*Genuina effigies ex antiquo numiſmate
græco Conſtantinopoli reperto.*

42550

HIPPOCRATES CONTRACTUS,

IN QUO

MAGNI HIPPOCRATIS,

MEDICORUM PRINCIPIS,

OPERA OMNIA

in brevem Epitomen ſumma diligentia redacta habentur.

STUDIO ET OPERA

THOMÆ BURNET,

M. D. Medici Regii, & Collegii Regii Medicorum Edinburgenſium Socii.

Editio nova diligenter correcta.

ARGENTORATI,

Apud AMANDUM KÖNIG, Bibliop.

MDCCLXV.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

ILLUSTRISSIMO AC NOBILISSIMO

DOMINO

JACOBO PERTHI

Comiti, Baroni de DRUMMOND, *Strathiernæ Seneſchallo* Hæreditario, Sereniſſimo Regi ab intimis & Secretioribus Conſiliis, Regnique *Scotiæ* ſummo Cancellario, Patrono ſuo Eminentiſſimo,

NEC NON

Clariſſimis Excellentiſſimiſque Viris D. *ROBERTO SIBBALDO* Equiti aurato Archiatro & Præſidi digniſſimo, D. *ROBERTO TROTTERO*, D. *JOANNI LEIRMONTIO* Cenſoribus Æquiſſimis, reliquiſque Regii Medicorum Collegii apud Edinburgum Sociis Doctiſſimis,

Hunc parvæ molis librum, in honoris, ſummæque obſervantiæ, & amicitiæ integerrimæ teſſeram, humillime offert, dedicatque,

THOMAS BURNET,
Socius & Collega.

APPROBATIO.

Cum Dominus Thomas Burnetus *Medicinæ Doctor*, & *Medicus Regius ordinarius Regiique Medicorum Collegii apud* Edinburgum *Socius*, *librum à ſe compoſitum*, *cui titulus*, Hippocrates Contractus, *nobis perlegendum exhibuerit*, *atque in eo nihil ſit*, *quod bonis moribus repugnet*, *quin ipſa totius* Hippocraticæ *doctrinæ medulla in ipſo expreſſa ſit*, *multique proinde uſus*, *cum tironibus*, *tum in praxi verſatiſſimis eſſe poterit*, *dignum eſſe cenſemus*, *qui typis impreſſus*, *in publicam lucem emittatur*. *In cujus rei fidem ſubſcriptiones noſtras manuales.*

ROBERTUS SIBBALDUS *Præſes*,
R. M. C.

ROBERTUS TROTTERUS *Cenſor*,
R. M. C.

JOANNES LEIRMONTIUS *Cenſor*,
R. M. C.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

Licet Macrobio, *Lector* Benevole, in ſomnium *Scipionis* libro, *Hippocratem* noſtrum tam falli quam fallere neſcium aperte pronuncianti, aſſentiri non poſſim, neque etiam uſquequaque placeat, cum multis, divino virum ingenio Ethnicum appellare, fatendum tamen ultro, ſummum fuiſſe Philoſophum, ſummum item Medicum, multorum bonorum nobis auctorem, rariſſimi doni virum, ſemper & ubique laudandum, ſatis pro dignitate nunquam. Quam fuerit acris ingenii, ſtupendæ eruditionis, ac judicii ſubacti, vel inde conjicere licet, quod ex parvis & vulgaribus initiis, in magnam artem Medicinam provexerit, omneſque Anteceſſores ſuos longe ſuperarit, in hunc uſque diem à nullo hactenus ſuperatus, licet quam plurimi poſt eum æterna laude

digni extiterint Medici. Genuina enim ejus ſcripta, quæ temporum injurias huc uſque evaſerunt, eruditis lectoribus ſummam ſemper pariunt admirationem, nec eſt quod vel ipſe Zoilus carpere poſſit, tam terſe, rotunde, eleganter, ac ſuccincte omnia proponit. Vera etiam ut plurimum dicere, qui in artis operibus probe verſatur, haud dubie affirmabit. Non mirum ergo quod illum tota dehinc poſteritas Medicorum Principem ſummo ſuo merito indigitaverit. Præ aliis quibuſcunque peritiſſimum fuiſſe magnum *Hippocratem* in prognoſi ſtabilienda, & præſagienda vita & morte, ſatis indicant aurei & prorſus admirandi Prognoſticorum & Coacarum Prænotionum libri: quam diligens etiam fuerit & curioſus obſervator omnium, quæ circa ægrotantes ſunt, rerum, libri Epidemiorum fuſe oſtendunt. Liber Aphoriſmorum tanto ingenio conſcriptus creditur, ut exiſtimarint veteres eum omnem vim ingenii humani ſuperare. In morborum curatione adeo felix, ut *Herculem* Alexicacum quis jure vocaverit, ferocium & ferarum ægritudinum depulſorem

ſorem ac domitorem. Hanc ſuam ſuſpiciendam artem, in Græcis ſervandis, ſumma benevolentia manifeſtam fecit, cum peſte à Barbaris in Græciam pervadente, demiſſis per loca convenientia ſuis diſcipulis, medelas indicavit, quibus qui uterentur, inſtantem peſtem ſecure effugere poſſent: pro qua gratia *Athenienſium* Senatus, honores divinos *Herculi* (ex quo oriundus) æquales, illi decrevit, & corona aurea mille coronatorum cohoneſtavit. Tanti viri fama & gloria permotus *Artaxerxes* Longimanus *Perſarum* rex, illum per Hyſtanen Helleſponti præfectum, ad exercitum ſuum morbis epidemicis laborantem curandum, maximis propoſitis muneribus, ac honoribus *Perſarum* Optimatibus æqualibus, perhonorifice invitavit, ſed ille ſorte ſua contentus, divitiarum & honorum contemptor, nec Regi Regum (ita enim Artaxerxi ſeipſum vocare placuit) parere, nec Græcorum hoſtibus opitulari voluit. Dignus certe eſt Hippocrates, qui omnium Medicorum manibus continuo teratur, cujus ſcriptis evolvendis non parvam Medici impendant operam, quem

etiam nocturna verſent manu, verſentque diurna; lectio enim hæc vel decies repetita placebit.

Multis abhinc annis, quæ proficua magis, & utilia ex omnibus Hippocratis libris, graveſque omnes ſententias in proprium uſum excerpſi, ut peregre ægrorum cauſa, (quod quandoque fit) proficiſcens, Hippocratem facile portatilem præ manibus ſemper haberem. Hunc parvæ molis librum, quem mihi ſoli diu ſervaveram, forte conſpiciens *D. Robertus Sibbaldus* Eques auratus, Medicus doctiſſimus, Collegii Regii Medicorum *Edinburgenſium* Præſes digniſſimus, amicus meus plurimum colendus, ac raptim perlegens, auctor fuit & ſuaſor, ut in Philiatrorum gratiam illum publici juris facerem. Multa quidem me ab hoc conſilio diſſuadebant, quod nimirum ſocordiam foveret, & ab Hippocratis lectione utiliſſima retraheret, nec bene fere ubique audiant aliorum operum abbreviatores, licet plurimi tales de Republica literaria quam optime ſint meriti, ut facile eſſet oſtendere. His tamen non obſtantibus, id mihi tandem paſſus ſum perſuaderi. Quod

non

non ſolum perutilem futuram hanc Epitomen iis exiſtimaverim, quibus quando lubet, ipſum fontem adire conceſſum (expertus loquor) ſed & iis præſertim, qui *Hippocratem* domi habere vel nolunt, vel ob rem domi anguſtam vix poſſunt. Multos enim medicos reperire licet (non propterea laudandos) qui Medicorum Principem vix unquam viderunt, ſaltem nunquam legerunt; licet omnibus qui Medicinæ nomen dedere, tam familiaris, ac notus debeat hic auctor eſſe, quam cuique domus eſt ſua. Hi forſan hoc perbrevi perlecto libello, ad Hippocratem diligenter evolvendum incitari poterunt. Hunc effectum ſi producat hic noſter labor, nec operam nec oleum perdidi. Ubique fere loca parallela ad marginem notavi. Græcum textum conſulto omiſi, ne faſtidium lectoribus, minus in ea lingua exercitatis, crearem, tum ut brevior eſſem. Speramus benignis oculis æquum lectorem, conatum hunc noſtrum conſpecturum, ac animum publicam utilitatem adjuvandi cupidiſſimum amice interpretaturum. *Vale*

*M*Edicinam *revocavit in lucem* Hippocrates, *genitus in Inſula Coo* Æſculapio *dicata. Is cum fuiſſet mos, liberatos morbis ſcribere in templo ejus Dei quid auxiliatum eſſet, ut poſtea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur, atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, Medicinam inſtituiſſe.* Plinius lib. 29. Naturalis Hiſtoriæ cap. 1.

Ex Hippocratis vita per Soranum.

Obiit apud Lariſſeos, *ætatis* anno 90. *ut alii vero octogeſimo quinto, alii centeſimo quarto, quidam etiam centeſimo nono: inter* Gyrtonem *&* Lariſſam *ſepultus eſt. Et in hunc uſque diem monumentum oſtenditur, in quo multo tempore examen fuit, quod mel conficiebat, quo nutrices infantes ſuperficiariis oris ulceribus (aphthas dicunt) laborantes, apud tumulum illinebant, & facile liberabant in multis imaginibus velato capite pingitur. Duos reliquit filios,* Theſſalum *&* Draconem, *qui clariſſimi fuiſſe perhibentur.*

Gale-

Galenus lib. de Theriaca ad Piſonem, cap. 16.

Summis laudibus proſequor admirandum Hippocratem qui peſtem illam ex Æthiopia *ad* Græcos *venientem, non alio præſidio repulit, quam aërem purum faciendo, ne ab hominibus (qualis tunc erat) infectus hauriretur. Præcepit itaque, ut per totam civitatem ignis accenderetur, qui non ſolum è ſimplici materia conſtaret, ſed bene olentes coronas & flores haberet: talia ſiquidem ignibus alimenta ſubminiſtrari conſuluit, & ut unguenta quam pinguiſſima infunderent, & id genus alia bonum odorem fundentia, ut hoc pacto cives aërem purum inſpirantes, ab imminenti lue tuti forent.*

LECTU-

LECTURIS

S. P. Sp.

PROJ. JOS. EHRHARDT

Med. Doctor Argentinenſis.

CAnere laudes optimas optimi *Hippocratis* nolo. Quis eum ſummis jamdiu & merito adſcriptum viris ignorat? Nec eo mens mea collimat, ut hujus editionis præſtantiam, aliarum vero antea editarum maculas denunciarem. Æquos omnes puto; examinent hanc accuratius, alias editiones obiter videant, per ſe tamen res ſtabit, & præſertim opuſculum hoc *Lovanii* 1752. editum cenſeo, vix ullam exiſtere paginam mendis puram, plerumque gravioribus. Curavi hanc editionem, atque in quantum leve meum voluit otium, ut ubique ordo, accuratio, integritas, mens Cl. *Burneti* vigeret, conatus ſum; probe gnarus, ſi talia præſtitero, genium *Hippocratis*

tis

tis plenius adumbratum iri. Ut vero aliorum calcarem viam, opus facerem, me adegit hujus opuſculi ſumma utilitas, licet fatear, me vix noſſe Medicum, cui non inter libros domeſticos una vel altera clareat editio Operum magni Coi. Attamen id mihi quoque conceſſum rogo, haud multos ea tractare noſſe, velle, aut poſſe, dum quia veterum ſcriptis haud adſueti, eorum ſcribendi methodo deterreantur, abrupta, Aphoriſtica nauſeent; nec mirum: quid enim magis idearum parit obſcuritatem, impeditque ſcientiarum ordinem & progreſſum, quam objectorum una vigens diverſitas & confuſio; vel denique aliis ſic abrepti, conſumpti vivunt laboribus, publicis, puto, & clinicis, ut illis nullum facile concedatur vitæ ſpatium, utiliſſima *Hippocratis* mente clara, ſpiritu alto, opere requiſito pertractandi; quum tamen ejus aurea effata, egregia obſervata ad omnium neceſſitatem vigeant, hoc ſibi propoſitum voluit Cl. *Burnetus* & ſua, licet qualicunque Epitome Hippocratica ſumma cum laude obtinuit, ut Medici, præſertim Practici, vario diſtracti opere facillima methodo nucleum omni ſub momento in

quem-

quemcunque uſum haberent, & ita quidem, ut omnia, quæ tanquam eſſentialia ad medicinam facere poſſent, & in quantum textus perſpicuitas permitteret, in eandem materiam, ſub eodem titulo redacta ſecundum *Editionis Foëſianæ* ordinem verbotenus ſiſtantur. Hoc eo ſanctius adſeverare audeo, quum Opera *Hippocratis* perſcrutando totum hoc opuſculum duplici recognitione ſerius exputaverim, unde certus ſum, eum optimo jure Operibus Coi carere poſſe, qui *Burneti* Epitomen poſſidet, modo ne tempus & libitum fontes adire eum jubeant.

HIPPOCRATES
CONTRACTUS.

SECTIO PRIMA.

HIPPOCRATIS *jus-jurandum*, ὅρκος.

PER Apollinem Medicum & Æſculapium, Hygiamque & Panaceam jure-jurando affirmo, me, quantum viribus & judicio valuero, quod nunc juro, & ex Scripto ſpondeo, planè obſervaturum, Præceptorem quidem, qui me hanc artem edocuit, Parentum loco habiturum, eique cum ad victum, tum etiam ad uſum neceſſaria grato animo communicaturum. Ejuſque poſteros apud me eodem loco quo germanos Fratres fore, eoſque ſi hanc artem addiſcere volent, abſque mercede & Syngrapha edocturum; Præceptionum quoque & auditionum totiuſ-

tiuſ-

tiuſque reliquæ diſciplinæ, cum meos & ejus, qui me edocuit, liberos, tum diſcipulos, qui medico jure-jurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum præterea neminem. Victus etiam rationem, quantum facultate & judicio conſequi potero, ægris utilem me præſcripturum, eoſque ab omni noxa & injuria vindicaturum; neque cujuſquam precibus adductus alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei Auctor ero; neque ſimili ratione mulieri peſſum ſubdititium ad fœtum corrumpendum exhibebo: ſed caſtam & ab omni ſcelere puram, tum vitam, tum artem meam perpetuo præſtabo. Neque verò calculo laborantes ſecabo, ſed magiſtris ejus artis peritis id muneris concedam; in quamcumque autem domum ingreſſus fuero, ad ægrotantium ſalutem ingrediar, omnem injuriæ inferendæ & corruptelæ ſuſpicionem procul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, erga mulieres juxta ac viros, tum ingenuos, tum ſervos. Quæ verò inter curandum, aut etiam medicinam minimè faciens, in communi hominum vita vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana eſſe ratus ſilebo. Hoc igitur jus-jurandum, ſi religioſè obſervâro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum ſumma apud omnes exiſtimatione perpetuò

vi-

vitam felicem degere, & artis uberrimum fructum percipere. Quod ſi illud violavero, contraria mihi contingant.

HIPPOCRATIS *Lex*, νόμ☉.

OMnium artium Medicina nobiliſſima. Verum propter eorum, qui eam exercent, ignorantiam, eorumque qui temerè de his judicant, omnibus artibus jam longè inferior habetur. Cujus erroris iſta mihi potiſſimum eſſe cauſa videtur, quod ſoli arti medicæ nulla in urbibus, præterquam ignominiæ, præfinita eſt pœna, quæ eos, qui ex ea conſtant, minimè attingit. Hi tragœdiarum actoribus maximè ſimiles videntur, quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum, quos referunt, habent, illi ipſi autem verè non ſunt: ſic & Medici fama quidem & nomine multi, re autem & opere valde pauci.

Quiſquis medicinæ ſcientiam ſibi verè comparare volet, eum his ducibus voti ſui compotem fieri oportet, natura, doctrina, loco ſtudiis apto, inſtitutione à puero, induſtria & tempore: Inprimis igitur natura opus eſt, quâ repugnante irrita ſunt omnia. Si verò natura ad optima viam commonſtret, artis doctrina paratur; quam ex inſtitutione à puero, in loco ad diſciplinam probe à natura

accommodato, cum prudentia ſibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis induſtriam accedere neceſſe eſt, quo diſciplina veluti gravidata, feliciter & benè creſcendo maturos fructus efferat.

Hæc verò cum ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, profanis verò nefas, priuſquam ſcientiæ ſacris initiati fuerint.

Liber de Arte, περὶ τέχνης.

EOrum aliquid, quæ nondum inventa ſunt, invenire, quodque inveniſſe, quam non inveniſſe, præſtiterit, ſimiliterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius eſſe munus, qui intelligens exiſtimari expetit. Qui verò ea, quæ ab aliis ſunt inventa, inhoneſtorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, ſed à peritis inventa apud imperitos traducit, is ſanè prudentiæ exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potiùs naturam ſuam, aut ignorantiam malitioſè prodere.

Medicina eſt, quæ ſanè in totum à morbis ægros vindicat, morborumque vehementiam obtundit, neque iis, qui à morbo victi ſunt, manum admovet, cum id medicinam præſtare non poſſe probè conſtet.

Qui verò ex morientium calamitatibus

bus artem funditus delere conantur, miror, quânam ſatis juſta oratione elati, in morientium intemperantiam cauſam non rejiciunt, ſed eorum, qui medicinam exercent, prudentiam accuſant. Quaſi medicorum ſit, quæ non conveniant, præſcribere, in ægrorum autem facultate non ſit aliquid contra imperata admittere. Atqui longè magis eſt rationi conſentaneum, ægros non poſſe imperatis obſequi, quam medicos ea quæ minimè conveniunt imperare.

Ejuſdem eſt ſcientiæ morborum cauſas noſſe, & morbos ipſos omnibus medicamentis, quæ augeſcere morbum prohibent, curare poſſe. Medicus ſiquidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficiet etiam ad ſanandum.

Si verò is, in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur, ob id ſanè quod ſerius medicum acceſſit, aut ob morbi celeritatem peribit.

In medicina valent, tum qui in bonis diſciplinis liberaliter ſunt educati, tum qui à natura non infeliciter ſunt comparati.

Si verò res non ſuccedit Medico pro animi ſententia, meo quidem judicio, in morbi vehementiam, non in artem ipſam culpa rejicienda eſt.

DE PRISCA MEDICINA.

περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

SUnt autem opifices alii quidem mali, alii verò multum præſtantes: quod ſanè minimè contingeret, ſi prorſus non exiſteret Ars medica, nihilque in ea vel obſervatione, vel inventione conſtaret, omneſque illius ex æquo inexperti & ignari eſſent, ægrotantiumque rebus fortuna præeſſet. At verò nunc aliter hæc ſe res habet. Ut enim aliarum artium cunctarum opifices plurimum inter ſe differunt, tum manu, tum mente, ſic etiam in medica evenit arte.

In Medicina via inventa eſt, per quam præclara multa longo temporis ſpatio ſunt inventa, & reliqua deinceps invenientur, ſi quis probè comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipſorum inveſtigationem feratur.

Neceſſitate homines coacti artem medicam invenerunt, quod ægrotis oblata benè valentium victus ratio nihil contulerit. Nemo enim, meâ quidem opinione, ad Medicinam inveſtigandam animum applicaturus fuiſſet, ſi eadem victus ratio & ægris & ſanis accommodata eſſet.

Multa mala & varia ex plenitudine oriuntur, neque verò minus gravia ex inanitione, ut proinde in his maxima in-

inſit varietas, magnaque diligentia requiratur. Modum enim quadam conjectura colligere oportet. Modum autem, ad quem iſta referas, ut exactè cognoſcas, nullum alium invenies præter corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exactè cognoſcere, ut leviter in utramque partem pecces, operoſa res eſt: quanquam equidem vehementer hunc Medicum laudarim qui parum peccet. At exacta certitudo raró cernitur.

Medicorum plerique malorum navium gubernatorum mihi ſimillimi videntur; quos, ſi tranquillo mari navem regunt, nemo peccare deprehendat, quod ſi eos vehemens ventus aut tempeſtas oppreſſerit, jam omnibus manifeſtè conſtat eorum imperitia & culpa fuiſſe perditam. Ad hunc ſanè modum improbi plerique Medici, dum leviter affectos curant, in quibus vel graviſſimi errores commiſſi nihil periculi admittunt, (cum multi hujuſmodi morbi, ac longè frequentius quàm graviores, hominibus contingant) in iis quidem ſi delinquant, plebejos latent: ubi verò in magnum & vehementem ac periculoſum morbum inciderint, tum ipſorum ars & errores omnibus ſunt conſpicui. Horum enim cujuſque vindices pœnæ præſto ſunt, neque in longum differuntur. Ejuſmodi naturas, quæ celeriter ac vehementer ſuorum delictorum

incommoda percipiunt, equidem reliquis imbecilliores eſſe cenſeo.

Rectè mihi videntur illi artem dignam judicâſſe, quæ ad Deum Auctorem ex majorum inſtitutis referretur. Nam neque ſicco, neque humido, neque calido, neque frigido hominem lædi exiſtimaverunt, neque horum aliquo ei opus eſſe. Sed quod in unoquoque potentius eſſet, & ſupra naturam humanam, adeo ut ab ea ſuperari non poſſet, id lædere cenſuerunt, & tollere conati ſunt. In homine ineſt & amarum & ſalſum, & dulce & acidum, & acerbum & inſipidum, aliaque ſexcenta, quæ pro copia & viribus varias habent facultates.

DE MEDICO, περὶ ἰητρῦ.

AD Medici auctoritatem mihi pertinere videtur, ut perſpiciat, quoad ejus natura feret, benè colorato & optimè habito ſit corpore. Putant enim pleriqne hominum, ſi qui minus feliciter corpus diſpoſitum habeant, eos neque aliis rectè conſulere poſſe.

Præterea ejus cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, & unguentis utatur benè olentibus citra omnem odoris ſuſpicionem; iſtud enim jucundum eſſe ægrotantibus ſolet.

Eum quoque ſpectare oportet, ut animi

mi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolum, verùm etiam reliqua totius vitæ moderatione: quod ad illi comparandam gloriam plurimùm adfert adjumenti.

Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, unàque gravitatem cum humanitate conjunctam habeat: promptitudo enim & facilitas medendi effusè oblata, ab ægris contemnitur, quamvis alioquin ſummæ benignitatis officium illud ſit. At conſiderandum, quando his uti liceat; eadem enim apud eoſdem cum rara ſunt æſtimantur.

Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus videatur & miſantropus. Qui verò in riſum effuſus eſt & ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel inprimis vitandum eſt: æquum item in omni vitæ conſuetudine ſe præſtare debet.

Turpiſſimum eſt per manus operam non aſſequi quod cupias.

[*Docet inſuper quomodo officina Medica inſtrui debeat, ubi ſe demittit* Hippoc. *ad Tyrocinia prima futuri Medici, imò plebeji Chirurgi: veteres enim externa in Medica diſcipulos primum exercebant.*]

DE DECENTI HABITU.

περὶ εὐσχημοσύνης.

AD inceſſum eo ſemper ſint habitu, qui non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quam ad optimam exiſtimationem, prudentiam & animi moderationem comparatur; minimè diffluentes aut ſuperflui: in hominum concurſibus graves, ad reſpondendum appoſiti, adverſus altercantes difficiles, in ſimilium familiaritatibus contrahendis proſpicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad reſpondendum arguti & tolerantes, in occaſione prudenter captanda appoſiti, in victu frugales, & paucis contenti, oratione efficaces, qui, quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi utuntur, ad gratiam comparati.

Ad hæc omnia præcipuè dux eſt natura. Etenim ſi adfuerit his, qui artibus inſtructi ſunt, ad prædicta omnia aditus erat ampliſſimus.

Præclara res eſt, quæ ex opere, quod quis didicit, proficiſcitur oratio: opinio maximè in Medicina in crimen vertitur his, qui ea utuntur, in calamitatem verò his, qui ejus opera fruuntur.

Ἰητρὸς φιλόσοφος ἰσόθεος.

Medicum urbanitatem quandam ſibi ad-

adjunctam habere convenit. Auſteritas enim tum ſanis tum ægris difficilem acceſſum præbet : obſervare autem eum maximè oportet, ne multas corporis partes nudet, neque cum plebejis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur.

Quæcunque autem agat, nec perfunctorie nimis (περιέργως) nec curiosè) μετὰ φαντασίας pomposè) agat.

In ingreſſu meminiſſe convenit ſeſſionis, demiſſi habitûs, amictûs compoſiti, auctoritatis, breviloquentiæ, ut nihil perturbate agas, affectûs, diligentiæ, contradictionis ad ea, quæ occurrunt, conſtantiæ in teipſo ad tumultus ſupervenientes, in turbis caſtigandis ſeveritatis, denique promptitudinis ad miniſteria.

Crebro ægrum inviſe.

Medicus in promptu habeat linamenta concerpta, ſplenia, vincula, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos comparata, inſtrumenta etiam, machinas & ferramenta; alter idem ſit apparatus ſimplicior, quo ad manus operam utaris, ad peregrinationes accommodatus. Promptiſſimus autem eſt, qui viâ quâdam & ratione comparatur. Malagmatum (*i. e. cataplaſmatum*) quoque genera ad ſingulos uſus præparata habeas, potiones item incidendi facultate præditas, cuique generi accommodatas. Ad ma-

manum etiam ſint quæ ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis convenientibus deſumpta, eo quo decet modo pro ſuo quæque genere & magnitudine præparata, tum quæ ad vetuſtatem diligenter ſunt repoſita, tum quæ recentia pro temporis occaſione in uſum veniunt. Reliquaque ad eandem rationem, ut his adornatis, cum ad ægrotum ingreſſus fueris, nequaquam animo hæreas, cum ſingula habeas, ad id quod fieri debeat, accommodata.

Priuſquam ad ægrotum ingrediaris, fac cognitum habeas, quid agendum ſit. Pleraque enim non ratiocinatione, ſed auxilio indigent; eventa igitur per experientiam cognita, prædicenda. Id enim gloriam adfert, & cognitu eſt facile.

PRÆCEPTIONES παραγγελίαι.

TEmpus dicendum eſt, in quo occaſio conſiſtit, occaſio autem, in qua tempus non multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occaſionem requirit. Ne pigeat ex plebejis ſciſſitari, ſiquid ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim cenſeo artem univerſam commonſtratam fuiſſe, quod ſingula ex fine obſervata, & ad eadem aggregata fuerint.

Non oportet aſſeverare, quod unum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit. Sua-

Suadeo ut interdum gratis cures, ita ut memoris gratitudinis potiorem, quàm præſentis exiſtimationis rationem habeas, quod ſi vel hoſpiti, vel egeno largiendi occaſio ſe offerat, his vel maximè ſuccurrendum eſt. Qui enim erga homines humanum ſe exhibuerit, is artis amore teneri cenſetur. Multi namque ægri cum ſciant ſe morbo minimè ſalutari teneri, etiam medici diligentia ſanitati reſtitutos eſſe celebrare gaudent.

Neque ſanè indecorum fuerit, ſi medicus in rei præſentis anguſtia circa ægrum verſatur, imperitiæ etiam tenebris circumfuſus, alios quoque accerſiri jubeat, quo communi conſilio, quæ in rem ægri ſunt, diſquirantur, & illi ad præſidiorum facultatem operas ſuas conferant. Ubi enim aſſiduè urget affectio, morbuſque increſcit, plurima in animi anguſtia ad rem præſentem opportuna elabuntur. Tunc igitur confidenti animo eſſe oportet.

Hoc jurejurando affirmare audeam, Medicum ratione utentem alterum nunquam invidiosè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verùm id promptiùs faciunt qui forenſem quæſtum ſectantur.

Ægri diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fovet.

SECTIO SECUNDA.

Continens σημειωτικά.

LIBER PRÆNOTIONUM.

προγνωστικόν.

MEdicus ad providentiam ſibi comparandam omne ſtudium adhibeat, cum namque præſenſerit & prædixerit apud ægrotos, tum præſentia, tum præterita, tum futura, quæque ægri omittunt, expoſuerit, res utique ægrotantium magis agnoſcere credetur, adeò ut majore cum fiducia ſeſe homines Medico committere audeant. Curandi verò rationem optimè molietur, ſi ex præſentibus affectionibus futura prænoverit. Neque enim fieri poteſt, ut omnes ægroti ſanitatem aſſequantur, hoc namque longè præſtantius foret, quàm futurorum conſecutionem prænoſcere. Si quid etiam divini (τὸ θεῖον) in morbis ineſt, hujus quoque providentiam ediſcere oportet.

Hác ratione meritò ſibi admirationem & boni medici exiſtimationem conciliaverit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe

eſſe poſſunt, eos utique longè rectius conſervaverit ex longo antea intervallo ad ſingula conſilium dirigens: tum etiam morituros, tum evaſuros ubi prænoverit, & prædixerit, extra culpam poſitus erit.

In morbis autem acutis inprimis quidem ægroti facies conſideranda venit, ſitne benevalentium, præcipuèque ſui ipſius ſimilis, ita enim optima erit. Quæ verò ſimili eſt contraria, periculi plena eſt. Qualis fuerit naſus acutus, oculi concavi, collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, imiſque ſuis fibris inverſæ, cutis circa frontem dura, intenta & arida, & totius faciei color pallidus aut niger, aut lividus, aut plumbeus. Si itaque ineunte morbo talis facies fuerit, neque adhuc ex aliis ſignis conjicere poteris, interrogare oportet, num vigilârit homo, an alvus profuſe fluxerit, an inedia & fame laborârit. Quod ſi quid horum fateatur, minus periculi ſubeſſe putandum erit. Dijudicantur autem iſtâ die ac nocte, ſi ob eas cauſas ejuſmodi facies fuerit. At ſi nihil horum præceſſiſſe dixerit, neque intra dictum tempus ad dictum ſtatum redierit, in propinquo mortem eſſe ſciendum eſt.

Signa ex facie.

Coac. 212

Facies Hippocratica.

Alia etiam ſigna conſideranda, tum ex univerſo corpore, tum ex oculis. Si namque lucem refugiunt, aut præter vo-

Ex oculis.

voluntatem illachrimant, aut pervertuntur, aut alter altero minor ſit, aut ejus albæ partes ſint rubræ, aut palpebræ lividæ, aut venulis nigris, ſi oculorum alba obſita fuerint, aut lippientium oculorum ſordes (λῆμαι) circa eorum aciem appareant; aut etiam aſſiduè mobiles, aut foras projecti, aut vehementer cavi fuerint, vel etiam ſqualida oculorum acies ſi ſit, & minimè lucida, aut ſi color totius faciei immutatus fuerit, hæc omnia mala peritioſaque exiſtimanda. Per ſomnum etiam, an ex oculis aliquid ſubappareat, ſpectare oportet; ubi namque non commiſſis palpebris ex albo quid ſubapparet, id ſi neque diarrhæa, neque medicamentum purgans expreſſerit, neque ita dormire conſueverit æger, pravum id ſignum eſt & funeſtum valdè.

Lethale quoque, labra reſoluta, pendentia, frigida & exalbida eſſe.

Ex decubitu. *Coac.* 497. At ægrum à Medico in latus dextrum aut ſiniſtrum recumbentem deprehendi oportet, manibuſque & cervice ac cruribus paulùm reductis, totoque corpore molliter poſito. Hic enim ferè ſani jacentis eſt habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui benè valentium ſimilis eſt. Supinum verò jacere, manibus, collo, & cruribus, valde projectis, minus bonum. Quod ſi pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Quod ſi etiam de-

nuda-

nudatis pedibus deprehendatur, nec admodum calidis, manibuſque, collo, ac cruribus inæqualiter projectis & nudis, malum id eſt, inquietudinem enim ſignificat. Lethale quoque hianti ore aſſidue dormire. At in ventrem jacere, ei qui per bonam valetudinem ita dormire minime conſuevit, delirium, aut partium circa ventrem dolorem indicat.

Ex ſtridore dentium. In febribus autem dentibus ſtridere, ex quibus à puero minime eſt conſuetum, inſaniam & mortem ſignificat, quod ſi etiam deliranti id accidat, exitiale admodum jam eſt.

Ex ulceribus. Coac. 496. Ulcus quoque ſive ante morbum, ſive in morbo natum ſit, noſſe oportet. Nam ſi periturus eſt æger, lividum, pallidum, & ſiccum ante mortem erit.

Ex manuum geſticulatione. De manuum motione ita cenſeo: in febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur & aliquid fruſtra venantur, & feſtucas colligunt, aut floccos è veſtibus evellunt, & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi.

Ex ſpiratione. Spiratio crebra ſi fuerit, dolorem ſignificat, aut inflammationem in partibus diaphragmate ſuperioribus; quæ vero magna eſt reſpiratio & ex magno intervallo, delirium ſignificat. Frigidus autem ſpiritus, qui è naribus & ore efflatur, valde eſt funeſtus. Facile vero ſpirare, valde magnum

ad ſalutem momentum exiſtimandum, cum in omnibus morbis acutis, quibus febris conjuncta eſt, tum in his, qui intra dies 40. judicantur.

Ex ſudoribus. *Liber de criſibus.* *Coac.* 572. 573. *Lib. de criſibus Aphor.* 37. *Sect.* 4.

Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus judicatoriis contingunt, & penitus febre liberant. Boni vero quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque, ut æger morbum facilius ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minime ſunt utiles. Peſſimi autem frigidi, quique circa caput tantummodo, faciem & cervicem exoriuntur: ii namque cum acuta febre mortem, cum mitiore vero, morbi longitudinem prænunciant. Sudores boni ſunt, qui guttatim & cum exhalatione fiunt.

Ex Hypochondriis. *Coac.* 279. 282.

Hypochondria optima quidem, quæ dolore vacant, mollia ſunt & æqualia, tum dextra, tum ſiniſtra parte: incenſa vero aut dolentia, aut intenta, aut inæqualiter affecta dextra parte ad ſiniſtram, hæc omnia animadvertenda ſunt. Quod ſi etiam pulſus in hypochondriis inſit, perturbationem, aut delirium indicat. Verum etiam eorum oculos intueri oportet, ſi namque oculi crebro moveantur, inſania expectanda eſt.

Coac. 280. Tumor vero in hypochondrio durus & dolens, peſſimus quidem eſt, ſi totum occupet hypochondrium, ſi vero alterutra tantum pars obſeſſa fuerit, minus formidabilis erit tumor, qui in ſiniſtra regione con-

conſiſtit. Significant autem hujuſmodi tumores circa principia mortem brevi adfuturam: quod ſi neque intra 20. diem febris quieſcat, neque tumor ſubſidat, ad ſuppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam ſanguinis è naribus fluxus contingit, valdeque juvat; verum eos interrogare oportet, num capite doleant, aut oculorum hebetudine teneantur; nam ſi quid horum adfuerit, eo ſanguis repit. In junioribus tamen, neque dum 35. annum attingentibus, ſanguinis eruptio magis expectanda eſt. Tumores molles doloris expertes, digitiſque cedentes, tardiores criſes efficiunt, ſed tamen minus illis verendi ſunt. Quod ſi intra dies 60. neque febris ceſſet, neque tumor ſubſidat, fore ſuppurationem hoc loco & reliquo ventre ſignificat.

Ventris tumores minus abſcedere nati ſunt, quam qui in Hypochondriis oriuntur; minime vero, qui infra umbilicum, in pus vertuntur.

Suppurationum, quæ hinc provenient, ea obſervatio facienda eſt. Quæ foras vertuntur, optimæ ſunt, ubi parvæ ſunt & quam maxime foras feruntur, & in acutum tendent: peſſimæ vero quæ magnæ ſunt & latæ, minimeque in mucronem attolluntur; at quæ intro rumpuntur, optimæ, ubi nihil cum externa ſede communicant, in ſeſe contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa unius coloris apparet.

Ex pure. Pus vero optimum eſt album, leve, æquale, & quam minimum graveolens. Huic autem contrarium peſſimum.

Ex Hydrope. Coac. 452. Aqua inter cutem, quæ ex acutis morbis oritur, mala; nam neque febre liberat, vehementeſque dolores excitat, & lethalis eſt. Oritur fere ex laterum inanitate & lumbis, partimque à jecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis initia ducuntur, iis pedes intumeſcunt, & longa alvi profluvia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à jecore hydrops ortum ducit, his tuſſis & tuſſiendi cupiditas ineſt, ſed nihil effatu dignum exſpuunt, pedeſque intumeſcunt, ac venter non niſi dura ægreque egerit, & circa alvum tumores fiunt, qui partim dextra, partim ſiniſtra parte oriuntur & deſinunt.

Ex caloris & frigoris inæqualitate. Caput, manus & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denunciat; at corpus totum æqualiter calidum eſſe ac molle, optimum.

Coac. 492. Ex gravitate & levitate. Coac. 493 Ægrum quoque facile converti oportet, & cum ſeſe attollit, levem eſſe. Quod ſi gravis eſſe videatur, tum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, in anguſto ſpes eſt.

Ex unguibus, & digitis. Coac. 493. Præter gravitatem vero ſi ungues & digiti liveſcant, mors confeſtim expectanda eſt. At omnino nigri tum digiti, tum pedes minus quam liventes pernicioſi ſunt.

Sed

Sed alia ſigna conſideranda; ſi enim facile malum ferre videatur & aliud quoddam ex ſalubribus ſignis adfuerit, morbus ad abſceſſum vergit, ita ut æger morbo quidem ſupereſſe, & partes corporis denigratæ decidere debeant.

Teſtes autem & pudenda ubi ſurſum contrahuntur, vehementes dolores & mortis periculum denunciant. *Ex teſtibus & pudendis.* *Coac.* 494.

Peſſimum eſt, ſi neque noctu, neque inter diu dormiat, nam aut ad dolorem vigilia adeſt, aut delirii affuturi hæc nota eſt. *Ex vigiliis.* *Coac.* 497.

Alvi dejectio optima eſt, ſi mollis eſt & conſiſtat, eoque tempore quo per ſanitatem dejici ſoleat, copia vero ciborum ingeſtorum rationi reſponderit. Quod ſi liquida fuerit dejectio, conſentaneum eſt ipſam neque ſtridere, neque paucum & crebro excerni, frequens enim deſidendi labor ægrum fatigat, eique inſomniam adfert. Si ſæpe & multum alvus feratur, deliquii animi periculum erit. Craſſiorem fieri dejectionem oportet, morbo ad criſin eunte. Sit etiam ſubrufa, neque admodum graveolens. Expedit etiam lumbricos teretes una cum excrementis alvi deſcendere, morbo ad criſin properante. Valde aquoſum aut album, aut pallidum, aut prærubrum, aut ſpumans dejici, hæc omnia calamitoſa ſunt. Præter hæc malum eſt, quod exiguum, glutinoſum, candidum, ſubflavum & æquale exiſtit. His *Ex alvi dejectione.* *Coac.* 601. *Lib. de criſibus.* *Lib. de criſibus.* *Coac.* 611.

vero magis funeſta ſunt nigra, aut pinguia, aut livida, aut æruginoſa, aut graveolenta. Dejectiones variæ majorem quam illæ diuturnitatis ſpem adferunt. Sed tamen non minus ſunt funeſtæ. Hujus modi ſunt ſtrigmentoſæ, bilioſæ, cruentæ, porraceæ & nigræ, ſive ſecedant ſimul, ſive aliæ ab aliis ſegregatæ.

Lib. de criſibus.

Ex flatibus. *Coac.* 495. Flatum ſine ſonitu ac crepitu exire optimum. Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire, quam iſtic revolvi. Et cum ita erumpit, aut dolere quid hominem ſignificat, aut delirare, niſi forte ſponte ſua flatum ſic emittendum duxerit.

Coac. 281. Hypochondriorum dolores & tumores recentes quidem & ſine inflammatione, murmur ſolvit in ipſo Hypochondrio exortum, idque potiſſimum ſi cum ſtercore, urina & flatu prodierit; ſin minus ubi ipſum per ſe tranſmiſſum fuerit, juvat: idque magis ſi ad inferiores ſedes deſcenderit.

Ex urinis. *Coac.* 575. *Lib de criſibus.* Urina optima eſt cum & alba fuerit Hypoſtaſis & levis & æqualis per omne tempus, quoad morbus judicatus fuerit: talis enim ad ſecuritatem & brevitatem morbi præclare apparet. Sin talis urinæ intermiſſio quædam ſit, ut modo pura reddatur, modo Hypoſtaſis alba & levis ſubſidat, diuturnior quidem eſt morbus, & minus res ægri in tuto ſunt. Sin ſubrubra reddatur urina cum Hypoſtaſi æquali & lævi, diuturnioris quidem morbi ea erit, quam

illa jam memorata, ſed admodum ſalutaris. Quæ in urnis (κριμνώδεες) farinæ craſſioris ſpeciem Hypoſtaſes referunt, pravæ ſunt; his multo pejores ſunt lamineæ (πεταλώδεες) albæ vero & tenues admodum ſunt pernicioſæ; ſed his omnibus magis funeſtæ ſunt furfuraceæ: (πιτυρώδεες) nubeculæ quæ per urinas feruntur, albæ quidem bonæ ſunt, nigræ vero malæ. Quamdiu autem fuerit urina rubra & tenuis, morbum adhuc pepaſmi expertem ſignificat. Quod ſi diu talis reddatur, periculum eſt ne vires ægri valere non poſſint, donec urina mitificata fuerit. Inter urinas funeſtiſſimæ ſunt graveolentes, aqueæ, nigræ, & craſſæ. Sed tum viris, tum mulieribus urinæ nigræ peſſimæ, pueris vero aqueæ. Quicunque tenues urinas ac crudas diu excernunt, ſiquidem alia ut convalituris ſigna appareant, his quidem in partibus diaphragmate inferioribus abſceſſum expectare oportet. Sed & pinguedines ſupra innatantes aranearum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque ſignificant. In urinis autem, quæ nubeculas habent, conſiderandum venit, an ſuperſtent, vel ſubſidant, & quoſnam habeant colores: quæ deorſum feruntur cum dictis coloribus bonæ cenſendæ & commendandæ, at quæ ſurſum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque tibi imponat veſica quoquo modo affecta, ſi hujuſmodi urinas reddiderit;

Lib. de criſibus.

Lib. de criſibus.

derit, non enim totius corporis, ſed ipſius per ſe indicium eſt.

Ex Vomitu. *Coac.* 556. Vomitus perquam utilis eſt, qui pituita & bile permixtus eſt, nec admodum craſſus, nec multus. Nam meraciores pejores ſunt. Sin autem id quod vomitione excluditur porraceum ſit, aut lividum, aut nigrum, quamcunque horum colorum ſpeciem referat, in pravis habere oportet. Quod ſi omnes illos colores idem homo vomitione exhibeat, valde quidem id lethale eſt. Sed mortem in propinquo eſſe ſignificat lividus ille vomitus, qui tetrum odorem ſpirat. Nam omnes ſubputridi & graveolentes odores in iis omnibus, quæ vomitu rejiciuntur, mali ſunt.

Ex ſputis. *Coac.* 390. Expectoratum vero in omnibus morbis, qui in pulmones & latera incidunt, cito & expedite expectorari debet, ſputoque flavum valde permixtum apparere; etenim ſi multo poſt morbi principium expectoretur aut flavum quid, aut rufum, aut quod multam tuſſim adferat, neque exquiſite permixtum ſit, deterius eſt. Flavum ſi ſincerum fuerit, periculi plenum eſt. Quod album eſt, lentum & rotundum, inutile. Pravum etiam eſt pallidum admodum & ſpumans (& viride & æruginoſum) at ſi adeo ſincerum fuerit, ut etiam nigrum appareat, id illis deterius eſt. Malum etiam ſi nihil expectoretur, nec quicquam pulmo excludat, ſed plenus ferveat in gutture.

In

In omnibus pulmonis morbis gravedines & ſternutationes tum præire, tum ſubſequi, malum. Verum in aliis morbis alioquin funeſtiſſimis ſternutationes juvant. *Coac.* 399.

Expectoratum flavum non multo perfuſum ſanguine, quod peripneumonicis ineunte morbo expectoratur, ad ſalutem apparet, mirificeque prodeſt. Septimo vero die ac tardius, non adeo ſecurum. *Coac.* 390. Sputa omnia mala ſunt, quæ dolorem non ſedant, peſſima etiam nigra, ut prius proditum eſt. At omnium quæ excreantur optima, quæ dolorem ſedant. *Coac.* 391. Horum vero locorum dolores, qui neque per ſputorum purgationes, neque alvi dejectionem, neque venæ ſectionem, aut medicamenta purgantia & victus rationem ſedantur, eos ad ſuppurationem tendere ſciendum eſt. *Coac.* 394.

Ex ſuppuratis. Suppuratorum quæcunque bilioſo adhuc expectorato ſuppurant, periculi plena ſunt, ſive illud bilioſum per ſe, ſive puri permixtum expectoretur: Et potiſſimum ſi illud ſuppuratum ceperit expectorari ab ejuſmodi ſputo, morbo ad ſeptimum diem progreſſo; atque eum qui talia expectorat, metus eſt interiturum 14. morbi die, niſi aliquod bonum ſignum intervenerit. *Coac.* 392. In bonis ſignis hæc numerantur. Facile morbum perferre, bene ſpirare, dolorem ſedatum eſſe, ſputum ſine difficultate rejicere, corpus æqualiter calidum aut molle videri, ſine ſiti eſſe, *Coac.* 393.

urinas, dejectiones, ſomnos & ſudores laudabiliter fieri, ut ante definitum eſt, ſingula ſupervenire, bona exiſtimanda ſunt. His enim omnibus ſic contingentibus fieri non poteſt, ut homo moriatur. Quod ſi ex his quædam quidem contingant, quædam minus, non ultra 14. diem æger vitam producet. Contra autem ægre morbum ſuſtinere, reſpirationem magnam & frequentem eſſe, dolorem minime ſedari, expectoratum vix tuſſiendo educi, ardere ſiti, ipſumque corpus à calore inæqualiter affici, ventrem & latera vehementer calere, fronte, manibus & pedibus frigidis, urinas, alvi excrementa, ſomnos & ſudores, unaquæque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe convenit. Si quid enim ex his ſputo ſupervenerit, morietur æger, priuſquam ad diem 14. pervenerit, aut 9. aut 11. die.

Coac. 402. Reliquæ ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, aliæ quidem 20; aliæ 30. aliæ etiam 40. aliquæ etiam ad 60. diem deveniunt. Suppurationis initium colliges ab eo die, quo primum æger febricitavit, aut etiam primum rigor prehendit, & ſi loco doloris pondus quoddam grave ſentiatur. Hæc enim ſunt ineuntis ſuppurati certiſſima ſigna. Quod ſi in altero tantum latere ſuppuratio fuerit; tum vertere, tum ediſcere ad hæc convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & num altero calidius fuerit, at-

que

que ubi in latus ſanum decubuerit, interrogare, ſi quod ei pondus deſuper impendere videatur, ſic enim altero latere, in quo pondus extiterit, ſuppuratio eſt. Suppuratos his ſignis cognoſcere oportet, primum quidem ſi febris non demiſerit, ſed quæ interdiu quidem levior fuit, de nocte gravior evadat; tum vero ſudores incidunt multi (circa collum & jugulum) *Coac.* 402.
& etiam tuſſis, tuſſiendique cupiditas iis oboritur, ſed tamen nihil tuſſiendo memorabile expectorant: quin etiam oculi fiunt concavi, ac genæ rubore perfuſæ apparent, & manuum ungues fiunt adunci, digiti vero maximeque ſummi ardore conflagrant, & in pedibus tumores fiunt, cibos minime appetunt, & puſtulæ toto corpore oriuntur. Diuturnæ igitur (pectoris & pulmonis) ſuppurationes his indicantur ſignis, quibus multa fides habenda eſt.

Ex ſuppuratis illi maxime ſuperſunt, *Coac.* 402.
quos eo ipſo die, quo rupta eſt vomica, febris dimiſit, & ilico cibos appetunt, ac ſitis ſunt plane expertes, tum alvus pauca & figurata reddit, tum pus ipſum album eſt & læve & uniuſmodi, & pituitæ expers, tum & ſi abſque dolore & vehementiori tuſſi expectoretur: qui ita affecti ſunt, optime & celerrime liberantur. Sed (à ſuppurato) intereunt, quos *Coac.* 402.
(à rupta vomica) febris non dimiſit, aut ſi febricitandi finem feciſſe videantur,

iterato

iterato incendio conflagrant, & ſiti ardent, nec ullo edendi amore tenentur, tum alvo ſunt profuſiore, pus autem viride & lividum expectoratur, aut pituitoſum & ſpumans. Si hæc inciderint, brevi intereunt. Sed quibus horum alia quidem apparent, alia vero non, ex iis quidam intereunt, alii vero in multo tempore ſuperſunt.

Coac. 395. Quibus vero in peripneumonicis morbis abſceſſus incidunt pone aures, & ſuppurant, aut ad infernas partes decumbunt, & fiſtula excitatur, hi ſane ſuperſunt. Hujuſmodi abſceſſus fore, intelliges hoc modo: ſi febris detineat, nec ulla doloris remiſſio adferatur, nec expectoratum convenienter feratur, nec bilioſa alvo ſecedant, nec facile alvus meracis feratur, nec vero urina profuſe reddatur, cum multa hypoſtaſi, atque certa ſalutis ſpes ab aliis ſignis ſalutaribus affulgeat, tum commemoratos abſceſſus fore ſpes eſt.

Coac. 396. Qui in crura decumbunt abſceſſus à peripneumonia vehementi & calamitoſa, præclare quidem omnes ad ſalutem faciunt, ſed illi optimi qui in expectorati mutationem incidunt. Si vero tumor & dolor ſuboriatur, ſputo è flavo in pus verſo, & foras prodeunte, hoc modo tum ſecuriſſime æger ſuperſtes futurus eſt; tum citiſſime citra dolorem abſceſſus quieſcet. Quod ſi neque ſputum recte excer-

cernatur, neque urina bona hypoſtaſi prædita ſit, periculum eſt, ne articulo claudicet æger, aut ei multum negotii exhibeatur: Si vero diſpareant abſceſſus & intro recurrant, ſputo non prodeunte & detinente febre, gravis morbi periculum & delirii & mortis ægro imminet.

Eorum vero qui à peripneumonia ſunt purulenti, ſeniores magis intereunt, at ex cæteris ſuppurationibus, juniores potius moriuntur. *Coac. 439.*

Lumborum & inferiorum partium dolores, qui cum febre affligunt, ſi illis relictis ſeptum tranſverſum invadant, exitiales admodum ſunt.

Cum ſuppurati uruntur, ſi purum pus fuerit & album, nec tetri odoris, convaleſcunt; at quibus ſubcruentum & cœnoſum, moriuntur.

Veſicæ tum duræ, tum dolentes grave prorſus & exitiale periculum minantur; maxime autem exitiales ſunt, quæ cum febre aſſidua fiunt. Nam & ipſarum veſicarum dolores ad mortem inferendam ſatis ſunt, neque alvi hoc tempore excernunt, niſi durum quiddam & coactum. Solvit autem purulenta micta urina album & leve habens ſedimentum. Quo ſi neque cum urina quicquam dolor remiſerit, neque mollior veſica reddatur, febriſque aſſidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum ſperandum eſt. Hoc autem morbo potiſſimum tentantur pueri à 7. anno ad 15. *Ex veſicæ inflammatione. Coac. 471.*

Fe-

Ex febribus *Lib. de criſibus.* Febres judicantur iiſdem numero diebus quibus & evadunt & moriuntur homines. Etenim febres mitiſſimæ & tutiſſimis ſignis conjunctæ quarto die ceſſant, aut etiam celerius. Maxime vero malignæ & quæ cum ſignis calamitoſis exiſtunt, quarto die interficiunt, aut etiam prius. Primum ergo naturæ & morbi certamen ſic definitur, ſecundum ad ſeptimum diem producitur, tertium vero undecimo definitur die, quartum ad 14. producitur, quintum ad 17, ſextum ad 20. neque vero horum quicquam integris diebus exacte numerari poteſt.

Qui ex morbo evaſuri ſunt facile ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque ſecuriſſima ſigna habent. At perituri difficultate ſpirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque peſſima ſigna habent.

Puerperis à partu criſes contingunt.

Ex Capitis dolore. Capitis dolores vehementes & pertinaces cum febre conjuncti, ſi (funeſtum) aliquod ſignum acceſſerit, valde pernicioſi exiſtunt. Si vero abſque ejuſmodi ſignis, 20. diem dolor exceſſerit, & febris detineat, narium profluvium, aut imis in partibus abſceſſum fore ſuſpicionem adfert. Verum dolore adhuc recenti, æque profluvium ſanguinis aut ſuppuratum ſperari poteſt, tum alias, tum ſi dolor circa tempora & frontem affuerit. At ſanguinis eruptio magis expectanda venit

in his, qui nondum 35. annum attigerunt, in ſenioribus ſuppuratio.

Auris dolor acutus, cum febre continua & vehementi, ſormidabilis, periculum enim delirii & mortis ægro adfert: moriuntur autem ex hoc morbo juniores quidem homines 7. die aut etiam citius, ſeniores vero multo tardius. Nam & febres & deliria minus iis ſuboriuntur, aureſque eam ob cauſam ſuppuratio præoccupat. Sed in his ætatibus ſuccedentes morbi reverſiones plurimos interficiunt. Juniores vero priuſquam auris ſuppuret, intereunt. Si vero pus album ex aure manarit, tum juveni ſalutis ſpes affulget, ſi aliud quoddam ei bonum ſignum ſupervenerit. *Ex Auris dolore Coac. 189.*

Fauces exulceratæ cum febre grave aliquid portendunt, at ſi aliud aliquod ſignum adfuerit ex his, quæ antea prava eſſe cenſuimus, ægrum in periculo verſari denunciandum eſt. *Ex Faucibus.*

Angina graviſſima quidem eſt & celerrime interimit, quæ neque in faucibus, neque in cervice quicquam conſpicuum facit, plurimum vero dolorem exhibet & difficultatem ſpirandi, quæ erecta cervice obitur, inducit; hæc enim eodem etiam die, & 2. & 3. & 4. ſtrangulat. Quæ vero ceteræ (anginæ) parem doloris vim adferunt, ſed tamen intumeſcunt, & fauces rubore ſuffundunt, pernicioſæ quidem valde ſunt, ſed diuturniores iis quas jam de- *Ex Angina. Coac. 363. 364. 365.*

deſcripſimus, ſi ingens rubor fuerit. At quibuſcunque una fauces & cervix inſigniter rubent, hujuſmodi ſunt diuturniores. Maximeque nonnulli ex iis evadunt, ſi cervicem & pectus rubor detineat, neque ad interna eryſipelas revertatur. Quod ſi neque diebus criticis diſpareat eryſipelas, neque tuberculum ad externas partes prorumpat, nec pus expectorarit; facileque ac ſine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reverſionem; ac ſecurius eſt tumorem & ruborem ad externa converti. Quod ſi ad pulmonem ſe vertat, dementiam excitat, & ex his nonnulli ſuppurati plerumque evadunt.

Ex febribus. Quibus febres ceſſant, neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis, iis recidiva expectanda eſt. In longa febre, ſalutariter tamen affecto ægro, ſi neque ob inflammationem aliquam, nec ob ullam aliam evidentem occaſionem dolor detinet, in hoc abſceſſus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximeque in inferioribus locis. Hujuſmodi abſceſſus magis contingere ſolent iis, qui 30. annum non attigerunt, minime ſenioribus.

Si quis in febre non lethali dixerit ſibi caput dolere, aut oculorum aciem caligine quadam perſtringi, & ſtomachi dolor acceſſerit, tum vomitio bilioſa aderit; ex iis autem, quibus ineunte morbo caput dolere cepit, 4to morbi die magis pre-

mun-

muntur, quam 5to; 7mo autem remiſſionem conſequuntur. At quibus 3. die dolet caput, hi maxime vexantur die 5to. 9. vero aut 11. liberantur. Quicunque vero 5tum diem morbi agentes laborare ceperint, 14. die morbus judicabitur.

At vero quibus in febre caput dolet, & ſuffuſionis caliginoſæ loco hebeſcunt oculi, aut etiam ignes micant ex oculis: & cardialgiæ loco, dextra aut ſiniſtra hypochondriorum parte, diſtentio quædam percipitur doloris & inflammationis expers, his narium profluvium vomitionis loco, jam jam adfuturum ſpes eſt. Sed juvenibus potius illud expectandum eſt. Iis vero qui 30. annum attingunt & ſenioribus minus, ſed in his vomitiones expectandæ.

Puerulis convulſiones incidunt, ſi febris acuta fuerit, nec alvus feratur, & ſomni ſunt expertes, & terreantur, & ejularint, tum etiam ſi colorem mutent, ac pallido vel livido vel etiam rubro ſuffundantur. Hæ (convulſiones) facile incidunt puerulis nuper natis ad 7 ætatis annum; at grandiores pueri & viri non adeo per febres convulſionibus prehenduntur, niſi vehementiſſimum & peſſimum quoddam ſignum ex his, quæ in phrenitide fieri ſolent, affuerit. In Lybia, Delo, & Scythia præſcripta ſigna vera comperiuntur.

DE HUMORIBUS.

περὶ χυμῶν.

Pepaſmi tempore fiunt, & vel foras vel intro, aut alio fluunt quo decet.

Quæ ſocia ſunt atque vicina primum & maxime vitiantur.

Aphor. 21. 23. *Sect.* 1. Quæ ducenda ſunt, quo maxime vergunt, eo per loca convenientia ducere oportet. Quæ prodeunt copia minime ſunt æſtimanda, ſed quamdiu prodeant, qualia oportet, & æger facile ferat.

Si quæ pars ante morbum laborarit, ibi morbi ſedes erit, velut iis contigit, qui in Perintho tuſſi & angina laborarunt.

Humores, quibus anni temporibus efflореſcunt, noſſe oportet, & quales in ſingulis morbos efficiant, & quaſnam in unoquoque morbo affectiones pariant.

Mutationes ex quibus ad quænam fiant conſiderandæ.

Ut ſe habet Terra arboribus, ita animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat: Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit vero cum impletur. Non ſecus ac ſtercorata Terra hieme calida eſt, ita etiam ventriculus.

Pro anni temporis varietate, ſimiles aut diſſimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur.

Aphor. 6. *Sect.* 3. Ubi æſtas veri ſimilis extiterit, ſudores in febribus, eæque faciles, neque peracutæ erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. Cum

Cum vero ver hibernum fuerit, & extremæ hiemis frigora ſenſerit, hiberni etiam morbi fient, & tuſſes & pulmonum inflammationes & anginæ. Anni etiam tempora morborum reverſiones plerumque afferre ſolent, ſicut & ejuſmodi morbos facere.

Auſtri auditus gravitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis gravitatem inducunt, membrorum torporem ac languorem faciunt. Cum hic invaluerit, ejuſmodi in morbis contingunt, ulcera madentia, os præſertim, pudendum, aliaſque partes occupant. *Aphor. 5. Sect. 3.*

Quod ſi Aquilonia fuerit tempeſtas, tuſſes fiunt, faucium aſperitates, alvi duriores, urinæ difficultates, horrores, laterum & pectoris dolores. Hac prævalente, ejuſmodi morbi maxime expectandi ſunt. *Aphor. 5. Sect. 3.*

Æſtas bilem gignit, ver ſanguinem, & alia tempora, ut ſingulorum fert natura.

Mutationes potiſſimum morbos pariunt, & in anni temporibus magnæ mutationes. *Aphor. 1. Sect. 3.*

Naturarum aliæ ad æſtatem, aliæ ad hiemem, bene aut male ſe habent, morbi alii ad alia anni tempora bene vel male ſe habent; ætates quoque ad tempora & regiones, & victus genera & morborum conſtitutiones. *Aphor. 2. Sect. 3. Aphor 3, Sect. 3.*

Regiones ad anni tempora male affectæ cujus temporis ſimilitudinem habent, ejuſmodi morbos pariunt. *V. g.* inæqua- *Aphor. 4. Sect. 3.*

lis calor & frigus, ſi eodem die contigerint, autumnales morbos in regione creabunt; & in reliquis anni temporibus eadem ratio ſervabitur.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 28.

Qui Sanguinem per ora venarum, quæ in Ano ſunt, profundere ſolent, ii neque pleuritide, neque pulmonis inflammatione, neque Phagedæna, neque furunculis, neque terminthis corripiuntur, ac forte ne lepra quidem, fortaſſis vero neque vitiliginibus. Intempeſtive autem curati multi, non ita multo poſt hujuſmodi morbis correpti ſunt, & pernicioſe idcirco habuerunt. Quod in reliquis abſceſſibus contingit, veluti fiſtulis, quæ aliorum medela ſunt.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 31.

Impedimento eſt (Sanguinis miſſioni) iis, qui cruenta exſpuunt, anni tempus, pleuritis, & bilis.

Quibus ſub judicationis tempus, juxta aures exorta tubercula minime ſuppurarint, iis ſubſidentibus, morbi reverſionem fieri contingit.

Lib. 6. Epid. Sect. 3. Aph. 28.

Quæ ſedare ſolent, cum poſtea apparent, ea ſi prius fiant, liberant.

DE CRISIBUS.

περὶ κρισιῶν

SI ſuborto ſudore morbus ceſſet, & urina fulva cum ſedimento albo conſpiciatur, iis eodem die febris revertitur, quæ 5to die ſine periculo judicatur.

Qui-

Quibus in febre minime lethali, capitis dolor eſt, aliaque ſigna circumſiſtunt, in his bilis ſuperat. Qui primis diebus dolore vexati, 4to & 5to die magis urgentur, 7mo die febre liberantur.

Febribus ardentibus ſi poſt 7um diem morbus regius ſuccedat, ſudoris indicium eſt.

Judicationem faciunt copioſa mictio, ſudor, vomitus, alvi dejectiones, & Sanguinis ex naribus fluxio, menſium item fluxus.

Febre ardente finiente, ſi morbus regius ſuccedat, non ſolet amplius ſudare, neque alibi uſquam abſceſſum facere, ſed ſanus evadit.

Tertiana ut plurimum 7. circuitibus judicatur. *Aph. 59. Sect. 4.*

Quibus in moleſtis febribus, 7. 9. aut 14. die icterus oritur, bonum eſt, niſi dextra præcordia obduruerint, ſin minus, res in dubium venit. *Aph. 64. Sect. 4. Coac. 121.*

Acuti morbi intra dies 14. fere judicantur. *Aphor. 36. Sect. 4.*

Sudores febricitanti ſi contingant 3, 5, 7, 9, 11, 14, 21, & 30 die, hujuſmodi ſudores morbos judicant. qui vero non ſic contingunt, labores portendunt.

Urinarum concoctiones paulatim matureſcentes, ſi diebus judicatoriis concoctæ fuerint, morbum ſolvunt.

Urinas cum ulceribus conferre oportet. Ulcera namque ſi repurgando pus album

rejiciant, celerem curationem denunciant, ſed ſi ad ſanioſos humores convertantur, maligna evadunt.

In febribus ſi urina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, ægrumque tam ad deteriora, tum in alteram partem neceſſario commutari.

Si urinæ primis minime ſimiles, ſed ex craſſis tenues evadant, & omnino tenues, eæ difficilem & minime certam judicationem faciunt.

Aph. 39. *Sect.* 4. *Aph* 40. *Sect.* 4. Quacunque corporis parte calor aut frigus ineſt, ibi morbus eſt; eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quod ſi corpus perfrigeſcat, aut rurſus incaleſcat, colorque ſubinde mutetur, iſta morbi longitudinem portendunt.

Si febricitanti ſudor ſuccedat, neque febris deſinat, malo eſt, producitur enim morbus, & humiditatem ſignificat. Sano ſudor copioſus immodice contingens morbum portendit, æſtate quidem minorem, frigore vero majorem.

Quibus in alvi dejectione bilis atræ quid ſubeſt, ſi copioſius, major eſt morbus, ſi parcius, minor.

In febribus ardentibus, ſi morbus regius & ſingultus 5to die contingat, lethalis eſt. Morborum reverſionibus tentantur, quibus in febricitatis vehementes vigiliæ, aut turbulenti ſomni adveniunt, aut corporis robur ſolvitur, aut ſingulorum membrorum dolores adſunt, & quibus

bus febres non accedentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis quieſcunt.

Si judicatione facta, urina rubra ſubſidentiam rubram continens reddita fuerit, his febris reverſio eodem die contingit, ex eaque pauci ſervantur.

Quibus judicationis tempore exorta ad aures tubercula non ſuppurantur, his ſolutis morbi reverſio pro recidivarum ratione, ſimili circuitu contingit.

Atra bile vexatis & phrenitide detentis, Sanguinis per venas ani profluvium bonum eſt.

Qui inter loquendum hæſitant ac balbutiunt, ut nec labris moderari queant, ſi hæc ceſſent, purulenti evadunt.

Vehementem in locis inferioribus dolorem ſurditas ſolvit, aut copioſus ex naribus Sanguis profluens.

Inſania magnum morbum conſuetudine jam familiarem ſolvit.

Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor eſt, oculorum perverſio, aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum elevatio, hæc febrem ſolvunt, aut etiam Sanguinis ex naribus profluvium.

Tremores in febribus delirium ſolvit.

Febri rigor ſuccedens febrem ſolvit, & ſudorem evocare ſolet.

Quibus in febribus aures obſurduerint, *Aphor.60. Sect. 4.* his niſi febris ſolvatur, furorem contingere neceſſe eſt. Solvit autem Sanguis ex naribus effluens, aut alvus bilioſa effun-

 dens,

dens, aut dyſenteria, aut coxendicum, aut genuum dolor ſuccedens.

Quibus dolores derepente oriuntur, præcordia ſurſum attolluntur, ſi dolores vehementes ad notham coſtam contingant, his venæ ſectio & deorſum purgatio ſolutionem adfert.

In aqua intercute detentis, ſi aquoſus humor per venas in alvum aut veſicam effluat, ſolutio contingit.

Si leucophlegmatia detento vehemens alvi profluvium ſuccedat, ſolutio contingit.

Qui alvi profluvio diutius cum tuſſi detinentur, non liberantur, niſi dolores vehementes ad pedes contigerint.

Capite dolore vehementer affecto, ſi pus per aures aut nares effluxerit, morbum ſolvit.

Quibus per ſanitatem derepente capitis dolores obveniunt, confeſtimque vox deficit ac ſtertunt, intra dies 7. pereunt, niſi febris prehenderit.

Aphor. 17. Sect. 6. Lippitudine laboranti, alvi profluvio detineri bonum.

Aphor. 57. Sect. 4. Convulſione aut corporis diſtentione vexato, ſi febris ſuperveniat, morbum ſolvit. Si febre detentum convulſio prehendat, febris eodem die, aut poſtero, aut 3. deſinit.

DE

DE DIEBUS CRITICIS.

περὶ κρισιμῶν.

Artis magnam partem eſſe duco, poſſe quæ recte ſcripta ſunt ſpeculari. Qui enim hæc noverit, iiſque utitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Unamquamque ſane tempeſtatem anni & morborum conditionem exacte addiſcere oportet, & quiſnam morbus bonus, quis periculo conjunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus ſit & lethalis, longus quinam ſalutaris, acutus quinam lethalis, vel ſalutaris. Ex quibus tum criticorum dierum ſeries contemplanda eſt, tum etiam prædicendi facultas ſuppetit. Præterea ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem præſcribere oporteat, cognoſcere licet.

PRÆDICTORUM LIBER PRIMUS.

Προῤῥητικὸν α.

6. Excreatio frequens & irrita, ſiquidem aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit. *Coac.* 244.

8. Deſipientiæ, quæ jam admodum fractis & debilitatis viribus ſuccedunt, peſſimæ ſunt, non ſecus ac Thraſynonti.

13. Albicans dejectio in phreniticis mala eſt. His ſi rigor contingat peſſimum. *Coac.* 91.

14. In furioſa & vehementi mentis emotione, *Coac.* 93.

 tione,

tione, ſuccedentes tremores malignitatem denunciant.

Coac. 96. 16. Phrenitici parum bibunt, ex levibus ſtrepitibus facile irritantur ac percelluntur, tremuli ſunt.

18. In febre ardente, ſi tinnitus aurium, cum viſus hebitudine fiant, & ad nares accedat gravitatis ſenſus, furioſa mentis emotio indicatur.

Coac. 245. 23. Vocis defectiones cum ſingultu,

24. Et virium exolutione, peſſimæ.

44. Ab homine moderato ferox & audax reſponſum malum portendit.

38. Ubi alvus humeſcit, æger laſſitudine, capitis dolore, ſiti, vigiliis torquetur, obſcure loquitur, & admodum eſt impotens, in his caſibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

52. Quæ perniciem minantur, ea ſi abſque ulla ſignificatione alleviant, mortis periculum denunciant.

56. Ex Hypochondriorum doloribus, obortæ Febres malignæ ſunt.

58. Sudor in Febribus acutis multus & copioſus damno eſt.

65. Ex rigore perfrigerationes, quæ ad calorem non revocantur, malæ ſunt.

70. Dolor in pectore fixus cum torpore malum denunciat, hi ſi ſuborta febre exæſtuent, celeriter moriuntur.

Coac. 412. 97. Lateris dolor cum bilioſis ſputis præter rationem evaneſcens, ægros in vehementem & furioſam mentis emotionem agit.

106. Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione convulſionem ſuſpectam facit.

108. Non nihil metuendus eſt cum criſi rigor.

110. In iis quibus rigores imminent, urina reſtitat, & in convulſoriis affectionibus. *Coac.* 29

PRÆDICTORUM LIBER SECUNDUS.

Προῤῥητικὸν β.

Antequam morbus conſiſtat, ſecura non eſt prædictio.

Qui aqua inter cutem detentus eſt, & ſervari volet, cum robuſtis viſceribus & contentis viribus eſſe convenit, ſimulque ſuapte natura facile concoquere, ac bene ſpirare, ſine dolore eſſe, totumque corpus æqualiter calere, neque extremis partibus eſſe colliquefactum, præſtat namque potius extrema tumefacta eſſe, optimum eſt nihil horum adeſſe. Verum tum mollia, tum gracilia extrema eſſe oportet, ventrem contactu mollem. At neque tuſſim neque ſitim adeſſe convenit, neque linguam, cum alias, tum ne a ſomno quidem, inareſcere. Cibos autem ſuaviter aſſumere, ac ubi abunde comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis celeriter moveri, alias vero mollia & figurata excernere. Urinarum in tranſitu, *De Hydrope.*

pro

pro inſtituta victus ratione & vinorum mutatione, mutationem ſentire. Defatigationem facile ſuſtinere, nec laſſitudinem ſentire. Si horum omnia vel plurima habeat, ſpes eſt ut evadat. In quo vero nihil horum ineſt, ſed contraria adſint, parum relictum eſt ſpei.

De Tabe. Quem tabes male habet, ſi probe levari volet, convenit ſputum facile tuſſi rejicere, eſſeque album & æquale, unius coloris, & ſine pituita. Quod à capite defluit ad nares, vertatur, neque febris prehendat, ut nec cibos impediat, neque ſitim faciat. Alvus autem quotidie dejiciat, & quod ſecedit durum eſto, & iis quæ aſſumuntur conveniens. Hominem quam minime tenuem eſſe convenit. Pectus vero laudandum quadratum & hiſpidum, cujuſque cartilago exigua & admodum carnoſa eſt. In quo namque hæc omnia inerunt, is maxime ſuperſtes futurus eſt. At qui nihil horum habuerit, exitio maxime eſt affinis.

Minime evadunt tum virgines, tum mulieres, quibus ex menſtruorum ſuppreſſione tabes contingit. Quod ſi ex his aliqua ſupereſſe volet, cum multa laudabilia ſigna accedere, tum vero menſes luculenter & manifeſte comparere oportet. Alioqui nihil ſpei relictum eſt.

Ex Sanguinis eruptione maxime ſuperſunt, quibus in dorſo & pectore dolores ad-

adſunt melancholici, & ex Sanguinis eruptione dolore quodammodo levantur.

Inter Podagricos qui in ſenectute tophos aut callos in articulis induratos habent, aut laborioſe vitam tolerant, cum alvo ſicca, humana arte hi ſanari nequeunt. His ſuccedentes dyſenteriæ optime medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes infernæ eos valde juvant: Juvenis vero, cui nec dum circa articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, alvumque habet vitæ inſtituto probe reſpondentem, is ſane prudentem nactus medicum ſanus evadet.

Prægnantes ipſæ plerumque ad partum ſuperſunt, fœtumque conſervant, etiamſi per multos menſes Sanguis & ſtrigmenta per alvum ſecedant.

Mulieres parvæ grandioribus ad conceptum præſtant, tenues craſſis, candidæ rubris, nigræ liventibus: Præſtant item quibus venæ extant, iis quibus minime apparent.

Locus conceptui idoneus, quem uterum nominamus, ſanus eſſe, & ſiccus & mollis debet, ac neque contractus, neque proclivis, neque ore diſtorto, aut compreſſo, aut diducto. Etenim quidquid horum contigerit, conceptum fieri impedit.

Ubi ulcus in utero ſanatum eſt, locus iſte lævior ac durior neceſſario efficitur, & minus conceptui idoneus. Qui

Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum eſt aut capitis, aut viſcerum dolore laborare, aut ſedem internam quodammodo male affectam eſſe.

Quibus lienes magni, iis gingivæ vitiantur, & os graveolet:. quibus autem lienes magni ſunt, neque ſanguinis eruptiones contingunt, neque os graveolet, in tibiis ii mala ulcera habent, & nigras cicatrices.

Humerorum dolores qui ad manus tendunt, torporeſque & dolores exhibent, bilis atræ vomitione ſanantur.

COACÆ PRÆNOTIONES.

Κώακαι πρόγνωσεις.

TITULUS PRIMUS.

De Febribus.

1. Qui ex rigore perfrigent & una dolore tum capitis, tum cervicis impliciti, mox voce capti, parvo ſudore madent; ut ſe collegerint, moriuntur.

4. Ex frigore cum adeſt metus & mœror præter occaſionem, convulſione finis fit. (Niſi hæmorrhoidibus, varicibus, aut etiam menſtruali profluvio, convulſionis cauſa tollatur.)

Prorrh. 51. 5. Ex frigore peſtifera eſt urinæ ſuppreſſio, (ante rigorem præclare apparet iſchuria, & in bonis habetur, ſed non è converſo; non enim ſigna critica & cauſæ criticæ retro commeant ad ſignificandum.)

6. In

6. In rigore familiares non agnoſcere, malum, oblivio item mala. *Prorrh.64.*

7. Poſteriorum partium frigus eſt convulſificum. *Prorrh.67.*

10. Qui crebro & tenuiter exudant (ἐφιδρῶντες) ac ſubinde rigent, ii pernicioſe habent, ac tandem ſub mortem ſuppurati, & alvum turbatum habere deprehenduntur.

8. Crebri ex lumbis vel dorſo horrores, cum cita caloris viciſſitudine, calamitoſi, nam acerbiſſima urinæ ſuppreſſio denunciatur: Atque his exudare peſtiferum. (Ex eo quod deductum alimentum elabatur; ſignum enim eſt Empyematis cum ſumma virium infirmitate conjuncti.) *Prorrh.75.*

15. Rigores multi cum torpore malignum denunciant. (Ob ſummam humorum inæqualitatem, quæ valde exitiales morbos parit.)

16. Rigores qui in 6tum diem incidunt, difficile judicium adferunt.

(Permagni intereſt quo die, quave periodo, quid fiat in ægris, atque appareat. Ut enim quæ fiunt omnia, quæque apparent diebus criticis, firmiora ſunt, quam quæ in alia incidunt morbi tempora: Sic ea quæ ſpeciem boni præ ſe ferunt, debent haberi ſuſpecta, ſi loco non fiant. Quemadmodum & ea quæ mala eſſe putantur, mirificos adferunt ſanitatis fructus, ſi ante ſignificata criſeos lege veniant, aut illis diebus quibus certamen naturæ & morbi eſt in procinctu.) *Duretus.*

17.

17. Dolores horriferi cum ſuſpirioſo anhelitu, ſigna ſunt tabis.

Prorrh. 101. 20. Qui ſubinde rigore prehenduntur, & ſub noctem aliquando gravius habent, pervigiles, in ſomnis nugantes ac delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, in convulſionem ii tendunt.

21. Qui crebro cientur in acutis rigores peſtiferi. (Quod ſint κρίσιμα μὴ κρίνοντα. Indicant aut interni viſceris ſuppurationem, aut fruſtra tentatam criſim, aut denique nativum calorem extingui.)

23. Rigor cum poſteriorum partium diſtentione mortem adfert.

Prorrh. 149. 24. Si cui, cum perhorruerit, atque ſudarit critice, rurſus poſtridie horror ſine cauſa ingruerit, ac tum à pepaſmo ſomni ſit expers, huic eventuram arbitror hæmorrhagiam.

Daretus. (Huc ſpectat hæc difficillima prognoſis, ut intelligamus, non raro varias eſſe morborum criſes, quæ ad ſalutem varie ſuſcipiuntur, pro vario humoris motu, naturæ impulſu, & partium obſeſſarum conditione: Quæ omnes ſæpe numero denunciantur una eademque concuſſione, cujuſmodi in rigore cernitur. Eſt conſentaneum, ut ſua cujuſque foci ſit propria evacuatio, capitis per hœmorrhagiam, venarum per liberalem ſudorem, uteri per menſtruale profluvium, omnis ſpes Medici, & cœptæ curationis fiducia, in ſola evacuatione ſemper ſtetit.)

25. Quæ

25. Quæ cum rigore ſiſtuntur urinæ, *Prorrh.*
ſunt pravæ & convulſificæ, idque cum 155.
alias, tum ſi cui jam ſoporato ſiſtantur, ac tum præterea parotidas fore ſperabile.

27. Quæ ex rigore incidunt aphoniæ, tremore ſolvuntur; ſed & ſupervenientes crebro rigores, ſuccedentes tremores judicant.

28. Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores ſentiunt, pleni ſunt periculi: Cruenta his urina prava.

30. Quibus rigor, urina ſubſiſtit. 110.

31. Ex hypochondriorum dolore obortæ 56.
febres malignæ ſunt: In his ſopor profundus ac altus peſſimus.

32. Qui in febre non intermittente tenuiter & crebro exudant, cum hypochondrii tenſione, ii ut plurimum maligne habent. Atque in his dolores ad acromium ac jugulum affixi pravi ſunt.

(Ex ſudatiuncula, nulla criſis bona ſpe- *Duretus.*
rabilis; quia nihil paucum criticum. Eſt autem ſudatiuncula capitis & cervicis, aut ſudor exiguus, quo fit ſubroſcidum totum corpus: Unde vel oppreſſio partium, vel ſumma infirmitas ſignificatur, per quam exudat ſuccus alibilis, qui aſſimilatione privatur.)

34. In febre (ἀναυδίαι) defectiones ſermonis malum.

36. Si quis cum febre laborioſa perhorruerit, nonnihil critice exudarit, indeque ardenter febricitarit, malum, idque

cum alias, tum ſi in hoc negotio Sanguis ſtillarit.

40. Qui ex rigoribus, parvis ſudoribus refrigeſcunt, malum.

42. Qui exiguo ſudore madent cum febre, in metu ſunt mortis.

43. Quibus cum bilioſa dejectione premitur morſu pectus (*i. e.* orificium ventriculi) amareſcitque os, malum.

44. Si quis in laborioſa febre ſingultiat, vel catoche detineatur, morbo laborat peſſimo.

47. Si quis ea faciat, quorum ſit inſolens, ut ſi appellat animum ad inſueta, aut contra, graviſſimum habet malum, ac tum delirium adeſt.

*Prorrh.*52. 48. Quæ cum pravis ſignis miteſcunt, & quæ cum bonis non remittunt, moleſta ſunt & difficilia.

Durct. (Quemadmodum non minus ſua debet habere bona ſuſpecta, qui repente factus eſt coloratior & ſpecioſior; quam mala vereri, qui contra conſuetudinem multum emacruit, & colorem decoremque amiſit: Ita nemo eſt omnium, qui de ſeipſo poſſit videri ſecurus, ſi ante vigil, nunc ſoporetur, ſi ante ſitibundus, nunc παραλόγως, ſuperſtite cauſa ſitifera, ſitis ſit expers. Pluris eſſe debet unum pravum ſignum morbi alicujus, aut partis obſeſſæ proprium, quam decem bona communia.

*Prorrh.*44. 45. 51. In homine moderato, ferox & audax reſponſio, & vox acuta, malum: Hy-

Hypochondria iis intro ſurſum trahuntur.

52. Qui ex ſudoribus perfrigerantur, ac celeriter recaleſcunt, male habere judicantur. *Prorrh.66.*

54. Qui abs re nec ulla exhauſti ratione languent infirmi, mortifere laborant. 40.

55. Diuturna in febre nauſeabunda proritatio, ſcreatu finiens, malum portendit.

57. Perpuſillæ ſanguinis è naribus ſtillæ damno ſunt.

(Niſi hæmorrhagiæ liberalioris opinionem faciant, ut ſæpe faciunt, quando cum urinæ pepaſmo in 4tum diem incidunt, apparentque ad hæmorrhagiam 7mo die futuram: ſecus enim malignos vel multos humores naturæ dominatu regi non poſſe, aut infirmitatem ſummam ipſius naturæ denunciant. Sunt vero ſiniſtri judicii in qualitate bona Sanguinis, at mortiferæ in mala, qualis in Philiſco ſtillatim manavit.) *Duretus.*

58. Omnino malum denunciat, quæ in febre acuta immerito (παράλόγως, præter rationem) ſitis extincta eſt. *Prorrh.57.*

59. Qui ad manus contactum reſiliunt, malo ſunt loco.

(In ægris iſtud diligenter eſt obſervandum: Aliquando enim ubi manus in carpum mittitur, quodammodo reſiliunt, & cum intremiſcentia revelli videntur, aut interdum ad pulſum aſſilire & leviter aſſurgere. Ἀναΐσσοντες πρὸς χεῖρα, dicuntur *Fœſius.*

quibus pulſus velut reſilit, aut quaſi tremebundus ſubſultat, & ad manum apparet exiguus tremor. Fit hoc nervis & fibris febris incendio exſiccatis, motrice facultate infirma, viriumque languore concurrente. Convulſionem ergo, delirium, aut phrenitidem prædicit, nec leviter ſuſpectum eſſe debet.)

Prorrh. 54. 65. In febribus vehementes mentis emotiones (ἐκστάσιες) cum ſilentio, in eo qui voce non eſt captus, perniciem minantur.

Aph. 22. *Sect.* 4. 68. Febrium initio, ſi atra bilis ſurſum aut deorſum prodeat, lethale eſt.

Duretus. (Excretionum quæ in vitio ſunt, quæque dominatu morbi ſuſcipiuntur & fiunt, nulla eſt omnino tam mortifera, quam bilis atræ. Eſt enim atra bilis peſſimum excrementum, quod feritate indomabili cæteris omnibus antecellit, triaque illa ſecum habet conjuncta, quæ vim naturæ adferunt, quæque illius præſidia maxime labefactant. Τὸ δριμὺ, τὸ διαβρωτικὸν, καὶ τὸ ὀξῶδες i. acre, erodens, acidum.)

72. Quibus jam morbo fractis, videndi vis audiendique perit, aut etiam labiorum, palpebrarum, vel narium perverſio cernitur, mors inſtat.

74. In febribus acriſiæ, diuturnitatis quidem ſunt cauſæ, non tamen funeſtæ.

78. Quibus poſtridie quam invaſit, exacerbatio febris eſt, male res eunt. At ſi perendie mitius, quarto iniquius exerceantur, graviſſimum habent malum.

80.

80. Febres ſi alio die quam judicatorio deſierint, recidivam metuere oportet.

83. Qui cum feroci perturbatione ſomno excuſſi, è poteſtate ſui exeunt, graviſſimum habent malum, & convulſificum: idque cum alias, tum ſi prorumpant ſudores.

(Ut rerum omnium, quæ naturæ ad perfruendum tributæ ſunt, nihil eſt melius, nihil amicius, nihil denique magis ſociale, quam illa quies, quæ dono Divum gratiſſima ſerpit: Ita nihil, æque peſtiferum quam moleſta vigilia: quemadmodum enim ſomnus ægrotum reficit, & recreat ſpiritum inſtauratione, ciborum coctione, & morbificorum humorum pepaſmo, unde phrenitis manſueſcit: Sic admirabile eſt quantum principiis trium facultatum labem adferat, quantum naturæ præſidia labefactet, quantiſque damnis ipſos ægrotos oneret, ſi quid vel in cauſis ſomniferis vel in ſomni ipſius neceſſitate peccetur.) *Duretus.*

90. Quæ in phrenitide memorantur inſomnia, bonum denunciant. (Non turbulenta & tumultuoſa, ſed placida & tranquilla.) *Prorrh. 5.*

97. In intenſa phrenitide, tremores lethales.

98. Quæ circa res neceſſarias verſantur deliria, peſſima, indeque ſi ingraveſcant, mortifera.

114. Quibus per febres aſſiduas puſtu-

læ toto corpore ſuboriuntur, mortiferum illud eſt; niſi purulento abſceſſu, qui hic potiſſimum ad aures erumpit, periculo defungantur.

115. In febre acuta exteriora perfrigerari, interiora vero ſic uri, ut etiam ſitim faciant, exitium portendit.

116. Febres continuæ tertio quoque die ingraveſcentes, ſupra modum periculoſæ.

127. Qui diuturno defuncti morbo, ex animi ſententia cibum capiunt, neque proficiunt, graviſſime relabuntur.

128. Si venæ temporum in febribus pulſent, & facies bene habita fuerit, abſque hypochondrii mollitie, diuturnus erit morbus, qui non ſine liberali ſanguinis è naribus profuſione, aut ſingultu, aut convulſione, aut coxendicum dolore deſinet.

129. Alvus in febre ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

133. Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente 4to die obveniens, malo eſt, niſi aliud quidpiam bene ceciderit. Quod ſi die 5to contingat, minus adfert periculi.

137. De febre ardente laborantibus dies 14, aut allevando, aut perimendo decernunt.

142. Si cui febricitanti rubor in facie luceat, unaque capitis dolor prægrandis, & venarum emicet pulſus, fere profluvium ſanguinis è naribus inde venit. Quibus autem faſtidia ſtomachi, cordis morſus,

&

& crebræ ſalivæ, in procinctu vomitio eſt: Quibus autem ructus adſunt, flatus ventris, ſonitus cum inflatione, iis alvus exturbatur.

(Magna expectatio eſt hæmorrhagiæ criticæ in morbis acutis, quam ſi neque Medicus prævidere, neque prævisam, cum in propinquo eſt, velut digito indicare poteſt, vix videtur ſummam vituperationem poſſe vitare.) *Duretus.*

144. Quibus autem ſæpius recidivæ contingunt, ſi ſextum menſem ſuperaverint, in tabem coxariam fere incidunt.

149. Febricitare incipientibus ſanguinis è naribus ſtillicidia cum ſternutatione accedentia, ſiquidem urina 4to die hypoſtaſim habeat albam, vacationem morbi 7mo fore oſtendunt.

156. Quæ in febrem cadit convulſio, ſi eodem die quieſcat, bene eſt.

TITULUS SECUNDUS.

DE CEPHALALGIA.

161. Qui capitis doloribus & aurium tinnitibus, citra febrem, aut tenebricoſa vertigine, & vocis tarditate, manuumque ſtupore tentantur, in iis aut apoplexiam aut epilepſiam, vel etiam lethargum ſperare convenit.

169. In cephalalgia æruginoſi vomitus cum ſurditate & ſomni vacuitate, inſaniam brevi denunciant. *Prorrh.* 10.

Prorrh. 152. 170. Quibus capitis & cervicis dolor, ac totius corporis infirmitas quædam cum tremore adeſt, ab his hæmorrhagia liberat.

172. Cephalalgiam tollit pus è naribus effluens, aut ſputa craſſa & inodora: Liberat quoque & ulcerum eruptio, nonnunquam & ſomnus, & alvi fluxus.

174. Cephalalgia veternoſa cum gravitate fere convulſifica eſt.

Prorrh. 95. 176. Cephalalgici ſurdaſtri, qui manibus contremiſcunt, cervice dolent, nigra & aſpera meiunt, ac nigra quoque vomunt, plane ſunt deſperati.

177. Quibus cum ſudore caput dolet, alvo ſuppreſſa, convulſione tentantur.

TITULUS TERTIUS.

DE CARO ET COMATE.

182. Comate, laſſitudine, ac ſurditate tentatos, alvus erumpens, & ad criſim rubra demittens, juvat.

183. Comatoſi, faſtidioſi, unaque dolenter hypochondriaci, ſæpe & parum vomentes, aurium abſceſſus habent.

187. Cerebro corrupto, alii quidem tertio die, alii autem 7mo vitam finiunt, quibus elapſis periculo defunguntur; ſin autem inciſione facta, os diſſociatum cernitur, ſine dubio moriuntur.

188. Cephalalgicis ex calvariæ poſticæ fractu-

fractura, ſi craſſior è nare ſanguis rivuloſe prorumpat, grave malum denunciat.

(Ictus illatus non minus oſſi craſſiſſimo calamitoſus eſt, quam mitior ictus temporibus atque fronti. Accedit, quod ſanguis niger proruptus, & ſphaceliſmi metum adfert, & cerebro cruorem & vivacitatis extinctionem inducit.) *Duretus.*

TITULUS QUARTUS.

DE AURIUM AFFECTIBUS.

189. Aurium dolor, intenſus cum febre acuta, cumque ſiniſtro quopiam ſigno, juvenes quidem 7mo die, aut etiam celerius, cum delirio interimit: Niſi liberale ſit expuratum ex aure, aut ex naribus hæmorrhagia, aut aliud quoddam laudabile ſignum extiterit. Seniores autem & ſerius & rarius tollit; nam in his aures ante ſuppurant, & delirium minus infeſtat, ſed tamen pleriſque horum morbus revertit, & ſic moriuntur.

190. In acutis & turbulentis (*i. e.* cum delirio) morbis obveniens ſurditas, malo eſt. Quin & in longis morbis malum portendit: Ac in his ad coxendices labores convehit. *Prorrh. 129.*

191. In febre ſurditas alvum ſiſtit.

(Hujus ſurditatis cauſa in meatus auditorii oppilatione conſiſtit, ſuperioris vero in exolutione partis illius cerebri, unde vis audiendi manat. Proptereaque *Duretus.*

ut illa per ſe inſanabilis eſt, ita morbi acuti turbulentique conſectaria deſperationem ſalutis oitendit.)

193. In acutis morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

Duretus. (Quod nec judicatorii ſint nec judicantes, & nobiliſſimæ partis exolutio oſtenditur ab exolventis cauſæ perennitate.)

Prorrh. 18. 194. In calidis febribus ſonori aurium flatus cum viſus hebetudine & narium gravitate, ſanguine non prorumpente, è poteſtate mentis abducunt.

Prorrh. 147. 195. Quibus aures obſurduerint, cum capitis gravitate, hypochondrii tenſione, & ſplendoris offenſione, ſanguis è naribus prorumpit.

197. Egregie ſurdi, dum aliquid apprehendunt tremuli, lingua etiam capti & exoluti (νωθροὶ) graviſſimum habent malum.

TITULUS QUINTUS.

DE PAROTIDIBUS.

199. Quæ cum dolore aſſurgunt ad aures (parotides) perniciem minantur.

200. In febribus ex prægreſſo dolore (ſecundum Duretum exacto jam morbo) rubores ad aures ſubnaſcentes (parotides Dureto) ſigna ſunt eryſipelatis in facie naſcituri, quin & convulſiones cum aphonia & exolutione, ad hæc conſequi par eſt.

(Mor-

(Morborum naturam & cauſas tenere, *Duretus.* eſt hoc ſane aliquid, vel potius multum; at ſucceſſiones morborum quo ſe illi vertant, veluti è ſpeculo prævidere, profecto eſt artificis fulgore ſuo urentis, arteſque infra ſe poſitas prægravantis.)

202. Parotides pravæ ſunt Paraplecticis.

203. Parotides (in acutis) ſuppurati expertes, funeſtæ, ſed forſan his alvi feruntur.

204. Parotides emolliunt tuſſiculæ cum *Prorrh.* ptyaliſmo orſæ. 167.

205. In parotidibus urinæ cito & pau- 153. liſper mitificatæ, (*i. e.* modo pepaſmi participes, modo expertes) peſtiferæ; & quæ hujuſmodi eſt refrigeratio, peſſima.

(Quia viciſſitudo eſt magiſterii inter *Duretus.* naturam & morbum, qui ut vires acquirit eundo, ſic naturæ fatiſcentis præſidia labefactat.)

206. In diuturnis (Dureto acutis) morbis ſuppurati ad aures tumores, niſi pus admodum album, ac ſine odore reddant, interimunt, potiſſimum vero mulieres.

(Erit profecto catholicum hoc theore- *Duretus.* ma quod unde ſalus vitæ ſperabilis, inde ſalutis deſperatio eſſe debet, ſi id merito naturæ non fiat.)

207. Inter acutos parotides potiſſimum in cauſis aſſurgunt, ac tum ſi febrem lege critica non expellant, nec ipſa coquantur, nec ſanguis fundatur è naribus, nec vero urinæ craſſam excipiant hypoſtaſim, mo-

moriuntur: Sed abſceſſus ejuſmodi non raro ante reſidunt. (Ασήμως ſcilicet καὶ ἀκρίτως.

Prorrh. 141. 208. Si ad ſurditatem atque torporem ſubſtillum acceſſerit narium, aliquid ſiniſtri præ ſe fert.

159. 209. Ex ſurditate tubercula ad aures exoriri conſentaneum eſt.

210. Surditatem ex febribus natam ſolvit profluvium ſanguinis è naribus, alvique commotio.

TITULUS SEXTUS.

DE FACIE.

Lib. de Diebus criticis. 211. Facies è tumeſcente reſidens, vox item blandior & mollior, tum Spiritus rarior atque facilior, remiſſionem poſtridianam fore denunciant.

Progn. 212. Facies cadaveroſa mortifera. Sed ea minus tamen quæ ob vigilias, inediam, aut ventris ſolutionem ejuſmodi eſt. Atque talis corruptio his de cauſis orta, uno die finitur.

Prorrh. 49. 213. Egregie colorata facies & tetrica (vultuoſa) in morbo acuto, peſtifera. Inſuper frons contracta phrenitidem denunciat.

214. Bene colorata facies cum ſudoribus diffluentibus, abſque febre, fæces vetuſtas ſubſiſtere, aut irregularem diætam teſtantur.

TI-

TITULUS SEPTIMUS.

DE OCULORUM AFFECTIBUS.

219. In febre ortus oculorum rubor, diuturnam ventris afflictionem denunciat.

220. Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum refectioni opera datur (ſeu ex morbo ægri recreantur) alvum prorupturam oſtendunt.

222. Lippitudine affecto ſuborta febris ſolutionem affert, ſin minus cæcitatis, aut mortis, aut utriuſque periculum eſt.

223. Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perſeverat, cæcitatis metus impendet.

224. Lippitudine laborantem ſponte alvus profluens juvat.

226. Oculorum hebetudo (ἀμαύρωσις) *Prorrh.* cum animi defectione citam convulſio- 113. nem denunciat. (Spiritu animali diſſipato & nervorum principio læſo.)

TITULUS OCTAVUS.

DE LINGUA, ET RELIQUIS ORIS PARTIBUS.

229. Lingua circa initia quidem rigidiuſcula, in eodem vero colore perſeverans, procedente vero tempore, ubi exaſperatur, liveſcit, & fit hiulca, ſeu finditur, mortifera: At vero quæ multum nigre-

nigreſcit, intra 14. diem criſim (ſiniſtri judicii) fore oſtendit. Calamitoſiſſima eſt nigra & ex virore palleſcens.

Lib. de diebus criticis. 230. Lingua ad medianam lineam velut alba ſaliva obducta, febris remiſſionem indicat, idque eodem die, ſi quod ſuperinducitur, craſſum eſt: Sin autem tenuius, poſtridie, quod ſi adhuc tenuius, perendie: eadem plane oſtendunt, quæ ſunt ejuſmodi in extima lingua, ſed non ita certo.

231. Lingua tremula cum narium rubore, & liquida alvo, ſi nulla de pulmonibus ſignificatio ſit, grave malum denunciat, citaſque purgationes pernicioſas indicat.

Duretus. (Ut lingua omnis contra naturam tremula eſt multum terrifica, ſic eadem facit, ut Medicus toto corpore perhorreſcat, quando ipſa contremiſcit cum conditionibus in hac prognoſi contentis.)

234. 235. Linguæ aſperæ multumque ſiccæ, phreniticæ. Peſtiferum eſt dentes exareſcere.

236. Dentis ſphaceliſmus abſceſſum ad gingivas enatum ſolvit.

TITULUS NONUS.

DE VOCE.

246. 85. Deliria pauliſper ferocia; mox erunt immania.

247. Quibus cum febre vox hæret, poſt acriſiam, tremuli moriuntur. (Et comatoſi.) *Prorrh.91.*

249. Qui ex dolore (*i. e.* acerbiſſima convulſione intercoſtalium muſculorum) voce ſunt capti, crudeliter moriuntur.

254. Si quis voce captus è poteſtate mentis exeat, morti eſt proximus.

255. Quæ à rigore incidunt aphoniæ, funeſtæ. Sunt hi nonnihil Cephalalgici.

TITULUS DECIMUS.

DE RESPIRATIONE.

260. Reſpiratio frequens & parva, inflammationem & laborem denunciat partium ſpirabilium, at vero magna & rara, dementiam aut convulſionem. Et frigidus quidem ſpiritus lethalis eſt. Lethalis eſt etiam æſtuoſus & fuliginoſus, minus tamen quam frigidus. Tum magnus foras efflatus, intro parvus, & contra, foras parvus, intro magnus, peſſimus eſt, & morti proximus. Quin etiam tarda, velox, obſcura duplex intro revocatio, qualis cernitur in iis qui ſuper inſpirant.

TITULUS UNDECIMUS.

DE CERVICE.

268. Faucium dolor prægrandis parotidas & convulſiones facit, item cervicis & dorſi acerbos dolores.

270. Cervicis & cubiti dolor eſt convulſificus. Id autem à facie (à capite) naſci ſolet.

Prorrh. 73. 273. Cervicis dolor cum in febre omni terrificus, tum vero peſtiferus iis, qui ſunt in metu inſaniæ.

276. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno difficili, periculoſum.

277. In febribus ſtrangulari repente, nec deglutire poſſe, ſine tumore, malum.

TITULUS DUODECIMUS.

DE HYPOCHONDRIIS.

281. Tumores hypochondriorum recens obortos inflammationis expertes, & inde dolores natos, ſolvit borborygmus ſub hypochondrio fremens, maxime ſi aut ipſe per ſe ſecedat, aut cum urinis & dejectionibus; quin juvat is ipſe, ſi modo deſcendit.

283. Stomachi dolor, & pulſus hypochondriorum febre extincta, malum denunciant, idque cum alias, tum in ſudatiuncula.

284. Quæ cadunt in hypochondriacum dolorifica mala, cum alias prava ſunt, tum vero ſi faciunt profuſiores alvos; pejora autem quæ brevi naſcuntur; tum quæ aſſurgunt ex his parotides multum terrificæ, ut cætera expurata.

285. A cardialgia cum torminibus ventris feræ (lumbrici) prorumpunt.

286.

286. Dolorificum cordis malum (*i.e.* cardialgia cum ſincope cordis) ætate jam grandi, crebro revertens, repentinam mortem oſtendit.

291. In dolore hypochondriorum cum borborygmo, lumborum ſuperveniens dolor in febribus, alvos profuſiores facit, niſi flatus erumpat, aut copia urinæ feratur.

292. In diuturno hypochondrii meteo- *Prorrh.* riſmo, & alvo graveolente, abſceſſus, qui 158. ad aurem aſſurgit, necat.

295. Hypochondriorum, cordis, hepatis, partiumque circumpoſitarum dolores excluſo ſanguine, (ſecundum Fœſium cruenta alvi dejectione) periculo defunguntur, non excluſo pereunt.

297. Hypochondriorum dolores in febre, ægro fari nequeunte, ſi abſque ſudore ſolvantur, malum indicant. His dolores ad *Iſchia* decumbunt.

301. A ſuppreſſione alvi meteoriſmus 287. hypochondriorum, gravis, maxime vero iis, qui ab inveteratione tabeſcunt, & quibus alvi profuſe feruntur.

304. Supra umbilicum labor ac lumbo- *Aph* 11. rum dolor, qui remediis non cedit, in *Sect.* 4. hydropem ſiccum deſinit.

TITULUS DECIMUS TERTIUS.

DE DORSI ET LUMBORUM AFFECTIBUS.

306. Lumborum dolores ſanguinis profluvium excitant.

307. Quæ ex lumborum dolore cientur hæmorrhagiæ, largæ.

308. Quibus ex dolore lumborum anadrome fit ad caput, torpidæ manus, cardialgiæ, aurium flatus ſonori, hæmorrhagiæ largæ, tum alvi profuſe feruntur, ac mentes perturbatæ ut plurimum.

Duretus. (Sane lumborum excurſus caput replet, ex eaque repletione, ſymptomatum capitis omnium paraphoricorum, cataphoricorum, cephalalgicorum & catarrhoïcorum principia cauſæque ducuntur.)

309. Quæ ex dorſi dolore, principia morborum ducuntur, difficilia ſunt.

310. In dolore lumborum prægrandi, & larga dejectione, ab helleboro vomere ſpumantia multa, prodeſt.

311. Spinæ diſtortionem cum ſpirandi difficultate, ſanguinis fluxus liberat.

Prorrh.69. 314. Ex dolorifici lumborum mali aſcenſu, oculorum perverſio malum.

Duretus. (Omnis afflictio cerebri alterati, quæ propagationem habet εἰς τὰ ἀποψυχότα, *i. e.* propagines, metum adferre ſolet, interitus, ſi febris adeſt acuta.)

Prorrh.70. 315. Dolor in pectore fixus cum torpore

pore ſuborta febre, malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt.

(Inter Medicinæ leges, quæ ſanciuntur *Duretus.* de acutorum morborum natura, deque illorum cauſis atque ſymptomatis, nullæ ſunt magis Medico neceſſariæ ad bene medendum, quam illæ, quæ ex inſolentium rerum obſervatione naſcuntur. Quid enim minus eſt febris acutæ quam torpor, oblivio, coma? Sunt quidem hæc omnia, crudi humoris flatulentique ſpiritus ἔκγονα, non autem ſanguinis multa bile perfuſi, qui regnare dicitur in febre acuta, proptereaque non ſine cauſa videntur mortifera, quatenus longiſſime abſunt à febre acuta. Omnia enim quæ fiunt, quæque apparent contra naturam morbi & ægri, terrifica eſſe debent, ac ſæpe mortem ſubeſſe teſtantur.)

325. Quibus lumborum & lateris dolor caret evidenti cauſa, icterici fiunt.

TITULUS DECIMUS QUARTUS.

DE HÆMORRHAGIA.

326. Quæ diebus criticis ex hæmorrhagia incidit perfrigeratio eximia, peſſima.

327. Sanguinem è diverſo fluere, ma- *Prorrh.*
lum eſt, ut in liene magno; è dextris, & 125.
ſimiliter in hypochondriis.

328. Qui ex vulnere ſubinde rigentes *Prorrh.*
(vel leviter ſudantes) ſanguinem profun- 128.

 dunt,

dunt, graviſſimum habent malum, ac inter loquendum derepente moriuntur.

329. Quibus 5to die larga eſt hæmorrhagia, 6to rigor, 7mo perfrigeratio, rurſuſque prægrandis ardor, iis in vitio ſunt alvi.

Prorrh. 127. 330. Ab hæmorrhagia nigrorum dejectio, malum: Peſtiferum eſt etiam prærubris & æruginoſis ferri alvum. Quibus ejuſmodi hæmorrhagiæ die 4to contingunt, tandem comate & convulſione conflictati moriuntur, nigris prodeuntibus & alvo inflata.

129. 331. Quæ poſt (exiguam) hæmorrhagiam & nigrorum dejectionem, in acutis ſurditas venit, malum: ibi dejectio ſanguinis mortifera eſt, ſurditas autem ſolvit.

335. Quæ circa initia profuſæ ſunt hæmorrhagiæ, dum vires recolligunt, (ſeu in refectione) alvos profuſe cient.

336. Profuſa narium hæmorrhagia vi ſuppreſſa, interdum adducit convulſionem, ſanat autem phlebotomia.

148. 337. Undecimum diem agentibus, ſubſtilla ſanguinis mala ſunt, idque cum alias, tum ſi bis fiat & redeat.

Duretus. (Res male geſtæ acceſſionem calamitatis adferunt, faciuntque ut ægri pejore ſint loco, ſi rerum ipſarum male geſtarum cauſa ſit & occaſio, naturæ irrita, & inanis contentio, quando certamen ipſius & morbi eſt in procinctu. Præſtat enim naturam quieſcere, quam aliquid fruſtra mo-

moliri : ob eam ſane cauſam, quod omnis irrita proritatio, morbum alioqui ſanabilem, ex eventu reddit inſanabilem, aut ſiniſtri judicii.)

338. Si largo ſanguinis profluvio ſupervenerit convulſio, aut ſingultus, mortiferum.

339. In his qui ad 7. annum progreſſi ſunt cum coloris fœdatione, inter ambulandum ſpiratio coacervata, & terræ appetentia, ſanguinis corruptionem & exolutionem ſignificat.

(Hæc prognoſis apperit τέκμαρσιν vacuandi purgando, & ſanguinem detrahendo.) *Duretus.*

340. Quæ in diuturnis exigua apparent ſanguinis è naribus effluvia, mortifera. (Subſtillum ſanguinis eo pejus res ire denunciat, quo ſæpius redit.) *Duret.*

341. Quæ ab initio cientur vertigines, hæmorrhagia exolvuntur.

(Inter commoda hæmorrhagiæ non in poſtremis illud eſt, quod τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα prohibet eſſe mortifera, aut certe ſiniſtri judicii. Hæmorrhagiæ multæ difficilia multa diſſolvunt.) *Duretus.*

345. Qui ſtatis temporibus ſanguinem profundunt, ſi loco non profuderint, epileptici moriuntur. *Prorrh. 131.*

TITULUS DECIMUS QUINTUS.

DE PALPITATIONE, TREMORE ET CONVULSIONE.

347. Qui toto palpitant corpore, etiam-
30. ne vitam finiunt voce capti?

Prorrh. 348. Omnes qui tremuli convelluntur, ſudatiunculam habent obnoxiam recidivæ; atque iis rigore ſuperveniente fit criſis: Supervenit autem ventris ardore laceſſitis. Hic ſomni arctiores, ſunt convulſifici, gravitaſque frontis, & mixtio ipſa difficilis.

119. 349. Quæ cadunt in hyſtericas ſine febre (potius quam non conſuetæ) convulſiones, faciles.

162. 353. Quæ tremulis & anxiis parvæ aſſurgunt parotides, convulſionem denunciant, cum in vitio eſt alvus.

506. 355. Convulſio vulneri ſuperveniens funeſta.

Aph. 2. 356. Convulſio febri ſuccedens pericu-
Sect. 5. lum denunciat, minimum vero pueris.

357. Qui ſeptem annis provectiores ſunt, convulſione non tentantur in febre, ſin autem, deſperati.

358. Convulſionem ſanat exorta febris acuta quæ prius non fuit, quod ſi prius fuerit, exacerbata: quin etiam prodeſt, urinam fluere albumineam, ſeu vitream (ὑαλοειδὴς) alvum ferri & ſomnos inire.

Prorrh. 359. In convulſione diu obmuteſcere,
167. malum, at vero parumper, aut linguæ apo-

apoplexiam, aut brachii partiumque dextra ſitarum denunciat. Exolvitur autem urinis repente multis & cumulate proruptis.

362. Quæ ſpeciem febris & opiſthotoni præ ſe ferunt, urinæ geniturales exolvunt.

TITULUS DECIMUS SEXTUS.

DE ANGINA.

366. Eryſipelas (cynanchica) intus foras converti, utile, at foris intro, mortiferum. Intro autem convertitur cum rubore evaneſcente, pectus gravatur, ac difficilius ſpirat æger.

367. Quibus cynanche ad pulmonem inflectitur, alii quidem intereunt 7. diebus, alii cum evaſerint, purulenti fiunt, nulla expurgatione pituitoſa ſurſum facta. *Aph.* 10. *Sect.* 5.

368. Quibus à forti ſtrangulatu repente (*i. e.* ſponte ſua) ſtercus excernitur, deſperatio eſt.

371. Inter anginoſos, qui cocta cito non exſpuunt, deſperati.

(Eſt πιπασμὸς, πέψις τῶν παρὰ φύσιν, rerum è natura egreſſarum concoctio. Ut enim vera πέψις, *i. e.* coctio vere dicta eſt τῶν εἰσόντων, *i. e.* rerum ingredientum, ſic ὁ πεπασμὸς ſeu mitificatio, eſt τῶν ἀπιόντων *i. e.* exeuntium. Utriuſque cauſa effectrix eſt partium ſolidarum vitale principium, & vivifica vis quæ manat à corde.) *Duretus.*

372. In Angina qui abs re prorepunt ad

caput dolores cum febre, ſunt deſperatæ ſalutis.

375. In angina laborantibus abſque ratione (ἀσήμως) gracileſcentibus faucibus, dolor prægrandis ad pectus aut alvum progreſſus, purulentas dejectiones facit, ſi quidem aliter non exolvatur. (Alioqui tale quid ſolutionem præ ſe fert.)

377. Ex angina ſputa glutinoſa, craſſa, multum alba, vi expreſſa, malum. Atque omnis pepaſmus hujuſmodi malus. Purgatio multa deorſum, tales paraplectico modo necat.

378. Sputa ex angina ſubarida, crebra, cum tuſſi & lateris dolore educta, mortifera. Quin etiam quæ inter potandum per tuſſim rejiciuntur, quæque difficulter diglutiuntur, malum portendunt.

TITULUS DECIMUS SEPTIMUS.

DE PLEURITIDE ET PERIPNEUMONIA.

379. Inter pleuriticos quibus initio variæ (παντοῖαι Dureto) ſunt exſpuitiones (Fœſio πάμπυοι, *i. e.* purulentæ) ii tertio moriuntur, aut 5to, quos ſi evaſerint, nec dum multo illis ſit melius, 7. aut 9. aut 11. incipiunt ſuppurari.

281. Siccæ pleuritides & ſputi expertes, graviſſimæ. Terrificæ autem in quibus dolorifica ſurſum ſunt mala.

Duretus. (In magna pleuritide ſalutis deſperatio eſſe ſolet, ſi nihil fiat, nihil appareat, quod

ſyſtro-

ſyſtrophicæ inflammationis laxitatem adferat, unde remiſſio ſit graviſſimorum ſymptomatum, quæ ab ea inflammatione dum viget, naſcuntur. Syſtrophicæ inflammationis laxitatem adferunt, fomentum, detractio ſanguinis, & liberalis ac libera ſputi expurgatio, per quam ipſa pleuritis non raro ἀυτομάτως quieſcit.)

382. Pleuritides graviores quæ ſine divulſionibus, quam quæ cum divulſionibus contingunt.

(Σπάσματα indicant vehementem thoracis motum, validamque facultatis animalis in expectorando ſputo contentionem.) *Duretus.*

383. Quibus pleuriticis circa initia lingua bile ſuffuſa eſt, 7mo judicantur: Quibus autem 3tio aut 4to, ad circiter nonum.

386. Pleuriticis, dolores & alvum emolliri utile eſt, ſputa colorari, nullos in pectore ſtrepitus fieri, urinam recte procedere: Eorum contraria difficilia ſunt, & ſputum dulceſcere.

387. Pleuritides bilioſæ ſimul & ſanguineæ, ut plurimum 9. aut 11. judicantur, ac fere ſaluti concedunt. Quibus autem pleuriticis, initio quidem dolores ſunt mites, 5to aut 6to die ingraveſcunt, fere ad 12. perveniunt, raroque ſervantur. Periclitantur autem potiſſimum 7. aut 12. quod ſi bis 7. evaſerint, periculo defunguntur.

(Sputum rubrum ſimul & flavum pro- *Duretus.*

moveri debet, iis quæ expurgationem juvant, molliendo, leniendo & ſputum ciendo, non autem ſanguinis detractione, retrahi & impediri, quod uſu venire videmus non ſine mœrore & nemeſi, ab iſtis pragmaticis vulgo dictis, qui omnem pleuritidis curationem exigunt in ſanguinis detractione ſæpius iterata, quamdiu pleuriticus hujuſmodi ſputa expurgat cum ſpe ſalutis prædivite. O homines reipublicæ calamitoſos atque funeſtos! Ipſam pleuritidem, quæ ſua ſponte nullius operis indigens, cum tali ſputo quieſceret, ex eventu reddunt mortiferam.)

388. Quibuſcunque pleuriticis multum in pectore ſputum perſtrepit, unaque facies plena mœroris, & oculus icteritius & caliginoſus, moriuntur.

Duretus. (Firmiora ſunt argumenta diſceſſionis vitæ aut morbi, quæ ducuntur è ſignis, quam è ſymptomatis.)

389. Qui è pleuriticis facti ſunt purulenti, 40. diebus à rupta vomica expurgantur.

Duretus ad 390. (Sane in pleuritide & peripneumonia ſputum flavo exacte permixtum, quodque citam & facilem habet anacatharſin, recreat medicum, & conſolatur ſpe certa ſalutis: Ac tum juvat Medicum ſpei plenum videre, celerem multum atque fidelem, alacriter & vultu ſereno, Medicinam pleuritico facientem.)

Duret. ad 394. (*Hippocrates* Auctor eſt, auſpicandam cura-

curationem à ſanguinis detractione, quotieſcunque duorum remediorum ſolennium, purgationis dico & phlebotomiæ, neceſſarius uſus incidit.)

397. Peripneumonia pleuritidi ſuccedens, tutior eſt primigenia (potius gravior.)

208. Exercitata & denſa corpora celerius à pleuritide & peripneumonia intereunt, quam quæ in otio conflictantur.

399. In morbis pulmonis coryzas (*i. e.* catarrhos ferinos) & ſternutamenta præceſſiſſe aut conſequi, calamitoſum. In reliquis vero morbis (maxime exitialibus) adjumentum adferunt ſternutamenta.

400. In pulmonis inflammationibus, ſi lingua tota alba fiat, ac aſpera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus vero dimidiata lingua, qua parte id apparet, inflammatio affligit. Et quibus ad unam claviculam dolor fit, his ſuperna pulmonis ala una ægrotat: Quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant. Quibus ad mediam coſtam, media. Quibus ad diſcriminationem (*i.e.* ad ſeptum tranſverſum) inferna.

(Magna ſæpe incidit ſignorum controverſia, cum alia Medicum ſpe conſolantur ſalutis, alia vero metu exterrent interitus. Ac tum difficillima eſt tecmarſeos ineundæ ratio, ad prædicendum certo quid eventurum ſit. Sed ea ſic ineunda ex doctrina *Hippocratis*, ac primum *Duret. ad 402.*

τεκμή-

τεκμήρια, *i. e.* ſigna ſyllogiſtica plus conferre ad tecmarſin, quam τὰ εἰκότα *i. e.* veriſimilia. Deinde τὰ ὁμοειδῆ, *i. e.* quæ ſunt ejuſdem ſpeciei & inter ſe conſocialia, majorem habere vim, quam ἑτερογενῆ, *i. e.* diſſentanea, quæ ſunt alterius ſpeciei. Poſtremo certa comparatur τέκμαρσις, ad vitæ quidem præſagium, ſi cum remiſſione τῶν παθογνωμονικῶν, appareant commoda epiphænomena, ut in pleuritide miteſcente, ſputum flavo permixtum cito & copioſe editum: Interitus autem, ſi pathognomonica ſigna prægrandia, nimis opprimendo acceſſionem adjungant eorum, quæ à propagatione morbi epigenomena nominantur; indeque faciant epiphænomena prava, quæ principatum obtinent in prædicendo de morbis acutis.)

403. Qui futuri ſunt purulenti, primum quidem exſpuunt ſalſa, mox dulciora.

404. Quibus in pulmone tubercula (φύματα) fiunt, (empyema Dureto) ii 40 diebus à ruptione pus expurgant, quos ſi ſuperent, ut plurimum tabidi fiunt.

405. In lateris dolore, ſubſtillum ſanguinis è naribus grave malum.

406. Quibus purulentis mitiora ſunt omnia, ſi poſtea pus edunt fœdi odoris, iis recidiva mortifera.

540. 408. Quicunque ſpumantem exſpuunt ſanguinem, dextroque laborant hypochondrio, à jecore ſpuunt. Multique intereunt.

409. Quibus concutiendo, pus editur cæno-

cænoſum & fœdi odoris, ut plurimum moriuntur.

410. Quibus à pure coloratur ſpecillum (μήλη) tanquam ab igne, maximam illi partem intereunt.

414. Raucitas cum tuſſi & alvo liquida, pus educit.

415. Quibus in peripneumonia, urinæ circa initia craſſæ, mox ante 4 diem tenues fiunt, mortiferum.

417. Pectora rubris maculis ſuperſparſa, talibus mortem ſubeſſe teſtantur.

419. Quæ ob puris intro collectionem, febres intermittunt, in his magna ex parte ægri tenuibus ſudoribus diffluunt.

422. Qui perhorreſcunt crebro, ad ſuppurationem deveniunt, quin etiam febris talium, ipſos ad ſuppurationem ducit.

427. Sanguinem exſpuentes juvat eſſe febris expertes, ac tuſſire leviter atque dolere; ipſum vero ſputum ad dies bis 7. craſſeſcere: (male tenuari) ſed febricitare multum, itemque tuſſire, atque dolere, tum ſanguinem ſubinde novum exſpuere, calamitoſum.

428. Quibus intumuit latus, atque incaluit, ſi cum in oppoſitam partem decumbunt, grave quippiam ſuſpenſum eſſe videatur, pus ab una parte collectum eſt.

429. Empyicis à pulmone pus duci per alvum, lethale.

430. Vulnere in thoracem accepto, ſi quidem externa vulneris pars ſanitatem

rece-

receperit, interna vero nequaquam, ſuppurationis periculum impendet, & quibus tenera eſt intus cicatrix, diſrumpitur facile.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.
DE PHTHISI.

Aph. 13. *Sect.* 5. 433. Qui ſanguinem vomunt (*i. e.* pleno ore profundunt) ſpumantem, omnique dolore carent ſub diaphragmate, à pulmone vomunt. Et quibus in ipſo rupta eſt magna vena, & multum illi vomunt, & periculoſe admodum: Quibus vero minor, minus rejiciunt, & ſecuriores ſunt.

Aph. 11. *Sect.* 5. 434. E phthiſicis quibus ad ignem ſputum olet graviter, ac tum capilli fluunt è capite, moriuntur.

435. Tabidis in aquam marinam exſpuentibus, ſi pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vaſe.

Aph. 12. *Sect.* 5. 436. E phthiſicis quibus defluunt capilli è capite, pereunt à diarrhœa, & quibus phthiſicis diarrhœa incidit, moriuntur.

437. Quæ phthiſicis accidit ſputorum ſuppreſſio, dementiam infert nugacem. His hæmorrhoidem ſpes eſt apparituram.

438. In metu ſunt maximo phthiſes, quæ ex ruptione venarum craſſarum, & à catarrho è capite contingunt.

Aph. 9. *Sect.* 5. 439. Inter ætates illæ demum oſtentant peri-

periculum phthiſis, quæ ſunt ab anno 18. ad 35.

442. Hypochondriorum meteoriſmus, cum cæteros male habet, tum vero eos peſſime, quos phthiſis exercet.

443. Qui ex longa phthiſi conſumpti ſunt, & deſperati, nonnullis ante finem vitæ rigor cietur.

TITULUS DECIMUS NONUS.

DE HEPATICIS.

447. In Hepatico mala eſt colliquatio cum raucitate, idque cum alias, tum ſi tuſſicula ſit.

448. Circa hepar dolentes, cardialgici, veternoſi, perhorreſcentes, alvo turbata, macri, ciborum faſtidioſi, ſudatiunculis crebri, purulenta per alvum profundunt (& ita moriuntur.)

449. Quibus jecur derepente vehementer dolet, iis febris ſuccedens remedio eſt. *Aph.* 40. *Sect.* 6.

451. Quibus inuſto hepate, velut amurca prodit, funeſtum. *&* 52. *Sect.* 7.

TITULUS VIGESIMUS.

DE HYDROPE.

453. In ſicco Hydrope ſtranguria prava eſt, ac prava quoque urina, quæ hypoſtaſin habet exiguam.

455. In bilioſis alvus turbata, quæ pauca exhibet ſimilia genituræ, atque mucoſa, 644.

dolo-

doloremque ad imum ventrem inferentia, nec urinæ faciles in meïendo, ex talibus deſinunt in Hydropem.

456. Si cui aquoſo, cum febre urina pauca ſit, atque turbida, perniciosſum.

457. Ineunte Hydrope, ſi aquoſa incidat diarrhœa cruditatis expers, morbum ſolvit.

458. Denunciato jam ſicco Hydrope, ſi tormina ſint, circa tenue inteſtinum, ingens malum.

454. 459. Quæ ex Hydropicis veniunt epilepſiæ, mortiferæ.

460. Hydrops qui Medicinæ concedit, ac revenit, deſperatus.

461. Qui ſecundum venas Hydropici ſunt (*i. e.* leucophlegmatici) prorupta in alvum aqua (indeque diarrhœa ſuborta) ſanantur.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

DE DYSENTERIA.

462. Dyſenteria quæ intempeſtive ſiſtitur, abſceſſum facit, vel in lateribus, vel viſceribus, aut in articulis: Ac forte quidem llioſa in articulis, ſanguinea vero in lateribus & viſceribus abſceſſum facit.

463. Dyſenteria laborantibus vomitio bilioſa initio, grave malum.

464. Quibus è Dyſenteria ſæva itur ad puriformia, qui ſuperſtat humor multum albus erit, & multus.

465. Dejectiones dyſentericæ, quæ rubris, limoſis, cumulate ducuntur, ſi cum facie rutila & ſaturo rubore ſuffuſa quieſcant, inſania eſt in metu.

466. Dyſenteria lienoſis non longa quidem, utilis: Longa vero peſtifera. Nam quieſcente illa, ſi vel Hydropes veniant, vel etiam lienteria, mortiferum.

TITULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

DE LIENTERIA.

467. In Lientericis, cum feris alvinis, dolores ex inteſtinorum cruciatu ſoluti, articulorum partes attollunt, ac ex hujuſmodi tenues ſquammæ cum rubore & puſtulis fiunt: Ii poſt multos ac tenues ſudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubeſcunt.

468. Quos longa exercet Lienteria cum feris (*i. e.* aſcaridibus, alii ſævilſimis ulceribus) torminibus & doloribus, cum hæc quieverint, intumeſcunt. His ſuperrigere malo eſt.

469. Lienterica, quæ cum ſpiratione difficili & lateris vellicatione conjuncta ſunt, tranſeunt in Phthiſin.

470. Ileoſis vomere & obſurdeſcere malo eſt.

TITULUS VIGESIMUS TERTIUS.

DE MORBIS VESICÆ.

472. Calculoſi ea figura ſiti, ut ne calculus procidat in urinæ ductum, facilius illi meiunt.

Duretus. (Temeraria eſt omnis Medicina, peſtifera & ſæpe mortifera, quæ frangendo veſicæ calculo adhibetur. Cui profuerit, vidi adhuc neminem: permultos autem, quibus exitio illa fuit. Sed unicum illud remedium calculoſi, quod in ſectione poſitum eſt, tam præceps eſt, ut ſæpe in incerto ſit Medicus, quid agendum; ægro flagitante & implorante auxilium.)

473. At quibus tuberculum eſt circa veſicam quod exhibet Dyſuriam, quovis illi modo ſint collocati, torquentur: Sanatio hujus fit pure prorupto.

474. Quibus urina clam illabitur ad pudendum, exſolvuntur deſperati.

475. Stranguriæ ileus ſuperveniens ſeptimo die perimit, niſi oborta febre, urina fluxerit cumulate.

TITULUS VIGESIMUS QUARTUS.

DE APOPLEXIA, PARALYSI ET PARAPLEGIA.

476. Torpores & ſtupores præter conſuetudinem evenientes, futura denunciant apoplectica.

477. Qui à vulnere (præſertim capitis) ſunt

ſunt impotentes corporis (*i. e.* in movendo pigres, & hebetes in ſentiendo) exorta febre rigoris experte, ſervantur: Non exorta vero fiunt apoplectici, partim dextra, partim ſiniſtra.

478. Quæ apoplecticis veniunt hæmorrhoides, ſalutares, refrigerationes vero & torpores malum denunciant.

479. In apoplecticis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor, mortem adfert. In his rurſus, ſi febris accedat, ſolutio contingit.

(Ultima pars hujus prognoſeos non eſt *Hippocraticæ* veritatis.) *Duretus.*

480. Apoplexia repente oborta, ſolubilis, adveniente febre lenta, mortifera eſt.

(Fruſtra ciendo humorem morbificum, quicquid enim humorem ciet, neque diſſipat, neque exhaurit, oppreſſionem infert majorem, & gravioribus malis auget ægrotum.) *Duretus.*

TITULUS VIGESIMUS QUINTUS.

DE MELANCHOLIA ET MANIA.

483. Quibus (Melancholicis) à metu febris vacuo (vel cum refrigeratione) ad furorem egreſſio eſt, id febres cum ſudoribus, & ſomni arctiores nec turbulenti exſolvunt.

486. Quæ cum ſilentio ſunt mentis emotiones (ἐκστάσιες) inquietæ, oculos circumagentes, ac ſpiritum ſublime intro vel fo-

 ras

ras ducentes, mortiferæ; ſed tamen diuturnas inferunt paraplegias, quin etiam furioſi evadunt hoc modo affecti. Quibus autem alvo turbata exacerbatio eſt, iis fere ſub criſin nigra ducuntur.

TITULUS VIGESIMUS SEPTIMUS.

DE PHYMATE ET PHLEBOTOMIA.

491. Dolores, qui latus invadunt in febribus (melius ſine febribus) æqualiterque ibi ſine ſignis ſubſiſtunt, phlebotomia offendit. Ac ſi quem teneat cibi faſtidium, & ſi quis habeat tumidum hypochondrium; tum quibus perfrigeratio eſt cum torpore, non ſine febre, ſanguinem detraxiſſe nocet. Nam cum ſibi mitius eſſe putant, intereunt.

TITULUS VIGESIMUS OCTAVUS.

DE PROGNOSTICO OMNIBUS TOTIUS CORPORIS MORBIS COMMUNI.

Hunc titulum ſupra pete in libro prognoſticorum, ex quo totus deſumitur.

TITULUS VIGESIMUS NONUS.

DE PERTUSIONIBUS CAPITIS.

498. Quibuſcumque tempora præciduntur, convulſio incidit è diverſo partis præciſæ.

499.

499. Quibus concuſſum eſt cerebrum, doluitque percuſſis aut lapſis, continuo voce capti, nec vident, nec audiunt, ac fere moriuntur.

500. Quibus cerebrum vulneratur, iis ut plurimum febris & bilis vomitio incidit, & corporis apoplexia. Tales autem ſunt deſperati.

501. Oſſium capitis fracturæ cognitu difficillimæ, quæ circa ſuturas fiunt. Fiunt autem potiſſimum gravibus ac rotundis telis, tum ex adverſo illatis, non ex plano. At oſſa de quibus, fiſſa ſint nec ne, ambigitur, ſic diſcernas, ſi utraque bucca mandendum exhibueris caulem aſphodeli, vel ferulam, atque animum advertere juſſeris, num ipſi os aliquod ſtrepere videatur; confracta namque ſtrepere videntur. Sed procedente tempore fiſſa quidem (ἐῤῥωγότα; Dureto rima occulta) 7mo die, tum 14, tum alias quoque ſui ſignificationem edunt. Nam & caro (*i. e.* pericranium) ab oſſe abſcedit, aut os liveſcit; dolores item ichorum diffluentium excitantur, eaque jam remediis ægre cedunt.

TITULUS TRIGESIMUS.

DE VULNERIBUS ET FISTULIS.

502. Quibus omentum procidit, ut putreſcat neceſſe eſt. *Aph.* 58. *Sect.* 6.

503. Si quod præciſum fuerit tenuium inteſtinorum, non coaleſcit. *Aph.* 24. *Sect.* 6.

Aph 19. *Sect.* 6. 504. Præciſus nervus, aut quod in gena eſt tenue, aut præputium, non coaleſcit.

505. Si quando in corpore vel os exſectum fuerit, vel cartilago, nunquam augetur.

507. Bilis vomitus vulneri ſuccedens, malum denunciat, præcipue in capitis vulneribus.

508. Nervi quicunque craſſi (*i. e.* inſignes) vulnus accipiunt, ut plurimum claudos reddunt: Maxime ſi obliquum vulnus fuerit, ac in muſculorum capitibus, præſertim femorum.

Aph. 18. *Sect.* 6. *Lib.* 1. *de Morb.* 509. Interit autem potiſſimum è vulneribus, ſi cui vulneratum ſit cerebrum, aut ſpinalis medulla, aut jecur, aut diaphragma, aut cor, aut veſica, aut quædam grandis vena. Moriuntur etiam ſi in arteriam (aſperam ſcil.) & pulmonem inſignes valde plagæ inflictæ ſunt, adeo ut pulmone ſaucio minor ſit exſpiratio per os, quam illac excidit, ubi eſt ipſa pertuſio. Intereunt vero quibus nervi interiores, ſive tenuis aliquis ſive craſſus, vulnus acacceperint, ſi plaga tranſverſa fuerit & magna: Quod ſi parva & recta, nonnulli periculo eximuntur. Sed illi perraro intereunt, qui ſauciantur, ubi nulla eſt corporis partium prædictarum, vel abſint ab iis longiſſime.

511. Ex fiſtulis moleſtiſſimæ ſunt, quæ in partibus cartilagineis & carne vacuis enaſcuntur, ibique ſunt cavæ & cuniculoſæ (longe excurrentes) ac ſanie diffluunt

unt continenter, tum vero caruncula ipſarum adnaſcitur orificio. Sed illæ facilius ſaneſcunt, quæ in partibus mollibus & carneis, nervoque carentibus oriuntur.

TITULUS TRIGESIMUS PRIMUS.

DE MORBIS MULIERUM.

513. 536. In Muliebribus, quæ ante partum aquoſa prodeunt, malum denunciant.

514. Ora aphthoſa in gravidis, bono non ſunt: Ac forte etiam alvi humectantur.

515. Ex ilibus ad tenue inteſtinum migrantes dolores in morbis longis, ex abortu, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

516. Quæ ex partu & abortu copioſa celeriter cum impetu feruntur, ſi ſubſiſtant, moleſtiam exhibent. His rigor inimicus eſt, & alvi perturbatio, præcipue vero ſi laborent ex hypochondrio.

519. Quæ cum ſuſpirio foras effertur ſpiratio, & colliquatio præter rationem, gravidis abortum denunciant.

522. Salutare eſt muliebria non cohiberi: nam inde veniunt epilepſiæ: quibuſdam autem ventris longa profluvia; nonnullis etiam hæmorrhoïdes.

523. Quæ pariunt facile, rigore ſubinde prius correptæ, iis à partu reliqua difficillima.

528. Uterinæ duritates in alvo admodum dolorificæ, crudeliter atque cito pernicioſæ.

531. Convulſionem ſolvunt muliebria (*i. e.* menſtrua) quæ primum aut ſtatim apparent, atque id ſine febre.

517. Prorrh. 103. 534. Quæ cum ſopore & gravitate incidunt cephalalgiæ gravidis, peſſime ipſas habent. His autem fortaſſe profuerit quippiam convulſionis adeſſe.

538. Ante partus ſubinde rigere, & citra dolorem parere, periculum indicat.

541. Horrore ſubinde tentatis, laſſitudine & capitis gravitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

551. Sterilibus vomitio ſanguinis ad concipiendum prodeſt.

552. Oculorum caligines crebris apparentibus menſibus ſolvuntur.

554. Quæ fiunt hyſtericis febre vacuis convulſiones, faciles: Sicuti Dorcadi.

555. Quibus à rigore febris eſt laborioſa, promoventur muliebria. His dolens cervix hæmorrhagiam ciet.

TITULUS TRIGESIMUS SECUNDUS DE VOMITIBUS.

556. Mortem adfert ruber vomitus, maximeque ſi ægre vomatur.

Prorrh. 79. 558. Vomitiones exiguæ invalidæ? biliofæ, malum denunciant; tum vero præcipue, ſi pervigilio conflictentur ægri.

565.

565. Ex ſinceris vomitibus ſingultus malus eſt, mala quoque convulſio. Quin etiam idem exiſtimandum eſt in immodicis purgationibus, quas inferunt pharmaciæ.

566. Qui vomituri ſunt, prius illi ſalivant.

568. In omni ſuperflua purgatione, frigus cum ſudore exitiale. Tum qui ſubinde vomunt & ſiticuloſi ſunt, male habent. Qui vero anxietate laborant cum lumborum dolore, iis alvus humectatur.

TITULUS TRIGESIMUS TERTIUS.

DE SUDORIBUS.

574. Qui una cum febre incidit ſudor, ſi eſt acuta, malus.

(Reliqua huc pertinentia ex libro prognoſticõ, petenda.)

TITULUS TRIGESIMUS QUARTUS.

DE URINIS.

575. Citam dimiſſionem febris oſtendit urina, quæ ex confuſa quippiam pingue oſtentans aqueſcit. Quæ autem ſubrubra eſt, habetque ſubrubram hypoſtaſin & lævem, ſiquidem ante ſeptimum diem (*i. e.* 4to) fuit hujuſmodi, ſeptimo die ſolutionem fore deſignat. Sin autem poſt 7, tardiorem aut plane diuturnam. Et quæ 4to die ſubrubram nubeculam

capit, ſeptimo die liberat, ſi cætera convenienter ſint conſtituta. Tenuis autem & bilioſa, ac ne vix quidem exiguam habens hypoſtaſin, tum quæ in melius, modo in pejus mutatur, temporis diuturnitatem poſtulat. Quod ſi iſta diutius perſeverat, aut ad criſin diuturnitas temporis requiratur, periculo non vacat.

576. Aquoſa vero & alba in diuturnis morbis perſeverans, difficilem & non ſecuram judicationem facit. (Quia in ea cruditatis ſumma ſunt omnia, ita ut vix ſperabilis ſit pepaſmus.)

577. At vero nebulæ in urinis albæ quidem & verſus fundum, utiles; rubræ autem & nigræ, lividæ item, difficiles.

578. In acutis morbis periculum denunciat urina bilioſa non ſubrubra, & quæ craſſius commolitam farinam refert, albas habens hypoſtaſes, & quæ colore ac hypoſtaſi variat, & maxime in rheumatiſmis è capite. Perniciem etiam præ ſe fert, quæ ex nigra, in bilioſam tenuem tranſit, & quæ ſedimentum habet divulſum.

579. Urinæ derepente præter rationem parum concoctæ, vitioſæ ſunt. Atque omnino quicquid præter rationem coctum eſt in acuto, malum eſt. Prava autem & illa, quæ ab his prærubra, virulenti quippiam effloreſcentis continet. Quæ autem alba funditur & pellucida, mali eſt ominis, præcipue in phreniticis apparens.

Prava

Prava eſt item quæ mox à potu effluit, maximeque pleuriticis & peripneumonicis. Mala eſt etiam quæ ante rigorem oleoſa redditur. Malum eſt etiam in acutis cum vireſcentes urinæ ſunt, nec in ſuperficie tenus. (Vel nec in colore perſiſtunt.)

580. Peſtifera autem eſt inter urinas, quæ & hypoſtaſin habet nigram, & ipſa quoque eſt nigra. Sed pueris peſtifera eſt magis aquoſa. Pernicioſa eſt omnis urina quæ clam emittitur. Peripneumonicis pernicioſa eſt, quæ initio coctionem habet, verum poſt quartum diem, tenuis evadit.

581. Pleuriticis urina cruenta, obſcura cum varia hypoſtaſi & indiſcreta, ut plurimum intra dies 14. mortem adfert. Sed illud confeſtim mortiferum eſt in pleuriticis urinam reddi porraceam cum nigra hypoſtaſi aut furfuracea.

582. Quæ emittitur urina habens pinguem hypoſtaſin, febrem denunciat. (Abire ſecundum Duretum) cruenta vero circa initia reddita, morbi eſt longi, ac perturbata cum ſudore, recidivæ; ſicut & alba qualis eſt jumentorum, cephalalgiæ, pelliculoſa autem, convulſionis: quæ vero ſputiformes habent hypoſtaſes, aut limoſas, rigorem denunciant. Quæ aranearum telis ſimilia quædam habet, colliquationem; quæ in erraticis febribus ſunt nigræ nubeculæ, quartanas denunciant. Decolores autem quæ nigra oſtentant

tant enæoremata, idque cum vigiliis & perturbata mente, phreniticæ: Cinereæ (vel potius lixivio ſimiles) cum dyſpnæa ſunt hydropificæ.

583. Urina aquoſa vel conturbata friabili aſperitate, liquidam fore alvum denunciat. Quæ vero admodum tenuis ſpiſſa evadit, fortaſſe erupturum ſudorem indicat; jam autem erupiſſe, quæ ſpumam in ſe ipſam inſidentem habet.

585. Urina quæ utilem habet hypoſtaſin, & mox non habet, laborem & mutationem oſtendit: quæ autem perturbata, hypoſtaſin habet, reſidens, rigorem circa criſin denunciat, fortaſſe etiam tranſitum in tertianam aut quartanam.

586. In pleuriticis, urina ſubrubra, quæ hypoſtaſin habet levem, ſecuram criſin denunciat. Subviridis autem (vel aliquantulum pallida) & florida cui eſt alba hypoſtaſis, citam quoque criſin oſtendit. Sed admodum rubra florida, quæ viridem (pallidam) habet hypoſtaſin, lævem, exactam, longi & valde turbulenti eſt morbi, in alium tranſeuntis, non tamen funeſti. Aquoſa vero & alba quæ ſimilem craſſioris farinæ hypoſtaſin rubram habet, *Prorrh.* 120. dolorem & periculum denunciat: at quæ viridis (pallida) rubram & inſtar craſſioris farinæ hypoſtaſin habet, longi & periculoſi eſt morbi.

588. Veſica intercepta quippiam habet convulſificum, idque cum alias, tum ſi ac-

acceſſerit cephalalgia; quæ in his torpide exſolvuntur, difficilia ſunt, non tamen mortifera. Ac forte etiam aliquantulum decipiunt.

589. Renum repente dolor obortus, cum urina ſuppreſſa, lapillos, aut craſſam urinam meïendo reddendam oſtendit.

592. In bilioſis (Duretus in ileoſis) urina intercepta citam mortem adfert.

593. Urina in febre denſitatem habens divulſam, morbi reverſionem, aut ſudorem portendit.

594. In longis febribus, exiguis & erraticis, urinæ tenues meïendo emiſſæ, lienoſæ.

595. In febre interdum varias reddi urinas, longi eſt morbi.

597. Quibus urinæ paucæ & grumoſæ, febre non carentibus, tenuium copia ex his emiſſa prodeſt. Tales autem emittuntur ab initio, vel cito habent hypoſtaſin.

598. Quibus urina cito hypoſtaſin habet, celeriter illi judicantur.

599. Epilepticis, urinæ præter morem tenues & crudæ, ſi repletio nulla adſit, de inſtanti caſu admonent. Idque cum alias, tum ſi ad acromium, cervicem aut dorſum, dolor & tenſio urget. Vel corporis obrepit ſtupor, vel perturbata inſomnia obſervantur.

600. Quæ parva copia apparent, veluti ſtillæ, ſanguinis, urinæ, vomitiones, & dejectiones, malum denunciant: peſſimum

mum vero, ſi exiguis intervallis ſeſe conſequantur.

TITULUS TRIGESIMUS QUINTUS.

DE DEJECTIONIBUS.

603. Ubi alvus modice intercepta, nigra ſtercoribus caprarum ſimilia, nec niſi coacta dimittit, hoc caſu naſus erumpens, malo eſt.

604. Glutinoſa, ſincera & alba dejectio, prava eſt: prava item quæ multum eſt fermentata, & aliquantulum pituitoſa: prava etiam cum ex his quæ concreta feruntur, quod ſubſidet, aliquantulum liveſcit, purulentum ac bilioſum eſt.

605. Sanguis ſplendidus alvo per ſeceſſum rejectus, malo eſt, præſertim ſi dolor aliquis adſit.

606. Spumans dejectio eximie bilioſa (aut circumfuſa bile) prava: tum inde fiunt icterici.

Aph. 21. Sect. 4. 608. Prava eſt purulenta & ſanguinis atri dejectio, cum febre & alias. Prava quoque varia & abunde colorata dejectio, & tanto pejor, quo colore formidanda magis, ſecus in pharmacia; tum namque periculo vacat, copia non exſuperans.

Duretus. Aph. 23. Sect. 4. (Nulla quæ ſua ſponte movetur ſanguinis atri dejectio, in bonis ducenda; ſemper omnino peſtifera eſt ac cita morte non raro funeſta. Nam qui à morbo emacruerunt, cum nigra dejecerint, poſtridie moriuntur.

riuntur. Sed mirum illud, ac pene dixerim miraculo apponendum, quod hæmorrhoïcus ater ſanguis tot commodis beet ægrotum, & idem dejectus augeat multis damnis, tantumque periculo vitæ adjiciat, ut citra inde mors veniat. Tum illud etiam ſubit mirari, quod nigra dejectio ſponte ducta, periculo & maleficio eſt apponenda; ſperabili autem ſaluti ac beneficio, quam movet pharmacia convenienter præſcripta.)

611. Liquida dejectio in ſopore & torpore detentis, peſſima eſſe ſolet. Lethale etiam eſt, multum ſanguinem grumoſum ex alvo effluere, itemque candidum & liquidum excrementum cum alvi tumore.

615. Exacte candicans dejectio in febre, non eſt judicii fauſti.

616. Alvus perturbata, ut pauca ſæpiſſime ſubducat, diſtendit buccas, rubores etiam faciei delet.

617. Stercoracea cum tenſione dejectio, laborem alvi denunciat, at pituitoſa facta protinus cum oris ventriculi dolore, dyſenteriam forte & lumborum dolorem. His diſtenta alvus, quæ coacta & ægre liquida reddit, ocyuſque intumeſcit, habet aliquid convulſorium, iiſdem novus ſubinde rigor, periculum creat.

618. Qui nigra egerunt, ii tenuibus & frigidis ſudoribus diffluunt. (Qui ſunt mortis rudimenta.) 633.

619. Alvus initio perturbata cum pau-

cis urinis, labentibus inde diebus facta ſiccior, cum urinis tenuibus (crudis) & copioſis, abſceſſum in articulos prævidendum exhibet. (Si frigida cauſa eſt, calida aures petit.)

620. Frequentes deſidendi labores, rigores adferunt: & quibus alvi excrementum vitioſum eſt, id maximam moleſtiam exhibet, ſi 4to die initium fecerit.

621. Frequentes & ex parvis intervallis deſidendi labores, aliquantulum viſcida excernentes, cum paucis ſtercoraceis, hypochondrii & lateris dolore, icterum prænunciant. Animadvertendum autem, num ex iſtorum ſuppreſſione, ii cum virore palleſcant. Eos vero etiam exiſtimo ſanguinem profundere: Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his ſanguinem profundentibus, ſanguis ſplendidus prodit. Cum ſopore & capitis dolore ſubinde incaleſcere, perniciem denunciat.

625. Squalida cutis male affectæ alvi index eſt. In his prærubræ carunculæ purulentæ fere ex alvo prodeunt.

Aph. 28. *&* 60. *Sect.* 4. 627. Blioſas alvi dejectiones ſurditas, & ſurditatem bilioſa alvi dejectio ſedat.

629. Virium exolutio dolorem ſolvens, alvum maxime humectam reddit.

630. Quæ circa ſedem cum dolore ſuppurant, alvum conturbant.

631. Exitialis eſt dejectio pinguis & nigra, ac livida cum odoris gravitate, item bilioſa ſimile quiddam lentium aut cicerum

rum lomento continens, aut veluti floridos ſanguinis grumos, & infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeverans; talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, & ſimul & per vices excreta. Exitioſa quoque quæcunque prodeundo ſenſum ægri fallit.

638. Si cui, poſt diuturnum alvi profluvium, bilioſa vomenti & cibos averſanti, ſudor effluit multus, repente interimit.

639. Ab aſſumpto medicamento, ſi tum in ipſo purgationis fluxu, tum poſtea, ſanguis liquidus confeſtim exit, malum.

645. Lingua tremula, nonnullis ſignum eſt alvi proruptur æ.

647. In humecta alvo, perfrigeratio cum ſudore, mala.

648. Qui è gingivis, alvo liquida, ſanguis effluit, lethalis.

649. Dejectio pura cum ſudore, febrem exſolvit.

SECTIO TERTIA.

Τὰ φυσικὰ καὶ Ἀιτιολογικά.

DE NATURA HOMINIS.

Περὶ φύσιος Ἀνθρώπȣ.

SI unum eſſet homo, nunquam doleret, non enim quicquam eſſet ex quo doleret, ſi unum exiſteret: Quin etiam ſi doleret, neceſſarium foret, etiam huic unicum tantum remedium eſſe. At nunc plura ſunt, ſiquidem multa inſunt in corpore, quæ cum mutuo inter ſe præter naturam caleſcunt & refrigerantur, ſiccanturque & humectantur, morbos pariunt. Ita ut plurimæ morborum ideæ ſunt, unde & varia eorum medela.

Corpus hominis continet in ſe ſanguinem, pituitam, & geminam bilem, nimirum flavam & nigram, ex quibus corporis ipſius natura conſtat, & per quæ ægrotat ac ſanum eſt. Sanitate tum maxime fruitur, quando hæc inter ſe moderate affecta fuerint temperie, facultate, & copia, & maxime ſi optime mixta fuerint. Ægrotat vero vehementer, quoties horum aliquod, aut parcius, aut copioſius fuerit, aut etiam à cæteris divortium fecerit in corpore, neque cum reliquis cunctis commixtum fuerit.

In

In immodicis purgationibus, ſola vacuata bile, nullus unquam mortuus eſt. Verum epoto medicamento quod bilem ducat, primum ſane quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque atram bilem, idque per vim, ſub mortem vero etiam ſanguinem purum evomet.

Per hiemem augetur in homine pituita, at vere ſanguis increſcit, æſtate bilis, autumno vero atra bilis.

Cum hæc ita ſe habeant, par eſt, morbos, qui augentur hieme, æſtate finiri: & qui æſtate augentur, hieme deſinere; niſi intra certum dierum circuitum ſolvantur; quicunque autem morbi vere fiunt, horum diſceſſum autumno expectare oportet. Quicunque vero autumnales morbi ſunt, horum diſceſſum neceſſe eſt vere fieri. Quod ſi quis morbus hæc tempora tranſgreſſus fuerit, eum annuum fore ſcito.

Hæc quoque noſſe oportet, quod morbos, quos repletio parit, ſanat evacuatio, & qui ex evacuatione oriuntur, repletione curantur, & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies ſanat, quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. *Aph. 22. Sect. 2. De Flatibus.*

Omnino Medicum ſua prudentia obviam ire convenit morbis inſtantibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus, contentaque ſolvere, & ſoluta intendere.

Ubi complures uno morbo, eadem tem-

peſtate, vexantur, in id, quod maxime commune eſt, quoque omnes utimur, potiſſimum rejicienda cauſa eſt: id autem eſt quod inſpirando trahimus.

Lib. de Oſſium natura.

In dorſi & coxendicum doloribus, ex malleolis externis venæ ſectiones fieri debent, in lumborum vero & teſtium doloribus, ex malleolis internis.

Probe noſſe convenit, hominem prima ætate in omni vita eſſe calidiſſimum, poſtrema vero frigidiſſimum.

DE GENITURA.

Περὶ γονῆς.

Genituram ex toto corpore, & ex ſolidis, & mollibus partibus, & ex univerſo totius corporis humido, ſecerni aſſevero. Cujus rei iſtud eſt argumentum, quod ubi rem veneream exercemus, tantillo emiſſo imbecilles evadimus. Semen vero è corpore etiam emittit mulier.

In venere exercenda longe minorem, quam vir, voluptatem mulier percipit, vir vero etiam diuturniorem.

Qui juxta aures ſectionem experti ſunt, ii venerem quidem exercent, verum ſemen paucum, imbecillum & infœcundum emittunt. Maxima ſiquidem ſeminis pars, è capite ſecundum aures in ſpinalem medullam fertur.

Humidi 4. ſunt ſpecies, ſanguis, bilis, aqua & pituita.

Sic

Sic autem ſe res habent mulierum, ſi quidem cum viris rem habeant, magis ſanæ ſunt: ſin contra, minus bene habent. Nam & coitu uteri humidiores evadunt, qui ſi plus æquo ſicceſcant, vehementer contrahuntur, ſicque contracti, corpori dolorem afferunt, coitus etiam ſanguinem excalefaciens, & humectans cauſa eſt, ut menſes facilius profluant, quibus minime prodeuntibus, morbis obnoxiæ mulieres redduntur.

DE NATURA PUERI.

Περὶ φύσιος παιδίου.

SI genitura ab utroque parente profecta, in mulieris utero permanſerit, primum quidem ſimul permiſcetur, condenſatur, & calore incraſſeſcit, deinde ſpiritum concipit, tum quia loco calido exiſtit, tum quia mater ſpirat. Ubi ſpiritu repleta fuerit, viam ipſe ſibi foras facit, qua per mediam genituram exeat; ubi vero via facta, ſpiritus ille calidus foras erupit, alium rurſus frigidum à matre ad ſe attrahit, idque toto tempore perſeverat.

Ubi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circumducitur, per quam ad mediam genituram intro & foras ſpiritui tranſitus fit. Equidem genituram 6. diebus in utero retentam & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eo

reliquorum conjecturam facio. Quanam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari, perelegans erat fidicina, quæ cum viris converſabatur, & quam minime decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea ſemper in animo habuit: cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam pervenit: quo audito, ipſa ut in terram deſiliret, juſſi. Quod cum ſepties feciſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit, ego vero qualis erat referam: ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat, in quo, interiore membrana contentus humor pelluceat; ad hunc fere modum ſe habebat ille liquor, prætereaque ruber erat & rotundus. Conſpiciebantur autem fibræ albæ & tenues, in membrana cum ſanie craſſa & rubra contentæ, & ipſa membrana exteriore parte cruore, adinſtar ſugillatorum ſuffuſa erat: in cujus medio tenue quiddam extabat, quod mihi umbilicus eſſe videbatur, & per illum primum reſpiraſſe, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens.

Cum genitura in membrana continetur, ſpira-

ſpirationem intro & foras habet, & ſanguine, à matre in uterum delapſo, incrementum accipit.

Caro dum increſcit à ſpiritu diſcernitur, in eaque ſimile quodque, ad id quod ſibi ſimile, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum; ferturque unumquodque in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam ortum eſt.

Membrorum diſtinctio in femina fit 42. diebus, in maſculo vero 30. quod longiſſimum. Ut plurimum enim intra hoc tempus, vel paulo minus, vel majus iſta diſtingui contingit. Nam & purgatio à partu fit iis, quæ feminam ſuſceperunt, 42. diebus, quæ vero maſculum, 30. Purgationes autem à partu ea de cauſa mulieribus contingunt, quod primo tempore ad 42. dies in femina, in maſculo vero ad dies 30, pauciſſimus ſanguis in pueri alimentum cedit; ex eo vero ad partum uſque tempore, copioſior; ac ſane purgationem in partus purgamentis reddi, & foras exire pro dierum ratione oportet.

Poſtquam ſingulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primo quidem quantum hemina attica una & dimidia, vel paulo plus aut minus pro ejus ratione, dum ceſſet. Prodit autem velut à victima ſanguis, ſi bene habeat & bene habitura ſit mulier, citoque concreſcit.

Niſi à partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitæque periculum incurret, niſi quis celeri adhibita curatione, convenientem purgationem promoveat.

Partus purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde ſenſim imminuuntur, donec deſinant.

Ad maſculi motum trium menſium tempus conceditur, feminæ vero, quatuor. Sic enim ut plurimum contingit. Etſi etiam quidam pueri ante hoc tempus moventur. Primum autem mas movetur, quod femella ſit robuſtior. Cum autem fœtus movetur, tunc ſane lac de ſe ſignificationem matri exhibet.

Pecora cum uterum gerunt, niſi morbo aliquo laborent, potu ciboque pinguiora evadunt; itidemque mulier, ex eo quod uterus fœtu intumeſcens, fœtæ ventrem comprimat, qua compreſſione, quod in cibo & potu pinguiſſimum eſt, foras in omentum & carnem proſilit.

Arbores, quæ ex aliorum inoculatione proveniunt, eæ non illarum ſimilem, in quas inſitæ ſunt, fructum ferunt. Quod hoc modo contingit. Primo quidem oculus germinare incipit, cum alimentum habeat primum quidem ab arbore, à qua avulſus eſt; tum vero ab ea, in quam inſitus eſt. Ubi pullularit, tenues ex ſe radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam inſitus eſt, fruitur,

tur, deinde temporis ſpatio radices in terram demittit, per eam in quam inſitus eſt, & attracto à terra humore fruitur, indeque alimentum ſumit. Ut proinde mirum minime videri debeat, ſi inſitæ arbores alios fructus proferant, cum è terra vivant.

Puer ubi in utero exiſtit, manibus ad genas adhæret, caputque pedibus proximum habet, neque certo dignoſcere queas, etiamſi puerum in utero videas, utrum caput ſurſum an deorſum vergat.

Quando mulieri partus inſtat, tum ſe movente puero, & manibus ac pedibus ſe jactante, membranam quandam abrumpi contingit. Qua rupta, cæteræ imbecilliores fiunt, primumque rumpuntur quæ illam contingunt, deinde poſtrema. Ruptis autem membranis, fœtus vinculo exſolvitur, & agitatus foras prodit. Cum vero puer prodit, utero dilatato, qui mollis eſt, vi ſibi viam aperit, & in caput fertur, ſi ſecundum naturam exierit.

Quamdiu autem in uteris manet (fœtus) validior ſemper evadit, dum membranas decimo menſe perrumpat, quando matri partus inſtat. Quod ſi vis quædam puero contingat, etiam ante præfinitum tempus foras prodit: Quin etiam ſi alimento à matre prius deſtituatur, ſic quoque ante tempus partio ingruit. At vero ſi quæ ultra decem menſes utero geſtare ſibi viſæ ſunt (quod jam ſæpe an-

divi) ſibi ipſis imponunt. Cur autem non longiore quam 10. menſium ſpatio, fœtum utero geſtari contingat, referam. Poſt exactos 10. menſes, ubi fœtus grandior eſt, alimentum & incrementum, quod à matre dimittitur, non amplius puero ſufficere poteſt: Quod in ſanguine enim dulciſſimum eſt, ad ſe attrahit, ſimulque aliquantula lactis portione fruitur. Quæ cum ipſi pauciora ſint, puerque jam plenior factus, plus alimenti quam adſit, requirat, ipſe ſe jactans, membranas diſrumpit.

Procreatur avis ex ovi luteo, alimentum vero & incrementum, quod in ovo eſt candidum. Quod omnibus, qui animum adverterint, conſpicuum eſſe poteſt. Cum autem alimentum ex ovo pulſo deficit, neque ſatis ei ſuppetit unde vivat, copioſius alimentum poſtulans, vehementer movetur in ovo, & membranæ circum circa diſrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri ſenſerit, putamen tundendo excavans, ipſum excludit. Atque hæc intra dies 20. contingere ſolent, idque ita ſe habere manifeſtum eſt. Nam ubi volucris ovi teſtam contundendo excavarit, nihil penitus humoris quod alicujus ſit momenti in ea ineſt, quod totus in pullum abſumptus ſit.

Si quis ova 20. aut plura gallinis duabus aut pluribus, ut excludantur, ſupponat, & ſingulis diebus à ſecundo exorſus, ad ulti-

ultimum uſque quo ovi putamen detrahetur, ſubtrahat, frangat, & diligenter inſpiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia ſe habere deprehendet; ſi modo avis naturam cum humana conferre licet. Ex umbilico enim membranas portendi, aliaque omnia quæ de puero dicta ſunt, eodem prorſus ſe habere modo, in ovo gallinaceo comperies.

DE CARNIBUS SEU DE PRINCIPIIS.

Περὶ σαρκῶν *vel* Ἀρχῶν.

Quod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre, & audire, ſentireque omnia, tum præſentia tum futura: Duæ ſunt à corde venæ cavæ, & hæc quidem arteria, illa vero vena cava nominatur. Arteria calidi plus continet quam vena cava, & ſpiritus penus eſt.

Puer dum in utero eſt, compreſſis labris ex matris utero, tum alimentum ſugit, tum etiam ſpiritum, qui in puero calidiſſimus eſt, matre reſpirante, in cor attrahit. Quod ſi quis roget, unde quis hoc ſciat, quod puer in utero trahat & ſugat: Huic ita reſpondendum, pueri naſcuntur ſtercus in inteſtinis habentes, & quamprimum nati fuerint, tum homines, tum pecora, illico alvum deponunt; atqui nullum haberent ſtercus, niſi in utero

utero ſuxiſſent, imo neque mammam ilico ut natum eſt animal ſugere noſſet, ſi non in utero ſuxiſſet.

Hominibus pleriſque quarto ſeptenario annorum duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur (σωφρονιςῆρες.)

Genitura intra 7. dies habet quæcunque ex corpore ei accedere neceſſe; ut multoties vidi. Ea enim in aquam conjecta, ſi acuratius inſpexeris, membra omnia habere deprehendes, & oculorum regiones, & aures & brachia; quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquum totum corpus in conſpicuo eſt.

Mulier ubi concepit, ſtatim inhorreſcit, & incaleſcit, ac dentibus ſtridet, & articulum reliquumque corpus convulſio prehendit, & uterum torpor.

Puer 7. menſe natus, certa ratione in lucem prodit & vitalis eſt. Octavo autem menſe natus nullus unquam vixit. Noveni autem menſium & decem dierum fœtus editus, & vitalis eſt, numerumque ad hebdomadas exacte reſpondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum dies ſunt 280. Hebdomadarum autem decuriam dies ſeptuaginta conſtituunt. At 7. menſe editus partus, tres hebdomadarum decurias obtinet, quæ faciunt dies 210. Forte quis mirabitur fœtum 7. menſe naſci, atque id quidem certe & ſæpius vidi. Quod ſi quis volet, id facile

facile deprehendet, obſtetrices quæ parturientibus præſunt adeundo & percontando.

DE SEPTIMESTRI PARTU.

Περὶ ἑπταμήνυ.

Septimeſtres naſcuntur diebus centum & octoginta duobus, & inſuper addita quadam diei particula.

Ex his qui ſeptimo menſe nati ſunt, ſuperſunt quidam, licet ex multis pauci.

Mulieribus de partu fides habenda eſt; quæ ſemper proferunt & affirmant, 7. menſe & 8vo, & 9, & 10, & 11, partus in lucem prodire, & ex his 8vo menſe natos minime ſupereſſe.

Pueris ubi 7. menſes attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tum eo tempore dentes apparere incipiunt.

DE OCTIMESTRI PARTU.

Περὶ ὀκταμήνυ.

Quod ad partum qui 8vo menſe editur, attinet, fieri non poſſe aſſevero, ut duas continenter conſequentes afflictiones pueri perferant. Ideoque eos qui 8vo menſe naſcuntur, minime ſupereſſe. Hic etenim accidit, ut ea quæ in utero eſt, & ea quæ in partu fit afflictione, conſequenter laborent. Propterea eorum qui 8vo menſe eduntur, nullus eſt ſuperſtes. Decime-

cimeſtres nuncupatos 7. dierum quadragenariis potiſſimum, in lucem edi ſentio. Perfectiſſimus fœtus eſt primis quadraginta diebus.

DE SUPERFOETATIONE.

Περὶ ἐπικυήσιος.

Cum fœtus mortuus fuerit, tum aliis ſignis conjicere licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in ſiniſtrum convertatur; dilabitur enim fœtus in utero, quocunque ſe vertat mulier, velut ſaxum, aut aliud quidpiam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet.

Si parturienti, ante fœtum multus ſanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eſt, ne fœtus mortuus exeat, aut minime vitalis edatur.

Mulier prægnans ſi venerem non exerceat, partu facilius liberabitur.

Prægnantem mulierem vel oculi retracti & caviores redditi tibi indicabunt, & oculorum candidum albedinem nativam non habens, ſed lividius.

Prægnantibus ſi terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtus capite, ubi in lucem editus fuerit, horum ſignum apparet.

Mulier quæ præter naturam craſſa & pinguis evaſit, & pituita repleta, eo tempore non concipit, quæ vero ſua natura talis

talis eſt, horum gratia concipiet, niſi aliud quid impediat.

Quæ cito concipiebat, ſi concipere deſinat, bis in anno manuum & crurum venam ſibi ſecari jubeat.

Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut in manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint, cum vero prægnans eſt, deſinunt, conceptu autem ab utero exoluto, rurſum inſunt odorata & bibere, & ad uteri os apponere conducit. *Lib. περὶ ἀφορῶν.*

Si noſcat mulier ſe genituram ſuſcepiſſe, tunc ne virum adeat, ſed quieſcat: id autem cognoſcet, ſi quidem vir ſe ſemen emiſiſſe dicat, mulier vero præ ſiccitate ignoret. Sin uterus genituram ad pudenda remiſerit, & mulier humecta evadat, rurſus cum viro concumbat, quoad concipiat.

Mulier quæ concipit quidem, fœtus autem bimeſtres perdit, eo exacto tempore, neque prius neque poſterius, idque bis aut ter illi contigit, quin etiam ſi trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut etiam majores fœtus ad eundem iſtum modum perdat, his uteri in majorem amplitudinem non amplius increſcunt. *Lib. περὶ ἀφορῶν.*

Vernum tempus ad conceptum maxime accomodatum.

Virgini ſi menſes ſuo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, ſitit, eſurit, vomit, inſania vexatur, & rurſus ad mentem venit. *Lib. περὶ ἀφορῶν.*

DE

DE DENTITIONE.

Περὶ ὀδοντοφυΐας.

Ex lactentibus qui urinam multam reddunt, minime per annum durant.

Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebrius demittit, minus convulſione tentantur, quam quibus ſic raro alvus ſubducitur.

Quibus alvus multum fertur, ſi bene concoquunt, ii melius habent.

Quibus in dentitione febris acuta accedit, ii raro convulſionibus tentantur: qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt ne eos convulſio prehendat.

Quibus hieme dentes erumpunt, ſi cætera ſimiliter ſe habeant, ii melius degunt.

Non omnes dentibus erumpentibus convulſione tentati, moriuntur, plerique etiam ſervantur.

Qui cum tuſſi dentiunt, iis tardius dentes erumpunt, in ipſa autem punctione, magis extenuantur.

DE CORDE.

Περὶ καρδίης.

Humiditatem cor tantum habet, quanta maxime ad æſtuantis medelam ſatis ſit.

Cor

Cor muſculus eſt validus admodum, duos diſcretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter ſe ſunt ſimiles.

Mens humana in ſiniſtro ventriculo à natura inſita eſt. Et reliquæ animæ imperat.

DE GLANDULIS.

Περὶ Ἀδένων.

Cerebrum ipſum quaſi glandula eſt. De capite fluxiones velut ſecretione contingunt, per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in ſpinalem medullam, in ſanguinem, omnes numero ſeptem; eæ ſi diſcedunt, cerebri purgamenta ſunt, & niſi diſcedant, ipſi morbum creant, non ſecus ac reliquo corpori, ſi intro & minime foras diſceſſerint.

DE OSSIUM NATURA.

Περὶ ὀςέων φύσιος.

Danda eſt opera, ut quam maxime procul à locis, in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi ſolet, venæ ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum continget minime magna repente mutatio, & translata conſuetudine efficiet, ut ne amplius ad eundem locum coëat. Oſſa

corpori firmitatem, rectitudinem, ac formam præbent, nervi vero flexionem, contractionem & diſtentionem; carnes autem & cutis omnium colligationem ac connexionem. Venæ per corpus diffuſæ, ſpiritum, fluxionem & motum exhibent, ab una multas propagines emittentes. Atque hæc una unde exordium ſumat, & ubi deſinat, non ſatis mihi compertum eſt; circulo enim facto principium non invenies.

DE AERE LOCIS ET AQUIS.

Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων.

Qui artem Medicam recta inveſtigatione conſequi volet, is primum quidem anni tempora in conſiderationem adhibere debet, quid horum quodque poſſit. Deinde vero ventos tum calidos, tum frigidos, præcipue quidem eos, qui omnibus ſunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni ſunt familiares. Quin etiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim guſtu & pondere, ita & facultate, ſingulæ plurimum differunt. Terra etiam ipſa inſpicienda, nuda ne ſit, & aquis careat, an denſa & irrigua, & an cavo loco ſita ſit & æſtuoſo, an vero ſublimi & frigido. Hominum quoque victus ratio, quanam & maxime delectentur, inſpicienda, an potui, & cibis & otio dediti, an exercitatio-

tationibus & laboribus gaudeant, & an edaces ſint, & à potu ſibi temperent, & ex his ſingula reputare oportet. Hæc enim, præcipue quidem omnia, aut certe plurima probe qui agnoverit, cum ad urbem ſibi ignotam pervenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium quæ ſit natura, latere poterit, ut neque in eorum curatione hæſitare aut aberrare poſſit. Qui vero iſta recte cognoverit, is cujuſque temporis impendentis, & anni ſtatum prædicere poterit, & quinam morbi tam æſtate, quam hieme in urbe communiter ſint graſſaturi, tum etiam quinam cuique privatim ex victus mutatione impendere debeant.

Ad artem Medicam Aſtronomia plurimum confert.

Hieme frigida homines capita humida pituita redundantia habere æquum eſt, & pituita ex capite defluente, eorum alvos crebro exturbari, eoſque ut plurimum habitu corporis eſſe debiliore, ac neque probe edere nec bibere poſſe.

Quibus autem capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores erunt, quod eos crapula magis vexet.

Calidæ ſunt aquæ, ubi aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum: hæc enim omnia caloris vi proveniunt.

Optimæ ſunt aquæ, quæ ex profundiſſi-

mis fontibus proveniunt, maxime vero commendantur, quarum fontes ad ſolis exortus præſertimque æſtivos decurrunt; limpidiores enim, & boni odoris, & leves eſſe neceſſe eſt.

Qui ſanus eſt ac valet, is nullo habito diſcrimine ſemper aquam, quæ adeſt, bibat.

At vero de aquis ſalſis, propter imperitiam falluntur quidam, quod alvum ſolvere exiſtimentur, cum maxime alvi dejectionibus repugnent.

Aquæ ex imbribus collectæ leviſſimæ & dulciſſimæ ſunt, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ. Sol enim quod inprimis in aqua eſt tenuiſſimum & leviſſimum, ſurſum educit & rapit. Quin etiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leviſſimum humorem educit; cujus rei maximum eſt indicium, cum homo veſtibus indutus in ſole ambulaverit, aut ſederit, quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nullum ſudorem emittunt. Sol enim quicquid ſudoris comparet, ad ſe rapit, quæ vero veſte conteguntur, hæ exſudant, cum vero ad umbram pervenerit, tum corpus æqualiter ſudore diffluit.

Pravæ omnes aquæ, quæ ex nive & glacie fiunt. Ubi enim ſemel concreverint, non amplius ad priſtinam naturam redeunt. Sed quod in his eſt ſplendidum & leve & dulce, excernitur & evaneſcit; remanet vero quod turbidiſſimum & ponderoſiſſi-

deroſiſſimum. Quod hac ratione deprehendas, ſi enim hiemis tempore vaſculum, certa aquæ menſura affuſa ſub dio exponere voles, uti maxime congeletur, deinde poſtridie in locum calidum delatum, ubi glacies maxime liqueſcat, cum ſoluta fuerit, iterum aquam metiaris, aquam multo pauciorem reperias.

De annis hoc modo conſideratione adhibita quis ſtatuat, qualiſnam annus futurus ſit, numne ſalubris, an morboſus. Siquidem ſecundum rationem, in ſiderum ortu & occaſu ſigna appareant, ſi per autumnum pluat, & hiems ſit moderata, neque admodum blanda, neque præter modum frigida, & vere ac æſtate aquæ tempeſtivæ eveniant, ſic annum ſaluberrimum eſſe conſentaneum eſt.

Quod ſi hiems ſicca fuerit & aquilonia, ver vero pluvium & auſtrinum, æſtatem febribus abundare, & lippitudines inducere neceſſe eſt. Ubi enim ab imbribus vernis, & ab auſtro terra humectata fuerit, & plenior æſtus derepente ſupervenerit, tum à terra madida & calida exiſtente, tum à ſole adurente, ardorem conduplicari neceſſe eſt, hominum ventribus minime conſiſtentibus, neque reſiccato cerebro. Neque enim ubi ver tale extiterit, fieri poteſt, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita ut omnibus, ac maxime pituitoſis, acutiſſimæ febres immineant. Mulieribus vero & naturis *Aph.* 11. *Sect.* 3.

maxime humidis, dyſenterias contingere par eſt. Ac ſiquidem ſub caniculæ exortum aqua & hyberna tempeſtas ſupervenerit, eteſiæque ſpiraverint, quietis ſpes eſt, autumnumque ſalubrem fore. Alioqui periculum eſt ne pueri & mulieres moriantur, minime vero ſenes aut ne qui evaſerint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam intercutem.

Aph. 12. Sect. 3. At ſi hiems quidem auſtrina, pluvioſa & placida fuerit; ver vero aquilonium, ſiccum & tempeſtuoſum, primum quidem mulieres prægnantes, quibus partus in ver imminet, abortionem facturas, eſt veriſimile, quæ vero pepererint, adeo imbecilles ac morboſos fœtus parituras, ut aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles & valetudinarii vivant. Atque hæc quidem mulieribus; reliquis vero, dyſenterias & lippitudines ſiccas, nonnulliſque defluxiones à capite in pulmonem.

Si vero æſtas pluvioſa fuerit & auſtrina, & autumnus ſimiliter, morboſam eſſe hiemem neceſſe eſt, iiſque qui pituita abundant, & 40. annum exceſſerunt, febres ardentes contingere æquum eſt; bilioſis vero, pleuritides & pulmonum inflammationes.

Aph. 13. Sect. 3. At ſi æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus vero pluvius & auſtrinus, ſub hiemem, capitis dolores, & cerebri ſiderationes fieri par eſt, ac præterea raucedines, gravedines, & tuſſes, & nonnullis quoque tabes.

Quod

Quod ſi aquilonius & ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub canem, neque ſub arcturum pluvioſus, pituitoſis quidem, naturaque humidis & mulieribus confert, bilioſis vero hoc eſt maxime adverſum. Admodum enim reſiccantur, iiſque lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibuſdam etiam melancholiæ. In bile namque quicquid eſt humidiſſimum & aquoſiſſimum conſumitur, quod vero craſſiſſimum & acerrimum remanet, quod in ſanguine eadem quoque ratione accidit, unde ii morbi illis contingunt. Pituitoſis vero hæc omnia auxilio ſunt. *Aph.* 14. *Sect.* 3.

Præcipue maximæ anni temporum mutationes obſervandæ ſunt, ut neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem uramus, aut ſecemus, ante dies 10. aut etiam plures; ſufficiunt tamen 10. At maximi periculi plena ſunt ambo ſolſtitia, præcipue æſtivum; periculoſiſſima etiam ambo æquinoctia exiſtimantur, maxime vero autumnale. Siderum quoque ortus obſervandi, præcipue caniculæ, deinde Arcturi, & Vergiliarum occaſus. His enim potiſſimum diebus, morbi judicationem ſubeunt, & alii quidem perimunt, alii vero deſinunt, aliique omnes in alium ſtatum tranſeunt.

(Oriuntur Verguliæ ſeu Pleiades circa finem Aprilis, & occidunt ſub initium

Novembris, Arcturus oritur menſe Septembri. Hiems durat à Pleiadum occaſu uſque ad æquinoctium vernum, ver à verno æquinoctio ad Pleiadum uſque exortum. Æſtas vero à Pleiadum ortu, ad ortum Arcturi. Autumnus denique ab ortu Arcturi ad Pleiadum occaſum.)

De macrocephalis circa Mæotidem paludem degentibus, quemadmodum ſe habeant, mihi dicendum eſt. Initio quidem hominum inſtitutum longitudinis capitis cauſa fuiſſe videtur. Nunc vero natura etiam ad inſtitutum accedit. Longiſſima enim habentes capita generoſiſſimos exiſtimant. Hujuſmodi eſt inſtitutum. Cum primum editus eſt infans, caput ejus adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adoleſcere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & longitudo augeatur. Hoc inſtitutum primum hujuſmodi naturæ dedit initium. Succeſſu vero temporis in naturam abiit; ut proinde inſtituto nil amplius opis eſſet. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex ſanis quidem ſanum, & ex morboſis morboſum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, & ex diſtortis ut plurimum diſtorti, quid prohibet, cur non etiam ex macrocephalo, macrocephalus gignatur.

Cur Aſiatici Europæis minus bellicoſi exiſtant, & moribus ſint lenioribus, anni tem-

tempeſtates in cauſa ſunt, quæ non magnas, tum ad calorem, tum ad frigus, permutationes faciunt, verum ſimiles permanent: unde neque mens ſtupore percellitur, neque corpus vehementer à ſuo ſtatu dimovetur. Ex quibus iram exaſperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum eſt, quam ſi eodem ſemper ſtatu permaneant: mutationes enim inter omnia, hominis mentem ſemper excitant, neque ſinunt quieſcere. Quas ob cauſas mihi Aſiaticorum genus omni ope deſtitutum videtur; quibus præterea eorum inſtituta accedere debent. Multo enim maxima Aſiæ pars regum imperio regitur. Qui vero ſui poteſtatem non habent, neque ſui juris ſunt, ſed dominis ſubditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, ſed ut ne bellicoſi videantur.

Scythæ carnibus coctis veſcuntur, & lacte equino in potu utuntur. Et hippaco (ἱππάκη) *i. e.* caſeo equino victitant. Plerique Scythæ eunuchi fiunt, & evirati, & effeminati evadunt, ex eo quod ex defluxione ob diuturnas equitationes laborantes, & circa coxendicem claudicantes, ſibi ipſis medentur, utramque venam poſt aures incidendo. Hac enim curatione ſeipſos perdunt; juxta aures quippe venæ ſunt, quæ inciſæ ſterilitatem inducunt.

DE FLATIBUS.

Περὶ φυσῶν.

Medicus non niſi quæ periculo ſunt proxima intuetur, & quæ ſunt ingrata contrectat, atque ex aliorum calamitatibus ſibi dolorem conciliat.

Ægrotantes vero artis opera, maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte, vindicantur. His enim omnibus Medicina manifeſtam medelam adhibere deprehenditur.

In digna prorſus Hippoc. Sententiæ.

Hujus artis vilia noſſe difficile, ſeria vero facile, ac vilia quidem ipſis Medicis, vulgo autem minime ſunt cognita, cum mentis non corporis opera exiſtant. Obſcuriſſimos & maxime difficiles morbos opinio magis quam ars judicat. Etſi in his plurimum imperitiæ peritia præſtat.

Qui morbi cauſam cognoverit, is utique ex his quæ in corpore inſunt, adepta per contraria morborum cognitione, facile poterit, quæ conferunt, offerre. Ipſa enim ars Medica maxime à natura ineſt.

De natura hominis.

Plenitudinem evacuatio ſanat, evacuationem plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atque ut uno verbo dicam, contrariorum contraria ſunt remedia.

Medicina additio eſt & ſubtractio; eorum quidem quæ exſuperant, ſubtractio; eorum vero quæ deficiunt, additio. Qui vero iſtud optime facit, is optimus Medi-

cus

eus exiſtimandus eſt, quique plurimum abeſt ab eo præſtando, is plurimum in arte Medica deficere cenſetur.

Hominum & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cibo, potu & ſpiritu.

Tanta corporibus omnibus ſpiritus ineſt neceſſitas, ut ſi quis aliis omnibus, & cibis & potionibus abſtineat, duos tamen, & tres, vel plures dies poſſit vitam ducere. At ſi quis ſpiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte, homini pereundum ſit; adeo neceſſarius eſt uſus ſpiritus in corpore.

DE MORBO SACRO.

Περὶ ἱερῆς νόσυ.

Morbus hic nihil habet aliis morbis divinius aut ſacratius, ſed eandem, ex qua reliqui morbi oriuntur, naturam ſortitus eſt. Homines vero ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & cauſam divinam ineſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet.

Hic morbus pituitoſis contingit, bilioſis vero minime. Ac originis initium ſumit, cum adhuc fœtus in utero exiſtit.

Quibus in puerili ætate ulcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, ſi ſalivoſi mucoſique extiterint, ii procedente quidem ætate facillime degent.

Tunc

Tunc enim pituita, quam in utero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur; quique ſic purgati fuerint, fere hoc morbo comitiali minime corripiuntur. Qui vero puri fuerint, ut neque ulcus ullum habuerint, neque mucus aut ſaliva ulla prodierit, periculum eſt, ne ii hoc morbo corripiantur.

Oves, & præſertim capræ frequentiſſime hoc morbo prehenduntur.

Cum inveteraverit morbus, amplius curari non poteſt.

Quibus morbus jam in conſuetudinem venit, ii ſe correptum iri præſentiunt, & hominum conſpectum fugiunt, domumque, ſi prope ſit, ſe conferunt, ſin minus, in ſolitudinem, quo quam pauciſſimi eos cadentes videant, ſtatimque ſe contegunt, propter affectionis verecundiam, & non (ut plerique exiſtimant) propter numinis metum.

Oportet Medicum non augere morbum, ſed properanter profligare, id quod cuique morbo eſt maxime adverſum, non amicum aut familiare exhibendo.

SE-

SECTIO QUARTA.

CONTINENS τὰ διαιτητικά.

DE SALUBRI VICTUS RATIONE.

*Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

Craſſi qui tenues fieri cupiunt, ii jejuni omnes exercitationes ſubire, & adhuc ex labore anhelantes, nec dum refrigerati, cibos aggredi debent, priuſque vinum bibere dilutum non admodum frigidum. Quin & ſemel cibus capiendus, & duriter cubandum.

Sex hibernis menſibus vomitus ciendus, quod tempus hoc æſtivo plus pituitæ gignat, & morbi circa caput & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſverſum, excitantur. At ubi æſtas viguerit, infuſis utendum. Hæc enim anni tempeſtas æſtuoſa eſt, & corpus bile magis abundat, gravitates etiam lumbos & genua infeſtant, calores oboriuntur, & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum, & quæ ſurſum attolluntur, deorſum ex iſtis locis deducenda.

Obeſi ac minime tenues jejuni vomant. Graciliores autem & imbecilliores, à cibis vomitum cieant.

Qui

Qui ſingulis menſibus bis vomere conſuevit, hunc præſtat duobus ex ordine diebus vomitum ciere, quam decimo quinto die.

Qui poſtridie cibos eructant, & quibus præcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior ſomnus confert.

LIBER PRIMUS.
DE VICTUS RATIONE.
Περὶ διαίτης τὸ πρῶτον.

Nullus eorum qui ante nos ſcripſerunt, reprehendendus, quod omnia invenire non potuerint, quin potius laudandi omnes, quod quædam inveſtigatione aggreſſi ſunt.

Si inventus fuerit cujuſque naturæ conveniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque ſupra, neque infra, modum excedat, ſanitas ſane hominibus exacte inventa fuerit.

Non enim morbi derepente hominibus contingunt, ſed paulatim collecti acervatim ſe produnt.

Omnia tum animantia, tum homo ipſe, ex duobus facultate quidem diverſis, uſu vero conſentientibus, conſtant, igne inquam & aqua. Quæ duo ſimul juncta, tum aliis omnibus, tum ſibi invicem ſatis ſunt: utrumque vero ſeorſim, neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum utrumque hanc obtinet

tinet facultatem. Ignis ſi quidem omnia ſemper movere, aqua vero omnia ſemper nutrire poteſt.

Irrepit in hominem animus (ψυχὴ) ignis & aquæ temperationem ſortitus, corporis humani portionem.

Ars Medica ab eo quod moleſtum eſt, liberat, & id, ex quo quis ægrotat, auferendo, ſanitatem reddit: idem & natura per ſe facere novit.

LIBER SECUNDUS.
DE VICTUS RATIONE.

Περὶ διαιτῆς τὸ δεύτερον.

Inſulæ continenti vicinæ, rigidiores habent hiemes, marinæ vero tepidiores, propterea quod nives & glacies in continenti perdurant, & ventos frigidos ad vicinas inſulas mittunt: In his vero quæ in alto ſitæ ſunt, per hiemem non perdurant.

Venti omnes natura quidem refrigerant, & humectant, verum ex regionum & locorum ſitu, per quæ ad regiones quaſque obveniunt, inter ſe differunt, & frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, & ſalubriores exiſtunt.

Hordeum natura quidem frigidum & ſiccum. Ineſt & quiddam quod purget, ex palearum ſucco.

Lac ovillum alvum ſiſtit, caprinum vero magis alvum ſubducit, bubulum minus,

nus, equinum & aſininum per alvum magis demittitur.

Triticum hordeo valentius eſt, & magis nutrit, minus autem alvum ſubducit, tum ipſum, tum ſuccus.

Panis ex farina integra nec excuſſa, ſiccat & alvum ſubducit, purus vero, plus quidem nutrit, minus autem alvum dejicit.

Ex panibus autem, fermentatus quidem levis eſt, & per alvum ſecedit. At non fermentatus, minus quidem alvum dejicit, plus vero nutrit.

Fabæ alimentum quoddam alvum ſiſtens & flatuoſum exhibent, piſa minus quidem inflant, magis alvum dejiciunt. Cicer album alvum & urinam movet, & nutrit. Lentes æſtuoſæ ſunt, & turbant, & neque alvum dejiciunt, neque ſiſtunt. Lini ſemen in cibo ſumptum alvum ſiſtit, & aliquantulum refrigerat.

Carnes bubulæ validæ ſunt, & alvum ſiſtunt, nec facile in ventriculis concoquuntur, quoniam craſſi & multi ſanguinis eſt hoc animal. Caprinæ carnes his leviores ſunt, & magis alvum dejiciunt. Suillæ his quidem magis corpus roborant, & abunde alvum dejiciunt. Agninæ ovillis ſunt leviores, & hædinæ caprinis, quia exſangues magis & humidæ. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem ſe habent modo: at porcellorum carnes ſuillis ſunt graviores. Hoc enim animal natura carnoſum &

& exſangue, quamdiu tenellum eſt, ſuperabundantem habet humiditatem. Sylveſtris ſuis caro ſiccat, robur affert, & alvum dejicit; cervi vero, ſiccat & minus alvum dejicit, magis autem urinam provocat. Leporina ſicca eſt, & alvum moratur, urinam tamen quodammodo ciet.

Omnia fere volucrum genera quadrupedibus ſicciora exiſtunt; nam quæ veſicam non habent, neque urinam reddunt, neque ſalivam fundunt, prorſus ſicca ſunt. Palumbis caro ſicciſſima, deinde columbæ, 3. loco perdicis & galli, ac turturis, anſeris vero maxime humida. Anatis carnes, & reliquarum avium quæ in paludibus, aut aquis degunt, omnes humidæ exiſtunt.

Ex piſcibus leves ſunt ſaxatiles fere omnes, velut turdus, gobio.

Vinum calidum & ſiccum, habet & purgans quiddam à materia. Vina nigra & auſtera ſicciora ſunt, neque per alvum ſecedunt, neque urinam movent, ſed corporis humiditatem abſumendo, ſiccant & caliditatem inferunt. Dulcia nigra humidiora ſunt, calefaciunt autem & inflant, cum humiditatem inducunt. Alba vero & auſtera calefaciunt, magis autem urinam movent, quam alvum dejiciunt. Vina recentia alvum magis movent, quod muſto ſint propiora, & nutriunt, item odora magis quam inodora ejuſdem æta-

tis, quia facilius concoquuntur, & craſſa quam tenuia. At tenuia dulcia urinam magis & alvum movent, corpuſque humectant, & ſanguinem imbecillum reddunt, cum adverſarium corpori ſanguinem augeant. Muſtum flatum movet, & ſubducit, turbationemque in ventre, ſuo fervore excitat, alvumque dejicit. Vina acida refrigerant, extenuant & humectant. Sapa calefacit, humectat & ſubducit.

Allium calidum urinam & alvum movet, oculis minime bonum. Naſturtium calidum eſt, carnem liquefacit, pituitam albam ſiſtit, proindeque ſtranguriam infert. Sinapi calidum eſt, & alvum dejicit, ſed & hoc urinæ difficultatem parit. Apium urinam magis quam alvum movet, radices etiam magis quam ipſum, alvum movent.

Ruta urinam magis quam alvum movet, & præpota adverſus venena valet.

Aſparagus ſiccus eſt & alvum ſiſtit. Salvia ſicca eſt & alvum ſiſtit.

Solanum refrigerat, & in ſomnis veneris ludibria prohibet.

Mentha calefacit & urinam ciet, vomitionemque ſiſtit, ac ſi quis eam ſæpe comedat, ejus genitale ſemen ita colliquefacit, ut effluat, & arrigere prohibet, corpuſque imbecillum reddit.

Braſſica calefacit, per alvum ſecedit, & building biliosa educit.

Betæ

Betæ ſuccus quidem alvum dejicit, olus autem ipſum cibo ſumptum ſiſtit. Radices vero alvum magis movent.

Raptum æſtuoſum eſt, humectat autem, & corpus conturbat, non tamen per alvum ſecedit, verum urinæ difficultatem adfert.

Mora calefaciunt & humectant, per alvumque ſecedunt. Pyra natura alvum dejiciunt, cruda vero ſiſtunt.

Veneris uſus extenuat, humectat & calefacit.

Alvum coactam vomitio ſolvit, & plus æquo fluidam ſiſtit, illam quidem humectando, hanc vero ſiccando.

Otium humectat & corpus imbecillum reddit. Quieſcens enim animus, corporis humidum minime abſumit: labor ſiccat, corpuſque validum efficit.

Semel die ſumptus cibus extenuat & ſiccat, alvumque ſiſtit, quoniam animi calore, ventris & carnis humidum abſumitur.

LIBER TERTIUS.

DE VICIUS RATIONE.

Περὶ διαίτης τὸ τρίτον.

Annum plerique in quatuor partes omnibus notas dividunt, hiemem, ver, æſtatem & autumnum: ac hiemem quidem à vergiliarum occaſu ad æquino-

ctium vernum; ver autem ab æquinoctio ad vergiliarum exortum; æſtatem à vergiliarum ortu ad arcturi exortum: Autumnum vero ab arcturo ad vergiliarum occaſum.

Vomitionibus poſt cibos cujuſvis generis, humidiores ter in menſe utantur, ſicciores vero bis.

A cœna minime deambulandum, ſed tantum ſtandum. Mane vero deambulationibus utendum. Soles vitandi, & frigora tum matutina, tum veſpertina, quæcunque à fluminibus, aut ſtagnis, aut nivibus ſpirant.

Cum inteſtinum humiditatem non habeat, ſtercus ambiens intumeſcit, viaſque obſtruit, & dolorem parit, calor prehendit & quicquid biberit aut comederit, evomit, tandem etiam ſtercus vomitione rejicit: quo cum pervenerit, minime hic vivere poteſt.

DE INSOMNIIS.

Περὶ ἐνυπνίων.

Qui de his, quæ per ſomnos contingunt, recte conjectaverit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Quiſquis igitur recte iſta dijudicat, is non minimam ſapientiæ partem aſſequitur.

Oportet manus admoventem, Deorum opem advocare.

Quæ inſomnia, de diurnis actionibus mens

mens humana veſperi ſub noctem in ſomnis affert, & eodem modo reddit, quo per diem in re juſta, geſta, aut conſulta ſunt, ea bona, & ſanitatem portendere exiſtimanda ſunt; propterea quod animus neque plenitudine ulla, neque evacuatione, neque alia re quavis extrinſecus irruente, ſuperatus, in diurnis conſiliis perſeverat. At inſomnia quæ diurnis conſiliis adverſantur, perturbationem in corpore denunciant. Sol, Luna, Cœlum, Stellæ, pura quæque & ſuo motu agitata, in ſomnis viſa, bona ſunt. Sanitatem enim corporis, omniumque ejus partium ſignificant. Quod ſi quid contra contingat, aliquem corporis morbum portendit. Aſtris quidem exterior corporis ambitus reſpondet, Soli medius, Lunæ vero, qui ad cavitates ſpectat: ſi quod igitur iſtorum ſiderum extingui, aut lædi, aut evaneſcere, aut curſum ſuſtinere (alii à curſu deflectere) videatur, in illa parte morbum eventurum indicat.

Quod ſi in ſtagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non eſt, cum humiditatis exſuperantiam indicet. Huic autem victus ratio ſicca, & labores conferunt. At febricitanti bonum eſt, quoniam calor ab humoribus extinguitur.

Mortuos nitidos & candidatos videre bonum eſt, bonum quoque quid purum ab ipſis ſumere. Quod ſi contra quis nu-

dos, aut atratos, aut ſordidos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minime eſt accommodatum; morbum enim indicat.

Per ſomnum, ſi quis ſolitos cibos, aut potus ſibi edere videatur, alimenti inopiam, animique abjectionem indicat.

Fluviorum tranſitus, hoſtes armati, monſtra difformia, morbum, aut furorem præſagiunt.

DE ALIMENTO.

Περὶ τροφῆς.

Alimentum in pilos, in ungues, & in extimam ſuperficiem ab internis partibus pervenit; rurſuſque ab externis partibus extimaque ſuperficie ad interna redit.

In alimentorum genere, id quod alit, alimentum eſt, quod alimento eſt proximum, & quod alimentum eſt futurum.

Confluxio una, conſpiratio una, conſentientia omnia.

Venarum origo tanquam radix, hepar eſt, & arteriarum cor. Ex his per omnia ſanguis & ſpiritus pervagatur, calorque per hæc permeat.

Medulla oſſis alimentum, ideo callo firmatur.

Facultas omnia auget, & alit, ac propagat.

DE

DE RATIONE VICTUS IN MORBIS ACUTIS.

Περὶ διαίτης ὀξέων.

Maxime eum medicum probaverim, qui in morbis acutis longe melius cæteris ſe gerat. Sunt autem hi, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicunque alii morbi ad hos conſequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt.

Eadem omnia videntur plebejis dicere Medici tum meliores, tum deteriores.

Ptiſana recte videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in morbis acutis, eoſque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet lævem, continuum & ſuavem, ac lubricum, mediocriter humeſcentem, ſitim minime inferentem, & ſi quid elui indiget, probe abluentem, neque adſtringit, neque malam turbationem adfert, neque in ventre intumeſcit, nempe inter coquendum quoad maximè fieri potuit, intumuit.

Si lateris dolore continuo, neque ad calida fomenta remittente, ſputoque minime prodeunte, verum citra concoctionem, extreme glutinoſo reddito, niſi quis dolorem, vel ventre emollito, vel ſecta vena ſolverit, aut utrum horum conducere videbitur, exhibuerit, ptiſanam autem ita affectis dederit, præcipi-

tes eos in mortem adducit. Has igitur ob cauſas, aliaſque hujuſmodi, qui tota utuntur ptiſana 7. die, aut citius, moriuntur, alii quidem mente perculſi, alii vero ab orthopnœa & ſtertore ſuffocati.

Lateris dolorem ſive per exordia, ſive poſtea incidat, fomentis calidis tentare diſſolvere, abſurdum non eſt. Quorum quidem optimum eſt, aqua calida, in utre vel veſica, vaſe æneo, aut teſtaceo adhibita. Verum molle quippiam lateri, quo lenior fotus fiat, ſupponere oportet; utiliter admovetur ſpongia mollis & magna ex aqua calida expreſſa, fomentumque linteo involvendum, ut longiore tempore ſufficiat & perduret. Hordeum item & eruum, in aceto ita temperato, ut paulo acidius ſit, quam quis bibere queat, macerata & fervefacta, ſacculis conſuta apponere oportet; furfureſque eodem modo. Ad ſiccum autem fomentum, ſales & milium torrefactum in ſacculis laneis, maxime accommodantur. Quod ſi ad calida fomenta dolor non remittat, non multo tempore calefacere convenit, quod id pulmonem exſiccet, & pus intra thoracem colligat.

Venæ ſectio non æque dolorem ſolvit, niſi dolor ad jugulum pertingat; tunc ex interna cubiti vena, quam citiſſime copioſum ſanguinem detrahere convenit, eo uſque dum multo rubicundior, aut pro puro & rubro, lividus effluat. Utrum-

que

que enim uſu venit. Si vero eas, quæ ſunt ſub ſepto tranſverſo, partes dolor affligat, nullamque ad jugulum de ſe ſignificationem præbeat, alvum veratro nigro, aut peplio emollire oportet.

Ptiſanam quidem, ubi epotum eſt medicamentum, inſuper ſorbendam ſtatim dare oportet, neque admodum minore quam conſuetum eſt quantitate. Sed rationi conſentaneum eſt, media in purgatione, ſorbitionem non exhibere.

Multo gravius ferunt inſuetam cibi abſtinentiam, qui parte ſuperiore ventris ſunt bilioſi. (*πικρόχολοι τὰ ἄνω.*)

Maximæ mutationes morbos potiſſimum pariunt.

Non ita peritos Medicos video, ut virium infirmitates in morbis dignoſcant, quæ vel ex vaſorum inanitione perficiuntur, vel ob aliud quoddam irritamentum, quæque ob dolorem & morbi vehementiam, quamvis hæc cognita aut ignorata ſalutem aut mortem afferunt. Majus ſiquidem malum eſt, ſi ob dolorem, aut morbi vehementiam debilitato, quis potum, aut ſorbitionem copioſiorem, aut cibum exhibeat, ob vaſorum inanitionem debilem eſſe ratus. Indecorum autem eſt, probroque vertitur, ſi quis ex vaſorum inanitione ægre habentem non agnoſcat, & victus ratione opprimat.

Aceti aciditas bilioſis naturis magis confert, quam Melancholicis: amara enim

diſſolvuntur, & in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo in ſublime attolluntur. Nigra vero fermentantur, in ſublime attolluntur, & multis partibus augentur, acetum namque nigra ſurſum educit. Mulieribus quam viris acetum longe magis eſt adverſum, nempe cum uterum dolore afficiat.

In morbis acutis ſanguinem detrahes, ſi vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerint.

Si angina, aut aliquis alius lateris morbus ægrum divexarit, medicamentis quæ delinguntur repurgato; ſin vero detracto copioſo ſanguine æger debilior videatur, infuſum alvi per clyſterem tertio quoque die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat.

Pulmonum & laterum inflammationibus hæc inſtituenda curatio. Si quidem dolor ſurſum ad jugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachii venam ſecare oportet, ea parte qua dolor affligit, & ſanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate & colore, pluſque & cum majori fiducia, ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque deliquium ducere, poſtea clyſma injicere.

Allium optime editur ei, qui ſe ad compotationem comparare volet, aut jam ebrius eſt.

Suillæ carnium optimæ ſunt, præſtantiſſimæ

tiſſimæ vero, quæ neque vehementer pingues, neque contra vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem aſſecutæ, edendæque ſine pelle & ſubfrigidæ.

Si cui ſanguinem detrahere confert, alvum firmam reddere oportet.

Potionem hydrope laboranti ita concinnabis, ſi cantharidum trium, ablato cujuſque capite, pedibus & alis, corpora, in tribus aquæ cyathis contrita, exhibueris. Ubi vero ex epoto medicamento laborarit, calida perfundatur ex oleo tamen prius inunctus, jejunus bibat, edatque panes calidos ex oleo.

Ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita, (hæmorrhoidas vocant) intruſo in acum quam craſſiſſimo & maximo lanæ ſuccidæ filo, deligabis. Securior enim evadit hæc curatio. Deinde compreſſas medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, unamque perpetuo relinques.

DE LOCIS IN HOMINE.

Περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον.

Quicunque à venis morbus oritur, is levior eſt, quam qui à nervis, diffluit enim una cum humore in venis contento, neque quieſcit.

Ars Medica ut cito addiſcatur fieri nequit, propterea quod in ea firma aliqua doctrina tradi non poteſt.

Qui

Qui artis Medicæ cognitionem habet, is minimum ex fortuna pendet, ſed & citra fortunam & cum fortuna, recte eam adminiſtrabit. Firma enim eſt ars tota Medica, ejuſque præceptiones, ex quibus conſtat, pulcherrimæ, fortuna minimum indigere videntur.

Si in medullam fluxio contingat, tabes occulta ac inconſpicua oboritur.

Cum ambo latera dolent, peripneumonia eſt, cum alterum tantum, pleuritis.

Qui ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intro colligunt, minime moriuntur, ſed convaleſcunt.

SECTIO QUINTA.

CONTINENS Θεραπευτικά.

DE MORBIS LIBER PRIMUS.

Περὶ νούσων. α.

Qui de morborum curatione, tum ſcite interrogare, tum ad quæſita reſpondere volet, & commode objecta refutare, hæc ſecum reputare convenit. Primum quidem ex quibus morbi omnibus hominibus oriuntur: deinde vero, qui morbi, cum neceſſarias cauſas habent, aut longi ſunt, aut breves, aut lethales, aut minime lethales, num pars aliqua cor-

corporis mutila reddatur, nec ne. Et qui ubi exorti ſunt, eventa habent dubia, aut mala, aut bona, & ex quibus in quoſnam tranſitiones fiant, quæque Medicis, in ægrorum curatione proſpere ſuccedunt, & quæ ægrotantibus in morbis mala aut bona contingunt, quæque intempeſtive dicuntur, aut fiunt à Medico erga ægrum, aut ab ægro erga Medicum, quæ etiam in arte exacte fiunt, aut dicuntur, & quæ in ea recta vel non recta, *&c.*

Moritur, ſi quis vulneratum habet cerebrum, aut ſpinalem medullam, aut jecur, aut ſeptum tranſverſum, aut veſicam, aut venam aliquam multum ſanguinem effundentem, aut cor: ex vulnere autem minime mori contingit, ſi his partibus vulnus acceptum non fuerit, ſed ab his quam longiſſime abſit.

Hi morbi ex neceſſitate, cum adſunt, mortem adferunt, tabes, hydrops, mulierem utero gerentem, ſi pulmonis inflammatio, febris ardens, pleuritis, aut phrenitis prehendat, aut ſi eryſipelas in utero oriatur.

Hi vero morbi dubium habent vitæ exitum, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uva, hepaticus & ſplenicus affectus, nephritis, dyſenteria, in muliere ſanguinis fluor.

Iſti vero minime lethales, niſi quid ipſis accedat, diuturnæ in articulos fluxiones (κέδματα dictæ) melancholia, poda-

gra,

gra, coxendicum affectus, teneſmus; quartana, tertiana, ſtranguria, ophthalmia, lepra, impetigo, arthritis.

Fere in morbis & vulneribus, ubi mala malis ex cauſis neceſſariis ſuccedunt, cum iſta contingunt, in Medicum cauſam conferunt, neque talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Et ſi ad febricitantem aut vulneratum ingreſſus, & oblatum quam primum remedium non juvet, ſed poſtridie æger pejus habeat, in Medicum culpam rejiciunt, quod ſi proſit, id tamen non perinde laudant, cum id ei contingere oportere exiſtimant.

Suppuratus fit, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet, ac primum quidem ut plurimum latenter defluit, tuſſemque tenuem exhibet, ſputumque paulo amarius ſolito exiſtit, calorque tenuis adeſt. Temporis autem progreſſu, exaſperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putreſcente, ponduſque in pectore, & dolorem acutum ante & retro exhibet, corpus vehementer incaleſcit, & pulmo à calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore, & maxime à capite: Caput vero calefactum ex corpore, & hanc putreſcentem ſubcraſſam exſpuit. Quanto enim longius tempus proceſſerit, tanto ſincerum magis pus exſpuit, & febres acutiores fiunt, tuſſiſque crebra & vehemens, inedia vexat, & tandem alvus inferne turbatur. Cum eo pervenit, perit.

Cere-

Cerebri ſphaceliſmus, ſeu corruptio. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & ſudor eſt, & ſomni expers eſt, & ex naribus ſanguis fluit: ſæpe etiam ſanguinem vomit; non audit, & derepente privatur voce.

DE MORBIS LIBER SECUNDUS.

Περὶ νόσων. β.

Quod ſi in cerebro venæ ſuperevomuerint (ſuperevomunt autem, ubi bilis & pituita venas ſubierit) caput dolor, tenebricoſa vertigo, & gravitas occupat: dolor quidem, ex ſanguinis nimia caliditate, vertigo vero tenebricoſa cum ſanguis conferta copia ad faciem proceſſerit; gravitas autem cum ſanguis turbidior & morboſior, in capite majore ſit copia, quam intrinſecus. Aures etiam ſonitum percipiunt, & nihil audiunt. Et ſi manus, caput, aut alia corporis pars ita affecta ſecetur, ſanguis ater & turbidus, ac morboſus effluit.

Si venulæ copiam ſanguinis circa cerebrum ſuperevomuerint, & cerebrum calefecerint, febris ac dolor vehemens ad tempora, ſinciput, & poſteriorem capitis partem detinet, aures tinniunt, flatibus implentur, nihil audit, æſtuat, & præ dolore ſe ipſe incontinenter jactat, hic 5to aut 6to die moritur. Cum ſic habuerit,

rit, caput calefacito. Si per aures aut nares aqua proruperit, periculum effugit.

Alius morbus. Si venæ in caput ſupervomuerint, dolor levis (alii gravis) totum caput detinet, & ad cervicem pertingit, interdumque ad alias capitis partes tranſmittit, deinde ubi ſurrexerit, eum tenebricoſa vertigo occupat, febris non prehendit. Cum ſic habuerit, deraſo capite, niſi calefactoriis ceſſarit, à capite frontem qua capillus deſinit, ſcindito, ſectam autem diducito, ubi ſanguis defluxerit, tenuiſſimo ſale conſpergito. Poſtea vero quam ſanguis defluxerit, totam ſectionem duplici filo involutam componito, deinde ſplenium cera & pice illitum, ulceri, inferiore parte imponito, lana ſuccida appoſita, deligato, & ſinito ad dies ſeptem, niſi dolor detineat, qui ſi detineat, ſolvito. Aquam autem, in qua farina hordei craſſior macerata fuerit, quoad convaluerit, ei bibendam exhibeto, ptiſanæ vero ſuccum ſorbendum, aquam etiam ſuperbibendam dato.

Lib. περὶ παθῶν. Si tertiana febris detineat, ſi quidem poſt tres acceſſiones, quarta prehendat, medicamentum deorſum purgans propinato. Quod ſi medicamento tibi minime indigere videatur, pentaphylli radices, acetabuli quantitate, in aqua tritas bibendas dato.

Tabes dorſalis ex ſpinali medulla oritur, præcipue vero recentes ſponſos & libidino-

bidinoſos corripit, febris ſunt expertes, bene comedunt, & colliquantur. Quod ſi ita affectum perconteris, aſſeret ſibi videri, ex ſuperioribus partibus à capite velut formicas in ſpinam demitti, cumque urinam aut ſtercus reddit, ſemen genitale copioſum & liquidum ei prodit, neque generatio fit, & inter dormiendum, cum uxore dormiat nec ne, veneris ludibria patitur. Cumque alias, tum præcipue per locum arduum iter fecerit, aut cucurrerit, anheloſus & imbecillis evadit. Caput gravatur & aures ſonant. Hic temporis progreſſu vehementibus febribus correptus, perit ex lipyria febre. Purgato ſurſum & deorſum corpore, lac bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto.

Hydrops pulmonis. Si hydrops in pulmone fiat, febris & tuſſis tenet, & acervatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & patitur talia, qualia is qui ſuppuratus eſt, ſed debilius ac diuturnius. Et ſi quid infundas, aut fomentum, aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, atque ex hoc ſane cognoveris, non pus ſed aquam intus eſſe. Et ſi multo tempore, aure ad latera adhibita, audire tentaveris, ebullit intrinſecus velut acetum: Et hæc quidem aliquamdiu patitur, poſtea erumpit ad alvum, & ſtatim ſanus eſſe ſibi videtur, ac à morbo liberatus. Verum progreſſu temporis alvus incenditur, eademque illa patitur, &

adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt ventre, ſcroto, ac facie.

DE MORBIS, LIBER TERTIUS.

Περὶ νούσων. γ.

Oriuntur volvuli ex incaleſcente ventre ſuperiore, inferiore vero refrigerato. Reſiccatur enim inteſtinum & conſtipatur ex inflammatione, ita ut neque flatum, neque alimenta tranſmittat, ſed venter durus ſit, & vomat interdum, inprimis quidem pituitoſa, deinde vero bilioſa, tandem etiam ſtercus, ſitis & dolor maxime circa præcordia detinet, totus etiam venter dolet & inflatur, ſeſe jactat, febres invadunt. His ea curatio inſtituenda eſt. Venter ſuperior quam citiſſime purgandus, ſanguis ex capite & cubitis detrahendus, ut alvus ſuperior caleſcere deſinat. Partes ſupra ſeptum tranſverſum, excepto corde, refrigerandæ. Inferiores autem partes homine in aquæ calidæ ſolio collocato, & oleo ſemper illito, calefaciendæ, & calefacientia humida admovenda. Collyrium ex ſolo melle decem digitorum longitudinis, ſumma ejus parte felle taurino illitum, bis aut ter ſubjiciendum, ut exuſta omnia circa rectum inteſtinum ſtercora educas. Quod ſi ſic ſucceſſerit, poſtea infuſum per clyſterem injiciendum. Sin minus, folle fabrili indito, in ventrem flatus immittendus, ut

tum

tum ventrem, tum inteſtinum contractum diſtendas. Deinde extracto folle, infuſum per clyſterem injiciendum.

Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, ſpiritum frequentem ac calidum reſpirat, anxietas adeſt, & impotentia & jactatio, dolor ſub ſcapulis, & ad claviculam & mammam, & in pectore gravitas, quandoque etiam delirium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſſire inceperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Salivam tenuem ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit. Si in principio nigreſcat, citius morbus finitur: Sin poſterius, tardius. Tandem vero etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret: hæc patitur homo minimum diebus 14. ad ſummum uno & viginti: Et per hoc tempus tuſſit vehementer, ſimulque cum tuſſi, primum quidem copioſum & ſpumoſum ſputum exſpuit, 7. vero & 8. die, cum febris in vigore fuerit, humidaque peripneumonia ſit, craſſius procedit, ſin minus, non. Nono & decimo aliquantum cum virore palleſcens & ſubcruentum. Duodecimo ad 14. uſque copioſum & purulentum. Atque hæc fiunt, quibus naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus vehementior eſt. At quibus natura, & morbi conditio ſicca eſt, hi minus conflictantur. Si quidem igitur decimo quar-

to die reſiccatus fuerit, neque purulentum amplius tuſſi rejecerit, ſanus eſt. Sin minus, ad decimum octavum, aut vigeſimum primum diem animadverte, & ſi tunc ſputum illud quieverit, evadit. Sin minus, an dulcius ſputum fuerit interroga, quod ſi affirmaverit, pulmonem purulentum eſſe ſcito, morbumque annuum fore, ſi non quadraginta diebus pus ſurſum eduxerit. At ſi ingratum ſputum eſſe dixerit, hic morbi ſtatus lethalis eſt. Verum primis potiſſimum diebus iſtud in his eſt conſpicuum. Si igitur de his affectibus aliquid abſuerit, noſſe oportet, quænam ægro ſint neceſſaria, & quænam Medico aggredienda ſint. Quod ſi pauca ex his ſignis habeat, non eſt quod decipiatur, cum hæc pulmonis inflammatio levis ſit, & minime lethalis.

Cum pleuritis corripit, hæc contingunt, dolor latus occupat, febris & horror detinet, crebra eſt ſpiratio, ſpiritus non niſi erecta cervice trahitur, ſubbilioſa, colore mali punici putamen referentia, per tuſſim rejicit, niſi quid intus ruptum fuerit. Quod ſi ſic, etiam ſanguinem poſt ruptiones. Cruenta pleuritis eſt, in qua ſubcruenta exſpuit. Bilioſa quidem mitior eſt, niſi ægro ruptum quid intus fuerit, alioqui gravior quidem, ſed non adeo lethalis. Cruenta autem vehemens, & gravis, & lethalis.

Si pleuritis in empyema tranſeat, & ad late-

latera ſui ſignificationem exhibeat, ſecato aut inurito. At ſi neque pus exſpuatur, neque de ſe in coſtis ſignificationem præbeat, jejunum, poſt copioſæ calidæ balneum, & minime potum, in ſella firma collocato, cumque alter eum ex humeris apprehenderit, tum ipſe eum concutito, aurem coſtis admovens, ut noſcas quanam ex parte, ſui ſignificationem præbeat. Votum autem eſt, ut id ad ſiniſtra magis contingat, quod inuſtio aut ſectio in dextris mortem magis afferat. Quo enim dextra valentiora ſunt, eo in ipſis vehementiores morbi apparere ſolent. Quod ſi propter craſſitudinem humor non fluctuet, neque ſtrepitus edatur in pectore, crebrum autem ſpiritum trahat, pedes intumeſcant, & tuſſicula quædam vexet, ne decipiaris videto, ſed ſcito thoracem pure plenum eſſe. Linteo itaque tenui, in rubrica liquida admodum trita & tepida, intincto, thoracem in orbem obtegito, quaque parte primum reſiccatum fuerit, ea ſectionem aut uſtionem facere oportet, ut quam proxime ad ſeptum tranſverſum accedas, ea tamen adhibita cautione ne ipſum attingas. Multi autem ſimul illinunt, ne partes quæ primum illinuntur, reſiccentur. Poſt ſectionem aut uſtionem, penicillo ex lino crudo utere, & paulatim pus emittito.

DE MORBIS, LIBER QUARTUS.

Περὶ νούσων τὸ τέταρτον.

Habet tum mulier, tum vir in corpore quatuor humidi formas, ex quibus morbi oriuntur. Hæ vero ſunt, pituita, ſanguis, bilis & aqua.

Sanguinis fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ lien, bilis locus in jecore.

Caput velut cucurbitula corpori incumbens, ex ventriculo pituitam attrahit.

Caput & lien morbis maxime ſunt obnoxia.

Lumbricos latos, in puero dum adhuc in utero eſt, gigni aſſero; neque enim ubi ſemel uterum egreſſus eſt, tanto tempore ſtercus in alvo manet, ut ex eo putrefacto & diutius permanente, tantæ magnitudinis animal in ea concreſcere poſſit. Qui enim ſanus futurus eſt, heſternum ſtercus ſemper quotidie per alvum demittit.

Qui latum lumbricum habet, is quale quid cucumeris ſemen, ſubinde cum ſtercore per alvum egerit, idque lumbrici partum eſſe quidam affirmant; ſed male, non enim ab uno animali tot pulli naſci poſſunt. Lumbricus hic non parit, ſed circum circa abrumpitur.

Calculus in veſica quinque habet ſigna, cum urinam reddere vult, dolore affligitur, & urina paulatim, velut urinæ ſtilli-

licidio laborantibus, effluit, interdumque ſubcruenta eſt, utpote veſica à calculo exulcerata, & veſica inflammatione vexatur. Verum id non apparet, indicio tamen eſt ſumma præputii pars, interdum arenoſa per urinam reddit, interdum vero duos aut plures calculos.

DE AFFECTIONIBUS.

Περὶ παθῶν.

Morbi omnes hominibus ex bile & pituita oriuntur.

In dentium doloribus, ſi quidem dens eroſus fuerit & mobilis, eximendus. Quod ſi neque eroſus fuerit, neque moveatur, ſed dolorem inferat, uſtione reſiccandus. Proſunt etiam quæ commanducantur.

Si polypus in naſo innaſcatur, eximitur laqueo ad os pertractus. *Lib. 2. de Morb.*

Morbus lateralis, pulmonum inflammatio, febris ardens & phrenitis, hi quidem acuti vocantur, & fiunt maxime quidem, & vehementiſſimi hieme. Oriuntur etiam æſtate, ſed minus & leviores.

Pleuritis eſt, cum febris detinet, lateris dolor, ſpiratio difficilis & tuſſis. Sputum per initia quidem aliquantum bilioſum exſpuit, ubi vero 5tum & 6tum diem attigerit, etiam aliquantum purulentum.

In phrenitide, confert caput multa calida lavare.

Ex omnibus fere morbis, acuti præcipue & interficiunt, & maximos labores excitant; iique plurima obſervatione, & accuratiſſima curatione indigent; neque ab eo qui curat, malum aliquod inferri debet, ſatis enim ſunt quæ à morbis adſunt; verum ut boni aliquid præſtet, pro viribus curandum eſt. Quod ſi cum probe quidem curet Medicus, morbi magnitudine ſuperetur æger, hæc Medici culpa non eſt.

In doloribus qui infra umbilicum contingunt, alvus molli infuſo eſt abluenda, quod ſi non ſedentur, medicamentum deorſum purgans exhibendum.

Si quartana prehenderit, ſi quidem impurgatus fuerit, primum quidem caput purgandum, & tribus aut 4. interjectis diebus, ſub ipſam acceſſionem medicamentum ſurſum purgans exhibendum, rurſus aliquo intervallo interjecto, aliud medicamentum deorſum purgans in ipſa acceſſione dandum.

Qui magnum habent lienem, & bilioſi ſunt, male colorati evadunt, prava ulcera contrahunt, os graviter olet, graciles ſunt, lien durus eſt, ſemperque æqualis magnitudinis, neque ciborum reliquiæ per alvum demittuntur.

In morbis ubi alter alteri ſuccedit, is plerumque interficit; corpus enim ex præſenti morbo imbecillum redditum, ſi alter morbus acceſſerit, ex imbecillitate prius

perit,

perit, quam alter qui poſterior acceſſit morbus deſinat.

Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ juncturam & ſummas nates: tandem etiam per totum crus dolor vagatur. Huic confert mollire, in quacunque tandem cruris parte dolor hæſerit, per balnea & tepefactoria, ac fomenta; & alvum ſubducere. Ubi vero quieverit dolor pharmacum dandum eſt infra purgans, & poſtea bibat lac aſininum coctum. Si vero in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus, urito quocunque loco fuerit dolor, urito autem lino crudo.

Pedum dolor his omnibus qui circa articulos contingunt violentior quidem exiſtit, & maxime diuturnus, quique ægerrime ſolvitur.

Cum vero ad ægrotum perveneris, quænam patiatur, & quanam ex cauſa interrogandum, & ex quot jam diebus, an etiam venter demittat, ac quanam victus ratione utatur.

Eos qui vulnera acceperunt fame conficito, & quæ inſunt ex alvo per infuſum ſubducito.

Pinguia inflammatis minime conferunt, neque ſordidis, neque putreſcentibus. Verum ad inflammata frigida conferunt, ad ſordida vero & putreſcentia, acria & quæ morſum quendam excitando purgant.

Cum vero carnem generare voles, pinguia & calida magis conferunt. Ab his enim caro ſuccreſcit. Cum cibos aut potiones addere vel detrahere cœperis, paulatim, & additiones & detractiones faciendæ.

Singula edulia quæ juvent & noceant habent.

Cibi, qui aut flatum, aut odorem, aut morſum, aut repletionem excitant, aut tormina, ab hujuſmodi liberat vinum merum ſuperbitum.

DE INTERNIS AFFECTIONIBUS.

Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

Qui phthiſi laborat hæc patitur. Febris lenta initio invadit, & rigor & pectoris ac dorſi dolor, interdum vero vehemens tuſſis urget, & ſputum copioſum, liquidum & ſalſum exſpuit. Et hæc quidem per morbi exordia contingunt: in progreſſu vero totum corpus extenuatur, exceptis cruribus, hæc autem intumeſcunt, & pedes ungueſque contrahuntur, ab humeris extenuatur & debilitatur, fauces ſono implentur, & velut per arundinem ſibilum reddunt, ſitis vehemens per totum morbum vexat, & movendi impotentia multa corpus occupat. Hic ubi ad hunc habuerit modum, intra annum mala tabe perit.

Hydrops pectoris gignitur, ubi tubercula

cula in pulmone exorta fuerint. Et aqua repleta in pectus eruperint: Hydropem quandoque oriri ita mihi argumento ſunt boves, oves & ſues; in his enim fere quadrupedibus, pulmonis tubercula oriuntur, quæ aquam continent, ſectione namque facta, citiſſime cognoveris, effluet enim aqua. Talia autem, multo magis etiam in homine, quam pecoribus fieri videntur, quanto morboſa magis victus ratione utimur. Plerique vero exortis tuberculis purulenti etiam extiterunt. Hæc igitur per morbi initia (iis) contingunt. Tuſſis ſicca, & fauces ſtridulam quandam aſperitatem habere videntur, rigor & febris, erectæque cervicis reſpiratio (ὀρθοπνοίη) contingit, corpus & pedes intumeſcunt, ungues contrahuntur, interdum ad latus intumeſcit, & qua parte ſecandum ſit, indicat. Quod ſi non indicet, multa calida lotum, humeris comprehenſum concutito, deinde quonam latere magis fluctuet, auſcultato. Quod cum intellexeris, tertiam ab ultima coſtam, ad os uſque ſecato, deinde terebra (τρυπάνῳ) acuta ulterius perforato, cumque perforata fuerit, paucam aquam educito, qua educta, penicillum ex lino crudo in vulnus immittito, & mollem ſpongiam ſuper apponito, deinde ne penicillus decidat, deligato. Per 12. autem dies, ſemel die aqua educenda: poſt 12. vero diem, 13. die, tota aqua educenda. Et

de

de cætero, ſi ſuſcitetur aqua emittenda, venterque cibis ſiccis reſiccandus.

Lienis morbus quidam. Venter inflatur, poſtea vero lien intumeſcit, durus eſt, eique dolores acuti contingunt; color autem immutatur & niger cernitur, pallidus, & qui malicorium forma referat, ex aure & gingivis gravis odor exhalat, eæque à dentibus diſceſſionem faciunt, & in tibiis ulcera, qualia puſtulæ nocturnæ erumpunt, membra extenuantur, neque ſtercus per alvum demittitur.

Convolvulus ſanguineus (εἰλεὸς αἱματίτης.) Ex ore malus odor exſpirat, à dentibus gingivæ abſcedunt, & ex naribus ſanguis effluit, interdum vero ex cruribus ulcera erumpunt, & hæc quidem ſaneſcunt, alia vero exoriuntur, color niger eſt, cutis tenuis, ad deambulationem & exercitationem (non) alacriter ſe habet.

DE NATURA MULIEBRI.

Περὶ γυναικείης φύσιος.

SI ex partu minime purgata fuerit, venter & crura intumeſcunt, rigor & dolor imum ventrem & lumbos occupat. Quandoque etiam ad viſcera progreditur, & animo deficit. His per morbi exordia afficitur, procedente vero tempore, cavæ faciei partes multum rubeſcunt. Cum ita habuerit, poſt fomentum uteris admotum, cyclaminum in ſubdititio apponito.

Cum

Cum fluor albus ſubortus fuerit, urina qualis aſini apparet, & dolor imum ventrem, lumbos ac laterum inanitates (κενεῶνες) detinet, crura ac manus intumeſcunt, oculorum cava elevantur; & oculi humeſcunt, color auriginoſus & albus redditur, cumque deambulat, anhelatione corripitur. In uteri ſtrangulatu, graveolentia omnia in ſuffitu naribus adhibenda, bitumen ſcilicet, ſulphur, cornu, lucernæ funiculus, vituli marini adeps, caſtoreum, pudendis vero odorata.

Cum mulieri uteri duri evadunt, & ad pudenda prominent, inguinaque indurantur, & ardor in pudendis ineſt, cancri initia ſuſpecta ſunt.

Olivas albas priuſquam oleum inſit in tenues partes diſſectas ſiccato, deinde tuſas & cribratas in vinum injectas, bibendas exhibeto. Hoc & menſes detrahit, & ſecundas ejicit. Dictamnum creticum oboli pondere, ex aqua potui exhibeto. Quo epoto, ſi ſecundas ejicere non potes, ſambuci ſuccum coctum pro fotu injicito, & cantharidem ſubter apponito. Hoc etiam fœtum expellit.

Si uteri ad cor irruentes ſtrangularint, viticis & pæoniæ ſemen ex vino bibendum dato.

Si cum jam movetur fœtus, corrumpatur & ſuffocetur, venter imus intumeſcit, & ad contactum velut ex ulcere dolet, febris, & dentium fremitus eam prehendit,

hendit, dolorque gravis & vehemens, ipſa pudenda, imum ventrem, coxendices, laterum inanitates & lumbos detinet.

DE MORBIS MULIERUM LIBER PRIMUS.

Περὶ Γυναικείων πρῶτον.

Mulier, quæ nunquam peperit, majore cum moleſtia & celerius afficitur, ex menſibus profluentibus, quam quæ partum experta eſt. Ubi enim peperit, venulæ ei ad menſium deſcenſum inſunt ampliores.

Mulierem rariore & molliore carne eſſe quam virum cenſeo.

Si intra trimeſtre ſpatium mulieri menſes non prodeant, in ſuffocationem ſubinde incidet, febriſque ac horror, & lumborum dolor ſæpe invadet. Intra vero quadrimeſtre ſpatium, niſi progreſſi menſes prioribus viam fecerint, etiam tunc trimeſtres omnes afflictiones eam magis affligent, maximeque quo tempore menſes decurrere conſueverunt, poſtea minus. Plerumque vero doloris expers videtur. Erunt autem in quartis menſibus etiam hæc ſigna, urinam copioſam & craſſam ſubinde reddet, ei venter indureſcet, majorque erit quam antea, dentium ſtridor aderit, ciborum faſtidium, & inſomnia. Si vero curetur, etiam in his ſana evadit. Intra quintum menſem, niſi ei copio-

copioſi menſes deſcenderint, dolor adhuc fortior accidit. Sexto vero menſe, jam incurabilis erit, & juxta quidem priora ſigna magis affligetur. Deinde ad ea etiam hæc aderunt, anxia erit, & ſubinde ſeipſam jactabit, & animo deficiet, & pituitam vomet, & vehemens ſitis eam corripiet, incenſo nimirum ventre, ab uteris ſanguine redundantibus, & ad contactum, maximeque circa pubem, dolebit, ſubindeque acute febricitabit, uteri frequenter murmur edent, neque pro more venter dejiciet, neque veſica urinam percolabit, ſpinæ & totius dorſi dolore vexabitur: nonnullis etiam lingua frænatur, vox deficit, animi deliquium adeſt, ſtomachus mordetur, urina mingitur rubra, dolet univerſum corpus, potiſſimum cervix, ſpina, lumbi, & inguina. Cumque eo devenerit, tum venter attollitur, tunc crura, & tibiæ, ac pedes, plus æquo intumeſcunt, & mors inſtat,

Mulieribus nonnullis, cum copioſi menſes duorum menſium ſpatio in uteris extiterint, ubi intercepti fuerint, ad pulmonem feruntur, eademque omnia his contingunt, quæ in tabe dicta ſunt, neque inde ſupereſſe poſſunt.

Infœcunda erit mulier etiamſi meliuſcule habeat, ſi magna in uteris orta ulcera fuerint, quamvis curentur, propter cicatrices.

Prodeunt menſes craſſiores & copioſiores

res in intermediis diebus, pauciores vero & tenuiores cum incipiunt vel deſinunt.

In omni autem muliere ſi ſana ſit, euntes menſes moderata quantitate prodeunt ad duarum Atticarum heminarum menſuram, aut paulo plures aut pauciores, idque ad biduum vel triduum. Longius autem tempus, aut brevius, morbum aut ſterilitatem portendit.

(Hemina attica continet uncias IX.)

Quod ſi quæ à viro emittuntur non ſint ei manifeſta, cruribus diſtentis & alternatim poſitis quieſcat.

Concipiendi facultatem habet ea, quæ neque humiditate redundat, neque etiam exareſcit, niſi horum aliquid ex priſca natura inſit.

Ad virum autem eam accedere oportet, curatione recepta, deſinentibus aut incipientibus menſibus, præſtiterit tamen ubi deſierint.

Sunt quæ ſi acre quiddam, aut amarum præter conſuetudinem ederint, aut biberint, fœtus perdunt, cum adhuc tenellus puellus intus exiſtat.

Ubi uterum geſtat mulier, tota pallida redditur, quoniam qui in ea purus eſt ſanguis, ſemper quotidie è corpore aliquantulum ſtillat, & ad fœtum fertur, eique in alimentum cedit.

In omnibus morbis, in quibus fotus conducit, præſtiterit poſt fotum, pingui aliquo perungi.

Si

Si lac deficiat, porra trita & aqua macerata, potui exhibeto, calida lavet, & in cibo, porra & braſſicam comedat, quin & fœniculi, nec non radicis illius decoctum propinato, & hordeum decorticatum, una cum butyro coctum refrigeratum potui exhibeto. *Lib. de natura muliebri.*

Molæ conceptus hæc eſt cauſa, ubi copioſi menſes extiterint & paucum ac morboſum ſemen conceperint, & minime genuinus conceptus gignitur, & venter tanquam utero gerentis impletur: nihil autem in ventre movetur, neque lac in mammis innaſcitur, pectus vero turgeſcit. Hæc igitur biennium ſæpe etiam triennium ſic affecta eſt. Et ſi quidem una caro naſcatur, mulier perit, neque enim ſupereſſe poteſt. Sin vero multæ, copioſus ei ſanguis, & carnoſus, per pudendum erumpit, quod ſi id moderate fiat, ſervatur, alioqui profluvio correpta perit. *Lib. περὶ ἀφορῶν.*

Quod ſi prægnans diutius immoretur, parere non poſſit, ſed pluribus diebus partus doloribus diſcrucietur, ſit autem juvenis & ætate florens, multoque ſanguine redundet, venas in malleolis ſecare oportet, & virium habita ratione ſanguinem detrahere.

Ad fœtum excludendum, mulierem ex axillis comprehenſam vehementer concutito.

DE HIS, QUÆ UTERUM NON GERUNT.

Περὶ ἀφορῶν.

SI uterorum os à pudendo adverſum fuerit, non concipiunt.

Si uteri lubrici fuerint (id quibuſdam natura contingit, & ſi innata ulcera magnas cicatrices intus reliquerint) mulier utero non concipit, ſemen enim foras elabi ſinunt.

Si noſſe velis, an mulier conceptui ſit idonea, butyrum, & lac mulieris puerum lactantis, potui exhibeto, & ſi eructaverit, concipiet, ſin minus, minime.

Allium caput unicum habens, capite depurgato & deraſo, in uterum ſubdito, & poſtridie ſpectato, num odor ad os perveniat, quod ſi ſit, concipiet, ſin minus, minime.

Si mulier noſſe velit, an conceptura ſit, aniſum ex aqua quam tenuiſſime tritum bibat, & dormiat, quod ſi quidem pruritus circa umbilicum eam corripiet, concipiet, ſin minus, minime.

Quæ utero gerentes maculam in facie velut ex ſolis aduſtione (ἐφῆλιν vocant) habent, eæ femellam geſtant. Quæ vero bene coloratæ permanent, marem plerumque.

Si papillæ ſurſum converſæ fuerint, marem geſtant, ſi deorſum feminam.

La-

Latæ feminas, parvæ vero & concluſæ mares procreare videntur.

Ad conceptum ſumme faciens. Melanthum (nigellam) mulieri ex vino rubro acerbo exhibeto.

Mulierem juvenculam fluor muliebris ruber infeſtabat, & medicamento ſumpto, capite purgato, vena ſecta, nihil proficiebat. Hæc autem ei cauſa eſſe videbatur ne conciperet: ei autem radicum aſpalathi decoctum, ex vino albo mane & ante cœnam exhibebam, fluorque ceſſavit, & non longe poſtea concepit & marem peperit.

SECTIO SEXTA.

CONTINENS τὰ χειρουργούμενα.

DE OFFICINA MEDICI.

Κατ' ἰητρεῖον.

Principio, quænam ſimiliter, aut diſſimiliter ſe habeant, videndum, idque ex his quæ maximi ſunt momenti, aut facillime cognoſcuntur, aut quavis via & ratione comprehenduntur: quæ & viſione, & tactu & auditione percipiuntur; quæque in viſionis, auditionis, tactus, narium, linguæ & intelligentiæ ſenſum cadunt, ex quibus omnis noſtra cognitio conſtat.

(In ſequentibus omnia percurrit *Hippocrates*, à quibus, per quæ, quibuſcum, & circa quæ, Chirurgia exerceatur. Communia etiam tradit præcepta de recta deligandi ratione.)

Frictio vim habet ſolvendi, vinciendi, carnem augendi, minuendi. Dura quidem vinciendi, mollia ſolvendi, multa minuendi, mediocris implendi.

DE FRACTURIS.

Περὶ Ἀγμῶν.

Triginta ad ſummum diebus, cubiti oſſa in totum coaleſcunt. Nihil tamen eſt perpetuum. Nam natura à natura, & ætas ab ætate plurimum diſtat.

Pauciore victu ad decimum uſque diem utendum, præſertim cum ex toto quieſcant, ac opſonia liquida exhibenda, quæ ventrem modice deducant. Vino vero & carnibus abſtinendum. Poſt hæc paulatim reficiendi.

Firmatur autem brachii os, diebus fere quadraginta. Quos ubi exceſſerit, reſolvendum, minuſque adſtrictis faſciis ac paucioribus vinciendum.

Machinas admovere, ubi res non exigit, abſurdum eſt.

Septimo, aut nono, aut undecimo die, in fracturis ferulæ ſunt admovendæ.

Canales, qui cruribus fractis ſupponuntur,

tur, ſubjici debeant, nec ne, ambigendum mihi videtur. Proſunt etenim, non tamen quantum exiſtimant, qui eos ſupponunt. Nam neque in quiete, ut putant, crus continent, neque dum reliquum corpus in hanc vel illam partem convertitur, canales prohibent, quominus crus ſequatur, niſi homo ipſe diligenter advertat. Quin etiam durum videtur & aſperum lignum ſubjici, niſi ſimul molle aliquid in ipſum imponatur. Maxime tamen eſt uſui, cum ſtratum ſubſternitur, ac dum ad deſidendum æger progreditur. Poteſt igitur cum canali (vel gioſſocomo) & ſine eo, bene vel male res confici.

Tibiæ oſſa quadraginta diebus, ſi recte curentur, firmantur. Femur vero quinquaginta diebus firmatur.

Inprimis confert noſſe, qua ratione faſciæ initium injiciendum ſit, & qua parte maxime comprimendum, quantum item conferat, ſi quis faſciæ initium recte circumdet, & qua parte maxime convenit, comprimat; tum quantum detrimenti ſequatur, ſi neque quis probe faſciæ initium circumjiciat, neque qua maxime parte convenit, ſed hinc & inde comprimat.

Turpe eſt, & ab arte abhorrens, aliquid molientem in ipſo artificio deficere.

Ex omnibus machinamentis, quæ convenienter ad uſum homines comminiſcuntur, violentiſſima hæc tria exiſtunt, aſelli

circumactio, per vectem molitio, & cunei adactio. Negligenda non eſt per vectes molitio. Hac ſiquidem ratione aut nulla alia, oſſa in ſuas ſedes reconduntur.

Repoſito oſſe, multo magis excitabitur nervorum diſtentio, quam non repoſito, quod probe noſſe convenit. Etenim ſi repoſito oſſe, nervorum diſtentio ſupervenit, in anguſto ſpes eſt. Præſtatque, ſi id ſine moleſtia fieri poſſit, os tetro compellere. Neque enim his, quæ plus juſto laxiora ſunt, nervorum diſtentiones accedunt, ſed his quæ magis intenduntur.

Nullus articulus, ac minime omnium cubitus, dum febris adeſt, in ſuam ſedem compellendus eſt.

DE ARTICULIS.

Περὶ Ἄρθρων

Humeri articulum, uno modo, in alam videlicet, excidere vidi; nunquam autem in ſuperiorem aut exteriorem partem. Non tamen excidat, nec ne, contenderim, licet de eo aliquid dicere poſſim. Verum neque in priorem partem unquam vidi, nec excidere poſſe exiſtimo.

Humerus calce reponitur, in alæ cavum prius immittendo rotundum aliquid, velut parva pila & dura. Niſi enim tale quid indatur, ad brachii caput calx pervenire nequit. Eſt & alius reſtituendi modus, cum in erecti & ſtantis humerum, æger

manu

manu apprehenſus ſuſtollitur. Alius repoſitionis modus per tranſverſum in ſcala lignum recte obitur. Piſtillo quin etiam quidam humerum in ſuam ſedem compellunt. Sed omnium optimus reponendi modus, eſt per machinam ἄμβην dictam.

Multarum rerum experientiam Medicum habere oportet, ac certe etiam frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem evenire conſuevit: nam & juſto laxiorem articulum frictio vincire, & juſto duriorem ſolvere poteſt.

Non ſatis eſt artem tantum ratione noſſe, ſed & in uſum exercitatione traducenda eſt.

Manus articuli ſi intro luxentur, digiti inflecti, ſi extra, intendi nequeunt. Ut reſtituantur, collocentur digiti ſuper ſcamnum, & in diverſas partes diſtendantur: Quod extat ex oſſe, vel prominentiori palmæ parte, aut calce, ſimul repellatur, & in anteriorem & inferiorem partem urgeatur: ab inferiore vero parte, juxta os alterum, molle aliquid in tumorem ſublatum, ſi ſuperiore quidem parte exſtat, manui converſæ, ſin inferiore, ſupinæ eſt ſupponendum. Curatio linteis perficitur.

Digiti articulus ubi exciderit, facile quidem videtur. Reſtituitur vero in directum contendendo, & quod eminet propellendo, contrarium autem in alteram partem impellendo. Curatio faſciis fit & linteis.

Optima medicina interdum eſt, medicinam non facere.

Turpe eſt cum in omni arte, tum vero in arte medendi, vel maxime poſt multum exhibitum negotium, multum apparatum, multam de ſe excitare opinionem, tandemque nihil opis adferre.

Femoris articulus ubi coxendice excidit, quatuor in partes promovetur, in interiorem quidem ſæpiſſime, deinde in exteriorem, interdum vero in poſteriorem, & anteriorem, ſed raro.

Quibus interiorem in partem exceſſit, iis crus alteri collatum, longius duabus de cauſis merito apparet. Oſſi enim quod à coxendice procedit, & ad ſuperiorem pectinis partem fertur, femoris caput inſidet, & articuli cervix in acetabulo fertur; rurſus exteriore parte nates excavatur: ſumma item femoris pars ad genu, & tibia ſimiliter, ac pes in exteriorem partem ferri coguntur.

Qui ad perfectum incrementum nondum devenere, iis, ſi prolapſus articulus non reconditur, femur, tibia, & pes breviora evadunt. Neque enim iis oſſa æque in longum augentur, verum breviora fiunt, ac præcipue femur.

Ferunt nonnulli, Amazonas maſculam ſuam prolem ſtatim ab infantia, partim ad genua, partim ad coxendices, luxare conſueviſſe, quo videlicet claudi fierent, ne mares feminis inſidias tenderent, & ut iis ad manuarias operas uterentur.

At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſit, iis crus juxta alterum extenſum, merito quidem brevius apparet. Exteriore autem parte, nates in gibbum magis extumeſcit. Extrema vero femoris pars ad genu, & tibia, & pes introrſum ſpectare conſpiciuntur. Quibus jam adultis luxatus articulus reconditus non fuerit, iis crus totum brevius conſpicitur, neque ingreſſu terram calce contingere poſſunt.

Prædictiones laude dignæ ex eo exiſtunt, quod dignoſcimus, quonam, & quanam ratione, aut quando, res quæque exitum habitura ſit, ſive eo tendat ut curationem recipiat, ſive curationis ſpem adimat.

Quibus tibiæ oſſa luxata, accedente vulnere, commiſſura, quæ eſt ad pedem penitus eminent, ea ſive intro, ſive extra vergant, minime reponenda ſunt, ſed ſinenda. Id enim manifeſto noſſe oportet, eos, quibus iſta repoſita permanſerint, interituros, pauciſque diebus duraturos. Convulſione namque ſublati pauci diem ſeptimum ſuperant. Sed & pes & tibia ad gangrænam deveniunt, eaque ſic affore certo noſſe convenit. Quod ſi neque repoſita, neque ab initio tentata fuerint, eorum plerique ſuperſunt.

Eadem quoque ratio eſt, ubi cubiti oſſa ad manus articulum, facto vulnere, vel interiorem in partem vel exteriorem emineant. Certo enim tenendum eſt, eum,

cui recondita oſſa permanſerint, ſupraposito mortis genere, intra paucos dies interiturum. Eadem ratio eſt in reliquis articulis, ſi cum vulnere luxentur. Ea omnia ſi reconduntur, mortem, non repoſita ſpem ſalutis afferunt. At iis qui evadunt claudicatio adeſt.

DE CAPITIS VULNERIBUS.

Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.

Totius capitis os id tenuiſſimum, & maxime imbecillum quod ad ſinciput eſt, idque quam minimam & tenuiſſimam carnem hac capitis parte in ſe habet, cerebrumque plurimum eo loco ſubeſt. Cumque hæc ita ſe habeant, ab ictu, os hac capitis parte magis colliditur, frangitur & medium deſidit, ſub eoque caſu, magis moriuntur ægri, ægriuſque curantur, & mortem evitant, quam ſi qualibet alia capitis parte iſtud accidat.

Ex vulnere capitis, quacunque parte acceptum ſit, ubi alioqui ex vulnere quis fuerit periturus, hieme quam æſtate diutius vivit.

Fracturarum oſſium capitis quinque ſunt genera. ῥωγμὴ & ῥῆξις, rima ſeu fiſſura, φλάσις & θλάσις, contuſio ſeu colliſio, ἔσφλασις ſeu ἔνθλασις depreſſio, ἕδρη, ſedes, & ξυμφορὰ, infortunium.

Capitis ulcus nulla re madefaciendum, ac ne vino quidem, aut quam minimum.

In

In capitis ſectione, cæteræ quidem capitis partes tuto ſecari poſſunt, tempus vero ſecari non debet; nervorum enim diſtentione prehenditur qui ſectus eſt. At ſi ſiniſtra tempora ſecta fuerint, dextra convulſio prehendit. Sin ad dextra ſectio fuerit, ſiniſtra convelluntur.

Poſtquam os ſcalpro eraſeris, ſi quidem oſſis vulnus ad ſectionem tendere videatur, intra triduum ad ſectionem veniendum, neque id ſpatium citra ſectionem ſuperandum, idque præcipue ſi calida anni tempeſtas fuerit.

Ubi quis ex capitis vulneribus periturus eſt, neque ulla ratione ſervari poteſt; his ſignis hoc dignoſcere poteſt. Convulſio pleroſque invadit in alia corporis parte, ſi in dextra parte fuerit vulnus, ſiniſtra convellitur, & contra, ante decimum quartum diem hieme plerumque febris invadet, æſtate vero poſt ſeptimum. Quod ubi contigerit, ulcus coloris expers evadit, ex eoque ſanies parva effluit, & quod in eo inflammatum eſt, emoritur, glutinoſumque fit, ac ſalſamentum refert, colore fulvum & aliquantulum lividum, tuncque os corruptione vitiari incipit, & nigreſcit, læve exiſtens, ad extremum autem ſubpallidum & albicans evadit. Cum vero jam purulentum extiterit, puſtulæ in lingua exoriuntur, & cum delirio mors contingit.

Inter ſecandum capitis os, ubi parum abeſt

abeſt, ut totum os ſectum ſit, jamque os labat, ab ipſa ſectione deſiſtendum, permittendumque, ut os ſponte ſua diſcedat; ſecto enim oſſi & inter ſecandum relicto, mali nihil contingere poteſt. Inter ſecandum etiam terebra ſæpius, ne os incaleſcat, auferenda, & in aquam frigidam demergenda.

SECTIO SEPTIMA.

CONTINENS Τὰ ἐπίμικτα.

LIBER PRIMUS.

DE MORBIS EPIDEMICIS.

Ἐπιδημιῶν τὸ πρῶτον.

SECTIO SECUNDA.

Concoctiones celeritatem judicationis, & ſecuritatem ſalubrem (certam ſalubritatem) ſignificant.

Præterita diſcito, præſentia cognoſcito, prædicito futura; hæc meditator.

Duo circa morbos elaboranda ſunt, ut proſis, aut non noceas.

Ars ex tribus conſtat, morbo, ægroto, Medico artis miniſtro; adverſari morbo ægrotum cum Medico oportet.

SE-

Epidem

SECTIO TERTIA.

Quibuſdam icterus ſexto die accidit, ſed hos aut per urinam purgatio, aut alvus turbata juvabat, aut larga ſanguinis è naribus profuſio. Sect. 24.

Cum febres ardentes inciperent, ſignificabant quibus lethalia impenderent: ſtatim enim incipientibus, febris acuta, parum rigebant, inſomnes, anxii, ſitibundi, faſtidioſi, paulum exſudantes circa frontem, & claviculas, ſed nullus per totum: multum delirabant, timores, triſtitiæ, extrema ſubfrigida, pedes extremi, præcipue autem manus: acceſſiones diebus paribus; plurimis quarto die dolores maximi, & ſudores plurimum ſubfrigidi, & extrema jam non recaleſcentia, ſed livida, ſubfrigida, permanebant, neque amplius ſitiebant. Adhuc his urinæ nigræ, tenues, paucæ, & alvi ſiſtebantur, neque fluebat ſanguis ex naribus ulli eorum quibus hæc accidebant, ſed paucus ſtillavit: nulli horum res venit ad recidivam, ſed ſexto die mortui ſunt cum ſudoribus.

In hac conſtitutione (quæ magna ex parte fuit frigida & ſicca) ex quatuor præcipue ſignis ſervabantur: quibuſdam enim ex naribus ſanguis fluebat, aut per veſicam multa urina, multum ſedimentum & bonum habens, procedebat; aut perturbata alvo, klioſa tempeſtive excernebant, aut dyſenterici fiebant. Multis au-

tem contigit non ex uno ſupraſcriptorum ſignorum judicari, ſed plurimis per omnia excurrere, & videri habere gravius. Servabantur autem omnes, quibus hæc contigerunt. Feminis autem & virginibus contingebant omnia antea ſcripta ſigna: quibus autem horum aliquid bene fiebat, aut muliebria largiter apparebant, per hæc ſervabantur, & judicabantur: & nullam novi mortuam earum, quibus horum aliquid bene fiebat. Philonis namque filia, cum liberaliter ex naribus ſanguis effluxiſſet, quod 7mo die intempeſtive cœnaſſet, mortem obiit.

Moriebantur plurimi ex his morbis ſexto die, velut Epaminondas, Silenus & Philiſcus Antagoræ filius.

Sect. 3. Videndæ ſunt, quæ fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus, in quos, ſuccedant.

Quæ diebus paribus exacerbantur, paribus judicantur, quorum autem paroxyſmi in imparibus fiunt, judicantur in imparibus.

Febrium omnium tutiſſima eſt quartana, placidiſſima & longiſſima. Non enim ſolum per ſe ipſa talis eſt, verum etiam ab aliis magnis morbis vindicat. Septimana longa eſt, non tamen lethalis. Nonana hac adhuc longior, ſed non lethalis. Tertiana exacta celerem habet judicationem, neque lethalis eſt. Quintana omnium eſt peſſima: hæc enim ante tabem,

aut

aut jam contabeſcentibus ubi ſupervenerit, perimit. Semitertiana etiam præcipue lethalis.

ÆGROTI QUATUORDECIM.

PRIMUS ÆGROTUS.

Philiſcum qui prope murum decumbebat, primo die febris acuta invaſit, ſudavit per noctem laborioſe, 2do omnia exacerbata ſunt: Veſperi vero poſt clyſterem bene habuit, noctem quiete tranſegit. Tertio mane & uſque ad meridiem videbatur eſſe ſine febre: ad veſperam vero febris acuta invaſit cum ſudore & ſiti; exaruit lingua. Minxit nigrum. Nox laborioſa. Non dormivit. Omnino deliravit. Quarto, omnia exacerbata ſunt, urinam nigram reddidit, noctem habuit minus moleſtam & urinas melioris coloris, Quinto circa meridiem, parum de naribus ſtillavit ſincerum. Urinæ variæ, habentes pendentia quædam rotunda, genitali ſemini ſimilia, ſparſa; non ſudavit. Suppoſita glande, flatuoſa pauca exierunt. Noctem laborioſe tranſegit. Somni exigui, verba cum delirio. Omnia extrema frigida non amplius recaleſcentia; minxit nigra. Dormivit parum. Sub diem obmutuit. Sudavit frigidum. Extrema livida. Ad meridiem obiit ſexto die. Huic ſpiritus ad finem uſque velut recordanti,

(Fœſio

(Foeſio intro revocanti & ingeminanti) rarus & magnus fuit. Splen intumuit tumore rotundo. Sudores frigidi uſque ad finem. Paroxyſmi paribus diebus.

ÆGROTUS SECUNDUS.

Silenum, qui in Platamone habitabat juxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus & exercitationibus intempeſtivis, ignis (πῦρ) *i. e.* febris vehementiſſima prehendit. Cepit autem lumborum dolore & capitis gravitate laborare cum cervicis diſtentione. Ex alvo primo die, bilioſa, ſincera, ſpumoſa, abunde colorata, & multa fluebant. Urinæ nigræ, nigram hypoſtaſin habentes. Siticuloſus, lingua arida. Nocte nihil dormivit. Secundo, febris acuta, dejectiones plures, tenuiores, ſpumoſæ, urinæ nigræ. Noctem difficulter tulit, parum deliravit. Tertio, omnia exacerbata ſunt: Hypochondrii contentio utrinque ad umbilicum promiſſa, ſubmollis. Dejectiones tenues, ſubnigræ, urinæ turbatæ, nigræ. Nocte nihil dormivit. Verba multa, riſus, cantus, non poterat ſe continere. Quarto cum iiſdem. Quinto, dejectiones ſinceræ, bilioſæ, læves, valde pingues, urinæ tenues, pellucidæ, paucæ. Mente conſtitit. Sexto circa caput parum ſudavit. Extrema frigida, livida. Magna jactatio. Nihil demiſit alvus. Urinæ ſuppreſſæ ſunt.

Febris

Febris acuta. Septimo die ſine voce. Extrema non amplius recaluerunt. Minxit nihil. Octavo, ſudor frigidus emanavit è toto corpore. Exanthemata cum ſudore, rubra, rotunda, parva, velut vari permanebant, nec faciebant abſceſſum. Ex alvo irritatione parva, ſtercora tenuia, velut cruda, multa reddebantur cum dolore. Mingebat cum dolore, mordacia, ſincera, pauca. Recaleſcebat, ſomni leves, comatoſi, obmutuit. Urinæ tenues, perſpicuæ. Nono cum iiſdem. Decimo potum non capiebat. Comatoſus, ſomni autem tenues erant, & à ventre ſimilia prodibant. Mingebat confertim craſſum, ſubſidens. Sedimentum (κριμνώδης) farinæ ſimile, album. Extrema rurſum frigida. Undecimo obiit. A principio huic uſque ad finem ſpiritus magnus & rarus, hypochondrii palpitatio perpetua; circiter viceſimum ætatis annum agebat.

ÆGROTUS TERTIUS.

Herophontem corripuit febris acuta, à ventre pauca, qualia per teneſmum ſolent, inter initia egerebantur. Poſt hæc tenuia dejecit, bilioſa, copioſa. Somni non aderant. Urinæ nigræ, tenues. Quinto die mane ſurditas. Exacerbabantur omnia. Lien intumeſcebat. Hypochondrii contentio. Ex alvo pauca nigra exibant. Deſipuit. Sexto deliravit. Sub no-

ctem ſudor, refrigeratio, delirium permanebat. Septimo circumfrigebat. Siticuloſus fuit. Deſipiebat. Ad noctem rediit in mentem: dormivit. Octavo, febricitavit, lien ſubſidebat, intelligebat omnia. Doluit ad inguen, primumque tumor ortus eſt ſecundum rectitudinem lienis. Deinde dolores in ambas tibias deciderunt. Noctem facile tulit. Urinæ melioris coloris, ſubſidentiam habebant exiguam. Nono ſudavit, judicatus eſt. Intermiſit. Quinto poſt repetiit. Statim autem ſplen intumuit. Febris acuta. Rurſuſque ſurditas. Poſt recidivam tertio ſplen ſubſedit. Surditas minor. Crura dolebant. Noctu ſudavit. Judicatus circa 17. neque deliravit in recidiva.

ÆGROTUS QUARTUS.

In Thaſo, Philini uxorem quæ filiam pepererat, cum ex naturæ præſcripto purgationes procederent, & alia leviter tranſegiſſet, decimo quarto poſt partum die, febris ardens cum rigore corripuit. Huic in initio oris ventriculi dolor contigit, & in hypochondrio dextro. Dolores muliebrium locorum. Purgatio ceſſavit. Appoſito autem balano vel peſſo, hæc leviora ſunt facta. Capitis vero & colli & lumborum dolores permanebant. Somni non aderant, extrema frigida, ſiticuloſa. Venter uri videbatur. Pauca dejecit. Uri-

næ

næ tenues & per initia decolores. Sexto die ad noctem deliravit multa, rurſuſque ad mentem rediit. Septimo ſiticuloſa, dejectiones bilioſæ, coloratæ. Octavo riguit. Febris acuta. Convulſiones multæ cum dolore. Multum deliravit. Glande ſubdita ad deſidendum exſurrexit, multaque dejecit cum fluxu bilis. Somni non aderant. Nono convulſiones. Decimo nonnihil ſapuit. Undecimo dormivit. Omnium recordata eſt: ſed ſtatim rurſus deliravit. Minxit autem cum convulſionibus confertim multum & raro (niſi admonita) craſſum, album, quale fit in urinis ſubſidentibus cum perturbantur. Repoſitum per multum tempus non ſubſidebat. Color & craſſities qualis in jumentis. Decimo quarto die totum corpus palpitationes occuparunt. Verba multa paululum mente conſtitit, ſed confeſtim rurſus deſipuit. 17mo obmutuit. 20mo obiit.

ÆGROTUS QUINTUS.

Epicratis uxorem, quæ decumbebat prope Archegetem, vicinam jam partui, rigor fortis apprehendit. Non incaluit ut ferebant; ſequenti die eadem adfuerunt. Tertio die peperit filiam, & alia omnia ſecundum rationem proceſſerunt. Secundo die poſt partum apprehendit eam febris acuta, cordis & muliebrium locorum dolor. (Inſomnis erat) ſubdito

peſſo hæc facta ſunt leviora. Capitis autem & colli & lumborum dolor invaſit. A ventre pauca bilioſa, tenuia, ſincera reddidit. Urinæ tenues, ſubnigræ. Sexto vero poſtquam eam febris arripuit, ſub noctem deliravit. Septimo omnia exacerbata ſunt. Sine ſomno deliravit, ſiticuloſa: dejectiones omnes bilioſæ, ſubrubræ. Octavo riguit; dormivit copioſius. Nono cum iiſdem fuit. Decimo, crura cum labore dolebant, cordis (oris ventriculi) rurſus dolor invaſit, cum capitis gravitate, non deliravit, dormivit magis, venter reſtitit. Undecimo (ſudavit) minxit urinas melioris coloris, ſubſidentiam habentes copioſam, melius ſe habuit. Decimo quarto riguit. Febris acuta. Decimo quinto, vomuit bilioſa, flava, ſubcrebra, ſudavit, ſine febre fuit: per noctem autem febris acuta; urinæ craſſæ albam habentes ſubſidentiam. 16to exacerbationem nocte habuit, & cum difficili tolerantia, non dormivit, deliravit. 18vo ſiticuloſa: lingua exaruit. Non dormivit. Deliravit multum, dolebant ei crura. Ad diem autem 20. mane parum riguit. Comatoſa, quieta, dormivit, vomuit bilioſa pauca & nigra, ſub noctem ſurda facta eſt. Circa 21. lateris ſiniſtri gravitas undique cum dolore infeſtavit: parum tuſſiit. Urinæ autem craſſitiem habentes, turbidæ, ſubrubræ, repoſitæ non ſubſidebant. Cetera vero levius habebat, non

ſine

ſine febre. Statim à principio, in faucibus dolorem & ruborem habuit, & gurgulionem revulſum, fluxio acris, mordax, ſalſa uſque ad finem perſeveravit. Circa 27. ſine febre fuit. Urina habuit ſedimentum. Latus nonnihil dolebat. Circa 34. febris eam corripuit. Venter bilioſis turbatus eſt. 40mo vomuit pauca bilioſa. Judicata eſt perfecte, & à febre liberata eſt.

ÆGROTUS SEXTUS.

Cleonactidem, qui ſupra Heracleum decumbebat (πῦρ) febris ardens corripuit incerta periodo. A principio dolor capitis & ſiniſtri lateris adfuit, cæterorumque membrorum, perinde ac ex laſſitudine, labores. Febriles exacerbationes ſubinde & ſine ordine invadebant. Sudores quidem nunc aderant, nunc minime. Maxima ex parte incidebant paroxyſmi in dies decretorios præcipue. Circa 24. frigeſcebant ei (Valeſio ἐπόνησεν, doluerunt) extremæ manus. Vomuit flava, bilioſa, ſatis multa, paulo poſt virulenta, quibus omnibus ſublevatus eſt. Circa 30. diem cœpit ſanguis fluere ex utraque nare. Et hæc erratice & paulatim ad judicationem uſque. Non abhorruit à cibo, neque ſitiit per totum tempus, neque ſomno caruit. Urinæ tenues non tamen ſine colore. 40mo autem minxit ſubrubra, ſedimentum multum ſubrubrum habentia.

Sublevatus eſt. Poſt hæc variarunt urinæ, nunc quidem ſedimentum habebant, nunc non. 60mo urinis ſedimentum multum & album & læve adfuit. Remiſſa ſunt omnia. Febris intermiſit. Urinæ rurſus tenues, ſed boni coloris. 70mo ſine febre fuit. Intermiſit dies decem. Octogeſimo riguit. Febris eum arripuit acuta, ſudavit multum. Urina habuit ſedimentum rubrum, læve, perfecte judicatus eſt.

ÆGROTUS SEPTIMUS.

Alii, Æger octav.

Eraſinum qui prope Bootæ torrentem habitabat febris ardens poſt cœnam corripuit; noctem perturbate tranſegit, diem primum quietum, noctem moleſtam habuit. Secundo omnia exacerbata ſunt, ſub noctem deliravit. Tertium laborioſe tranſegit, deliravit multum. Quartus fuit moleſtiſſimus. nocte autem nihil dormivit. inſomnia aderant & cogitationes. Deinde pejora & magna & periculoſa, timor, difficilis tolerantia. Quinto mane recreatus eſt. Intelligebat omnia. Multum vero ante meridiem furiit, continere ſe non poterat. Extrema erant frigida, ſublivida. Urinæ crudæ. Mortuus eſt ſub ſolis occaſum. Huic febres ad finem uſque cum ſudore erant. Hypochondria ſublimia (μετέωρα) contentio cum dolore. Urinæ nigræ habentes ſuſpenſiones rotundas, nec ſubſidebant, ex ventre autem

redde-

reddebat ſtercus. Sitiebat uſque ad finem, non tamen vehementer, convulſiones multæ cum ſudore circa mortem uſque ad finem.

ÆGROTUS OCTAVUS.

Metonem febris vehemens corripuit cum lumborum gravitate & dolore. 2do. Cum multum aquæ biberet, alvus bene egeſſit. 3tio. Capitis gravitas: dejectiones tenues; bilioſæ, ſubrubræ, 4to. omnia exacerbata ſunt. Fluxit à dextra nare ſanguis paululum bis, noctem laborioſe tranſegit. Dejectiones quales tertio die, urinas nigras habebat; in quibus pendebant ſubnigra ſparſa. Non ſubſidebant. 5to. copioſe ſanguis fluxit ſincerus ex nare ſiniſtra. Sudavit. Judicatus eſt. A judicio inſomnis erat, delirabat, urinæ tenues, ſubnigræ. Capitis perfuſione uſus eſt. Dormivit, mente conſtitit. Morbus non repetiit. Sed fluxit ſanguis ſæpe poſt judicium.

Alii, Æger ſeptimus.

ÆGROTUS NONUS.

Critoni in Thaſo erecto & ambulanti pedis pollex vehementer dolere cœpit. Decubuit eodem die, horreſcens, faſtidioſus. Parum incaleſcens. Nocte deliravit. 2do. Tumor per totum pedem & uſque ad talum ſubrubens. & cum con-

tentione. Puſtulæ nigræ. Febris acuta. Inſaniit. A ventre vero mera bilioſa copioſa effluxerunt. Mortuus eſt à principio ſecundo die.

ÆGROTUS DECIMUS.

Clazomenium qui decumbebat juxta puteum Phrynichidæ, febris vehemens corripuit, à principio dolebant illi caput & collum & lumbi. Statim ſurditas accidit. Somno carebat, febris acuta corripuit eum. Hypochondrium attollebatur cum tumore, ſed contentione exigua. Lingua arida. 4to. Per noctem deliravit. 5to. Cum dolore omnia ſunt exacerbata. Circa undecimum autem nonnihil remiſſa. Ex ventre ab initio & uſque ad 14. Multa tenuia aquëi coloris reddebat. Quod ad dejectiones attinet, cum bona tolerantia tranſigebat. Deinde venter reſtitit. Urinæ uſque ad finem tenues quidem, boni autem coloris & multam habebant ſuſpenſionem, diſperſam, non ſubſidebant. 16to. Minxit paulo craſſius quod habebat exiguam ſubſidentiam. Sublevatus nonnihil eſt, melius ſibi conſtitit. 17mo. Rurſus tenues fluxerunt. Secundum utramque aurem tumor cum dolore ortus eſt, ſomno carebat. Delirabat. Crura illi dolebant. 20mo. Sine febre, judicatus eſt. Non ſudavit. Omnia intelligebat. Circa autem 27. coxæ dextræ fortis dolor ortus

ortus eſt, qui cito ſedatus eſt. Qui vero ad aures tumores, neque ſubſidebant, neque ſuppurabant, dolebant tamen. 31mo. Ex diarrhœa multa aquoſa prodierunt, cum excrementis dyſentericis. Urinas craſſas minxit ſubſederunt qui circa aures tumores. 40mo doluit dexter oculus. Videbat obtuſius. Rediit ad ſtatum.

ÆGROTUS UNDECIMUS.

Dromeadæ uxorem, quæ filiam pepererat, & aliis omnibus ſecundum rationem procedentibus, 2do die rigor accepit. Febris acuta. Cœpit primo dolere circa hypochondrium, cum faſtidio, horrore & inquieta corporis jactatione. Sequentibus diebus non dormivit. Spiritus magnus & rarus: ſubito revulſus & retractus. 2do ab eo quo riguit, ex alvo bene proceſſerunt ſtercora. Urinæ craſſæ, albæ, turbidæ, quales fiunt ex ſubſidentibus cum repoſitæ per multum tempus perturbantur: Non ſubſidebant. Noctu non dormivit. 3tio. Circa meridiem cum rigore febris acuta corripuit. Urinæ ſimiles; Hypochondrii dolor. Faſtidioſa. Noctem difficulter tulit. Non dormivit. Sudor accidit per totum corpus frigidus. Cito autem recaluit. 4to circa hypochondrium nonnihil ſublevata eſt: capitis vero gravitas cum dolore. Levi ſopore detenta eſt. Paucus è naribus ſanguis ſtillavit.

Lingua arida, ſiticuloſa erat; urinæ tenues oleoſæ, parum dormivit. 5to. Sitibunda, faſtidioſa, urinæ ſimiles, ab alvo nihil dejecit. Circa meridiem multum deliravit, & rurſus cito parum rediit ad mentem. Surrexit, mox ſopore correpta eſt, refrigeratio exigua, nocte dormivit, deliravit. 6to. Mane riguit, cito recaluit, toto corpore ſudavit, extrema frigebant, deliravit, ſpiritus magnus & rarus. Paulo poſt convulſiones à capite cœperunt; ſubito mortua eſt.

ÆGROTUS DUODECIMUS.

Homo quidam incaleſcens largius cœnavit & potavit, nocte vomuit omnia, febris acuta corripuit cum hypochondrii dextri dolore: phlegmone ſubmollis ex externa parte (alii ex interna parte) noctem difficulter tulit. Urinæ initio rubræ craſſitiem habentes. Repoſitæ non ſubſidebant. Lingua arida. Non valde ſiticuloſus. 4to. Febris acuta corripuit eum omnium membrorum dolore. 5to. Minxit læve, oleoſum, multum. Febris acuta perſeveravit. 6to. Veſperi multum deliravit. Neque nocte dormivit. Septimo omnia exacerbata ſunt. Urinæ ſimiles. Verba multa proferebat, nec ſe continere poterat, ab alvo autem cum irritatione, exierunt humida, turbata, cum lumbricis. Nox ſimiliter laborioſa. Mane poſt

poſt rigorem, febris corripuit acuta. Sudavit multum, ſine febre fieri viſus eſt. Non multum dormivit. Ex ſomno refrigeratio accidit & ſputatio. Veſperi multum deliravit. Paulo poſt vomuit nigra, pauca, bilioſa. 9no. Refrigeratio. Deliravit multum, non dormivit. 10mo Ei crura doluerunt. Omnia exacerbata ſunt. Deliravit. Undecimo, mortuus eſt.

ÆGROTUS DECIMUS TERTIUS.

Mulierem quæ decumbebat in littore, trimeſtri fœtu gravidam, febris vehemens invaſit. Statim cœperunt dolere lumbi. Tertio die doluit collum & caput ſecundum claviculam & dextram manum. Cito autem lingua privata eſt voce, dextra manus elanguit cum convulſione apoplectico modo. Deliravit omnino. Noctem difficulter tulit. Non dormivit. Venter turbatus eſt, bilioſis, paucis, ſinceris. Quarto, lingua privata eſt voce. Convulſio eorundem, dolor omnium membrorum permanebat, circa hypochondrium tumor aderat cum dolore. Non dormivit. Deliravit omnino. Venter turbatus. Urinæ tenues non boni coloris. Quinto, febris acuta corripuit cum hypochondrii dolore. Deliravit omnino. Dejectiones bilioſæ. Per noctem ſudavit, & febre liberata eſt. Sexto, mente conſtitit. Omnia ſublevata ſunt. Circa claviculam ſiniſtram

dolor

dolor permanebat. Siticuloſa. Urinæ tenues. Non dormivit. Septimo, tremor accidit, levi ſopore & delirio detenta eſt parvo. Dolores ſecundum claviculam & brachium ſiniſtrum permanebant. Alia vero ſublevata ſunt. Omnia intelligebat. Tribus diebus eam reliquit febris. Undecimo rediit, & rigore ſuborto febris eam corripuit vehemens. 14to. Vomuit bilioſa, flava, copioſa. ſudavit. Sine febre. Judicata eſt non ſine dolore ex iiſdem paſſionibus.

ÆGROTUS DECIMUS QUARTUS.

Melida quæ decubuit juxta templum Junonis, cœpit caput & collum & pectus vehementer dolere. Statim eam corripuit febris acuta. Menſtruus ſanguis paucus apparuit. Dolores omnium horum continui erant. Sexto, ſopor occupavit cum faſtidio, horrore & malarum rubore. Parum deliravit. Septimo, ſudavit. Febris intermiſit. Permanebant dolores. Reverſa eſt. Somni pauci, urinæ uſque ad finem, boni quidem coloris, ſed tenues. Dejectiones tenues, bilioſæ, mordaces; valde paucæ, nigræ, fœtidæ prodierunt, in urinis ſubſidentia alba, lævia. Sudavit. Judicata eſt perfecte undecimo.

EPI-

EPIDEMIORUM
LIBER SECUNDUS.
SECTIO PRIMA.

In ardoribus ſine pluvia, maxima ex parte abſque ſudore febres contingunt. In his ſi tenuior pluvia guttatim ſtillaverit, copioſiores ſudores ſtatim in febribus fiunt.

Febres ardentes æſtate magis graſſantur.

Ver in univerſum ſaluberrimum eſt, & minime lethale.

Quæ judicant in melius, ne ſtatim appareant.

Judicatoria non judicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis judicationis.

Quæ præmaturius judicantur, cum cruda ſunt omnia, recidivas portendunt, ſin minus, acriſiam. Fluxus ſanguinis largi ex naribus ſolvunt multa, ut heragoræ. Non agnoſcebant Medici. (*i. e.* Judicatorium,) ſed malum & noxium putabant.

SECTIO SECUNDA.

Aqua quæ celeriter caleſcit & celeriter frigeſcit, ſemper levior eſt. *Aph.* 16. *Sect.* 5.

Cuidam coxa dolebat antequam conciperet, poſtquam autem concepit, non amplius doluit. Vigeſimo die à partu rurſum doluit, peperit igitur maſculum.

Hieroni judicatio facta eſt decimo quinto die, hoc rarum, ideo ab Hippocrate notatum.)

SE-

SECTIO TERTIA.

Lib. 6. Sect. 2. Aph. 9.

Oſcitationes aſſiduas, longa ſpiratio ſanat.

Iis qui non bibunt, aut ne vix quidem, brevis ſpiratio plurimum confert.

Aph. 12. Sect. 2.

Quæ relinquuntur in morbis poſt criſin, recidivas facere ſolent.

Lib. 6. Sect. 2. Aph. 14.

Quarto die facti ſanguinis è naribus fluxus, difficilem faciunt judicationem.

Quæ febres diem unum intermittentes, altero ſuperrigent, judicatione ad ſeptimum circuitum terminantur.

SECTIO QUARTA.

Lib. 6. Epid. Sect. 4. Aph. 11.

In Æno qui leguminum eſu continenter utebantur mares & feminæ, crurum impotentia laborabant. Rurſus etiam qui orobum comedebant, genuum dolore torquebantur.

SECTIO QUINTA.

Quicunque rufi ſunt & acuto naſo, ac parvis oculis, ii maligni ſunt: Qui vero rufi, ſimi, & magnis oculis, boni. Vocis gracilitatem ſolvit varix ad ſiniſtrum & dextrum teſtem ſubortus: abſque horum altero fieri non poteſt, ut ſolvatur.

Steriles fovere, ac pharmaco uti oportet.

Qui

Qui repente voce privantur, ſi ſine febre ſint, iis venam ſecare oportet.

Si hydropicum tuſſis corripiat, malum. *Aph. 35. Sect. 6.*

Si quis ſtatim animo linquatur, calidis omnibus uti debet, ſin minus, vinum bibere, & cibis repleri.

Si auris doleat, lacte utatur.

Oris ventriculi morſum, merum in pane, calido exhibitum, ſanat.

Vomitus ſolvitur exhibito aquæ calidæ potu, ut vomat æger. *Lib. de locis in homine.*

Niſi die legitimo recedat febris, neceſſe eſt redeat.

SECTIO SEXTA.

Longævi plures dentes habent.

Balbi, celeri lingua præditi, melancholici, bilioſi & iracundi ſunt.

Qui magnum caput, oculos nigros & magnos, naſum craſſum & ſimum habent, ii boni ſunt.

Prædicere mortem aut vehementes dolores, Medico decorum eſt.

Numerorum tertius validiſſimus eſt.

Cynanchen & ophthalmiam venæ ſectio curat.

Mulieri menſtrua ut cohibeas, cucurbitulam maximam ſecundum mammam affligere oportet. *Aph. 50. Sect. 5.*

Trimeſtris fœtus omnia habet manifeſte figurata.

Urinæ ſtillicidium ſolvit venæ ſectio. *Aph. 36. Sect. 6.*

Graviſſimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit.

Ad reduvias galla nigra cum melle prodeſt.

LIBER TERTIUS EPIDEMIORUM.

SECTIO PRIMA.

ÆGROTUS PRIMUS.

Pythion habitabat juxta telluris ædem. Huic cœpit tremor à manibus. Primo die, febris acuta, delirium. 2do. Omnia exacerbata ſunt. 3tio. Eadem. 4to. A ventre pauca, mera, bilioſa fluxerunt. 5to. Omnia exacerbata ſunt. Somni tenues, & alvus reſtitit. 6to. Sputa varia, ſubrubra. 7mo. Os diſtortum eſt. 8vo. Omnia exacerbata ſunt. Tremores perſeverabant. Urinæ ab initio uſque ad octavum tenues, decolores, ſuſpenſiones habentes nebuloſas. 10. Sudavit, ſputa ſubcocta, judicatus eſt. Et urinæ ſubtenues circa judicium. Quadraginta autem diebus poſt judicium, ſuppuratio facta eſt circa ſedem, & ſtranguerioſus etiam abſceſſus: *π. π. ου. μ. υ. i. e.* Probabile eſt, multitudine urinarum, die 40. ſanitatem illi contigiſſe.

ÆGRO-

ÆGROTUS SECUNDUS.

Hermocratem, qui decumbebat juxta novum murum, febris ingens corripuit. Cœpit capitis & lumborum dolore affici, hypochondrium molliter contendebatur. Lingua ab initio aduſta fuit. Statim obſurduit. Inſomnis erat nec valde ſiticuloſus. Urinæ craſſæ, rubræ, repoſitæ non ſubſidebant. A ventre uſta non pauca exibant. 5to die minxit tenuia, habebant ſuſpenſionem, non ſubſidebant. Sub noctem deliravit. 6to. Ictericus factus eſt. Omnia exacerbata ſunt. Mente non conſtabat. Septimus cum difficili tolerantia, urinæ tenues, ſimiles, ſequentibus diebus eodem modo ſe habuit. Circa 11. vero omnia viſa ſunt eſſe ſublevata. Coma incepit. Urinæ craſſæ, ſubrubræ, infra tenues, non ſubſidebant. Placide ratiocinabatur. 14. Sine febre. Non ſudavit, dormivit; intelligebat omnia. Urinæ ſimiles. Circa 17. rediit morbus. Incaluit diebus ſequentibus, febris acuta, urinæ tenues. Rurſus 20. judicatus eſt, à febre liber, non ſudavit, cibum non capiebat per totum tempus, mente conſtabat. Loqui non poterat: lingua arida, non ſitiebat. Dormiebat ſoporoſus. Circa 24. calefactus eſt, alvus humida, multis tenuibus fluens. Sequentibus diebus febris acuta, lingua exuſta eſt. 27mo mortuus eſt. Huic ſurditas ſemper perſeverabat, urinæ aut craſſæ & ru-

bræ non ſubſidentes, aut tenues & decolores, ſuſpenſum quid habentes, cibum capere non poterat. π. ε. δ. κ. ζ. θ. i. e. πιθανὸν ἐξιόντων διαχωρημάτων κ. ζ. θάνατον. Probabile exeuntibus dejectionibus 27mo mortem accidiſſe.

ÆGROTUS TERTIUS.

Qui decumbebat in horto Dealcis, capitis gravitate, & dextri temporis dolore affectus per diuturnum tempus, ex levi occaſione, vehementi febre correptus decubuit. 2do. Ex ſiniſtra nare, paucus & ſincerus ſanguis fluxit. A ventre ſtercora bene exierunt. Urinæ tenues, variæ, ſuſpenſionem habentes minutatim diſperſam, farinam craſſiorem referentes & genituræ ſimiles. 3tio. Febris acuta, excretiones nigræ, tenues, ſpumoſæ, & quæ in dejectionibus ſubſidebant livida erant. Sopore premebatur, difficulter ſurgebat, in urinis ſubſidentia livida, ſubviſcoſa. 4to. Evomuit bilioſa, flava, exigua, paulo poſt æruginoſa. Ex ſiniſtra nare paucus ſincerus ſanguis fluxit. Dejectiones & urinæ ſimiles, exſudavit circa caput & claviculam. Splen elevatus intumuit; femoris dolor accidit ſecundum rectitudinem. Hypochondrii dextri contentio ſubmollis. Nocte non dormivit, deliravit aliquantulum. 5to. Dejectiones plures, nigræ, ſpumoſæ, & quæ in dejectionibus ſubſederant,

rant, nigra erant. Nocte non dormivit, deliravit. 6to. Dejectiones nigræ, pingues, viſcidæ, fœtidæ, dormivit, mente melius conſtabat. 7mo. Lingua ſicca, ſiticuloſa, non dormivit, deliravit, urinæ tenues non boni coloris. 8vo. Dejéctiones nigræ, exiguæ, conſiſtentes, dormivit, intelligebat, ſiticuloſus non valde. 9no. Ex rigore febris acuta corripuit, ſudavit, perfrixit, deliravit, dexter oculus diſtortus eſt, lingua arida, ſiticuloſus erat, & inſomnis. 10. Eadem, 11. Intelligebat omnia, febre liberatus erat. Dormivit. Urinæ tenues circa judicationem. Duos dies febris intermiſit. 14. Rediit. Statim per noctem non dormivit, mente motus eſt. Omnino deliravit. 15. Urina turbata qualis fit ex iis quæ ſubſederunt, quum agitantur. Febris acuta, omnino deliravit, non dormivit. Genua & tibiæ dolebant. A ventre autem, glande appoſita, nigra ſtercora exierunt. 16. Urinæ tenues, habebant enæorema nebuloſum, deliravit. 17. Summo mane extremæ partes frigebant, contegebatur. Febris acuta, toto corpore ſudavit, ſublevatus eſt, mente melius conſtabat, non eſt a febre liberatus, ſiticuloſus, vomuit bilioſa, flava, pauca, à ventre autem ſtercora exierunt. Paulo poſt nigra, pauca, tenuia, urinæ tenues non boni coloris. 18. Mente non conſtabat, ſopore tenebatur. 19. Eodem erat in ſtatu, urinæ tenues. 20. Dormivit. Intelligebat

omnia, ſudavit, à febre liberatus eſt. Non ſitivit, urinæ autem tenues. 21. Parum deliravit, parum ſitiebat, hypochondrii dolor & circa umbilicum, palpitatio uſque ad finem manens occupavit. 24. Urinis hypoſtaſis, intelligebat omnia. 27. Coxæ dextræ dolor cœpit. Urinæ tenues, habentes ſubſidentiam. Alia placidiſſime ſe habebant. 29. Dexter oculus doluit, urinæ tenues erant, 40. Egeſſit pituitoſa, alba, copioſa, ſudavit multum, & toto corpore. Perfecte judicatus eſt.

SECTIO SECUNDA.

ÆGROTUS QUARTUS.

In Thaſo, Philiſtes diuturno capitis dolore conflictatus, tandemque ſopore aliquantulum correptus, decubuit. Excitata vero poſt potationem febre, dolor exacerbatus eſt. Nocte incaluit primum. Primo die, vomuit bilioſa, pauca, flava primum. Poſtea æruginoſa plurima. A ventre ſtercora fluxerunt. Noctem difficulter tulit. 2do. Surditas accidit, & febris acuta, cum hypochondrii dextri contentione, quæ in partes internas vergebat. Urinæ tenues, pellucidæ, habentes ſuſpenſum geniture ſimile. Parum inſanivit circa meridiem. 3tio. Graviter ſe habuit. 4to. Convulſiones acciderunt. Exacerbata ſunt. 5to. Mane mortuus eſt.

ÆGRO-

ÆGROTUS QUINTUS.

Cherionem qui decumbebat juxta Demænetum, ex potu, febris vehemens corripuit. Statim capitis gravitate cum dolore laboravit. Non dormivit. Alvus turbata eſt tenuibus, ſubbilioſis. 3tio Febris acuta invaſit, & capitis tremor, præcipue labii inferioris. Paulo poſt rigor, convulſiones, omnino deliravit, noctem difficulter tulit. 4to. Quievit. Parum dormivit, deliravit. 5to. Laborioſe ſe habuit. Omnia exacerbata ſunt, delirium, nox moleſta, non dormivit. 6to. Eadem. 7mo Superriguit, febris acuta corripuit, toto corpore ſudavit. Judicatus eſt. Huic perpetuo ab alvo dejectiones bilioſæ, exiguæ, ſinceræ prodierunt. Urinæ tenues, boni coloris, ſuſpenſum nebuloſum habentes: circa 8vum minxit melioris coloris urinas, habentes hypoſtaſin albam, exiguam. Mente conſtabat. Febris intermiſit, quæ 9no rediit. 14. Febris acuta prehendit, ſudavit. 16. Vomuit bilioſa, flava, ſatis multa. 17. Superriguit, febris acuta, ſudavit. A febre decretorie liberatus eſt. Urinæ poſt recidivam, & judicationem, melioris coloris, ſubſidentiam habentes, neque deliravit in recidiva. 18. Incaleſcebat parum, inſuper ſitiebat. Urinæ tenues, ſuſpenſum quid nebuloſum habentes. Parum deliravit. Circa 19. A febre liberatus. Circa cervicem habebat dolorem, urinis

ſubſidentia aderat. Perfecte judicatus eſt 20. *π. χ. π. δ. ου. κ. υ. i. e.* Probabile eſt multitudine urinæ Cherionem 20. die ſanatum.

ÆGROTUS SEXTUS.

Euryanactis filiam virginem febris vehemens corripuit, permanſit uſque ad finem ſine ſiti, & quævis alimenta reſpuebat, à ventre pauca exierunt. Urinæ tenues, exiguæ, non boni coloris. Incipiente febre circa ſedem dolebat. 6to die, febre libera, non ſudavit, judicata eſt. Quod autem circa ſedem, parum ſuppuratum eſt, & exivit cum judicatione. Poſt judicationem die 7mo riguit, nonnihil incaluit, ſudavit. Poſt judicationem 8vo die, riguit non multum, poſtea vero extrema frigida ſemper fuerunt. Circa 10. poſt eum quem habuerat ſudorem, deliravit, & rurſus ad mentem confeſtim rediit. Dicebant autem eam hæc pati, quod guſtaſſet racemum. Intermittens vero, 12mo rurſus deliravit, venter turbatus eſt bilioſis, paucis, ſinceris, tenuibus & mordacibus, crebro ſurgebat. 7mo. Quo poſtremum deliraverat, mortua eſt. Hæc incipiente morbo doluit fauces, & perpetuo ruborem habebat, & columella revulſa fuit, fluxiones multæ, exiguæ, acres, tuſſiit concocta. Nihil excreabat. Nullum cibum toto tempore accipere poterat, neque

que appetebat quicquam, neque ſitiebat, neque bibit quicquam notatu dignum. Tacita, nihil loquebatur, triſtis, deſperata ſtatim erat. Erat autem nativa quædam ad tabem propenſio.

ÆGROTUS SEPTIMUS.

Anginoſa quæ juxta Ariſtionem agebat. Hæc primum à lingua incepit. Obſcura vox erat, lingua rubra & reſiccata. Primo die horrida, incaluit. 3tio. Rigor, febris acuta invaſit, cervicis tumor ſubruber, durus, & ſuper pectus ab utraque parte. Extrema frigida, livida, ſpiritus ſublimis. Potum per nares rejiciebat, bibere non poterat, dejectiones & urinæ reſtiterunt. 4to. Omnia exacerbata ſunt. 5to mortua eſt. *π. δ. ε. ι. θ. i. e.* διαχωρημάτων ἐπισχεθέντων· ι. ἐθανατον. Probabile dejectionibus ſuppreſſis 5to mortuam.

ÆGROTUS OCTAVUS.

Adoleſcentem illum qui decumbebat in foro Mendacium, vehemens febris corripuit, ex laſſitudinibus & laboribus, & curſibus inſolitis. Primo alvus turbata eſt biliosis tenuibus multis. Urinæ tenues, ſubnigræ, non dormivit, ſiticuloſus fuit. 2do. Omnia exacerbata ſunt, dejectiones plures, intempeſtiviores, non dormivit. Mente turbatus fuit, & levi ſudore per-

ſuſus. Tertium difficulter tulit, ſiticuloſus, anxius, multum ſe jactavit & perplexus erat, deliravit. Extrema livida & frigida hypochondrii contentio ſubmollis utrinque. 4to non dormivit, pejus ſe habuit. 7mo mortuus eſt. Circiter vigeſimum ætatis annum agebat. *π. ξ. ζ. θ. i. e. πιθανὸν ξένοντι ἑβδόμῃ θάνατον.* Probabile inſolens quiddam 7mo die mortem attuliſſe.

ÆGROTUS NONUS.

Mulier decumbebat juxta Tiſamenum. Huic vulvuloſa moleſte concitabantur, vomitibus multis torquebatur, potum continere non poterat, dolores aderant circa hypochondria, & in inferioribus ſecundum ventriculum partibus. Dolores & tormina continenter affligebant, non erat ſiticuloſa, incaleſcebat. Extrema frigida uſque ad finem. Faſtidioſa ſine ſomno. Urinæ tenues, paucæ, excretiones crudæ, tenues, paucæ, non erat remedio locus, mortua eſt.

ÆGROTUS DECIMUS.

Mulierem quandam earum quæ apud Pantimedem degebant, ex abortu recentis fœtus, vehemens febris primo die corripuit. Lingua ſicca, ſiticuloſa, faſtidioſa, inſomnis erat. Alvus turbata eſt tenuibus, multis, crudis. 2do. Superriguit,

guit, febris acuta invaſit, ex alvo multa egeſſit. Non dormivit. 3tio. Dolores augebantur. 4to. Deliravit. 7mo. Mortua eſt. Alvus per totum morbum humida, cum dejectionibus multis tenuibus, crudis. Urinæ paucæ, tenues. Febris ardens.

ÆGROTUS UNDECIMUS.

Alteram ex abortu circa 5tum menſem Oecetæ uxorem, febris vehemens corripuit. Initio comatoſa erat, & rurſus inſomnis cum renum dolore & capitis gravitate. 2do. Alvus turbata eſt paucis, tenuibus, meris primum. 3tio. Plura & deteriora. Nocte nihil dormivit. 4to. Deliravit. Timores, triſtitiæ aderant. Dexter oculus diſtortus eſt, ſudore circa caput pauco & frigido, maduit, extrema frigida. 5to. Omnia exacerbata ſunt. Multum deliravit, & rurſus celeriter ad mentem rediit, ſiticuloſa erat & inſomnis. Alvus multis & meris, uſque ad finem defluxit. Urinæ erant tenues, paucæ, ſubnigræ, extrema frigida, ſublivida. 6to. Eadem. 7mo. mortua eſt phrenitide.

ÆGROTUS DUODECIMUS.

Mulierem, quæ decumbebat in foro Mendacium, enixam primum laborioſe maſculum, vehemens febris corripuit. Mox in principio ſiticuloſa, faſtidioſa, dolebat cor, lingua arida, alvus turbata te-

nuibus, paucis, non dormivit. 2do. Parum riguit, febris acuta invaſit, paucus ſudor circa caput & frigidus diffuſus eſt. 3tio. laborioſe ex alvo cruda multa tenuia fluxerunt. 4to. Superriguit, omnia exacerbata ſunt, inſomnis. 5to. Laborioſe ſe habuit. 6to. Eadem. Ab alvo fluxerunt humida multa. 7mo. Superriguit: febris acuta prehendit. Sitis multa aderat & corporis jactatio: circa veſperam frigidus toto corpore ſudor dimanavit. Perfrixit. Extrema erant frigida, nec recaleſcebant & rurſum ad noctem ſuperriguit. Extrema non recaleſcebant. Non dormivit, parum quiddam deliravit, & rurſus cito mente conſtitit. 8vo. circa medium diei recaluit, ſiticuloſa, comatoſa, faſtidioſa, vomuit bilioſa, pauca, flava, noctem difficulter tulit, non dormivit, minxit, confertim, inſcia. 9no. Remiſſa ſunt omnia, erat comatoſa ad veſperam parum ſuperriguit, vomuit amara, bilioſa, 10. rigor accidit, febris exacerbationem habuit, non dormivit quidquam: mane minxit multum, ſubſidentiam non habens. Extrema recalefacta ſunt. 11. Vomuit virulenta, bilioſa, riguit non multo poſt, & rurſus extrema frigida. Ad veſperam rigor, ſudor, vomuit multa. Noctem laborioſe tranſegit. 12. Vomuit multa, nigra, fœtida, ſingultus multus adfuit, & ſitis laborioſa. 13. Nigra, fœtida, multa vomuit rigor obortus eſt. Circa meridiem voce pri-

privata eſt. 14. Fluxit ſanguis de naribus. Mortua eſt. Huic per totum alvus humida fuit, & horrebat. Annum ætatis agebat circiter. 17. Febris ardens.

SECTIO TERTIA.

ÆGROTI SEDECIM.

ÆGROTUS PRIMUS.

In Thaſo Parium, qui decumbebat ſupra domum *Artimeſii*, febris corripuit acuta, circa, initia continua, ardens, ſiticuloſa: ab initio comatoſus erat, rurſuſque inſomnis. Alvus turbata inter initia. Urinæ albæ. 6to. Minxit oleoſum, deliravit. 7mo. Exacerbata ſunt omnia. Nihil dormivit, ſed urinæ ſimiles, & mens turbata. Ex alvo autem bilioſa pinguia fluxerunt. Deinde 8vo. Parem à naribus deſtillavit. Vomuit viroſa, pauca, parum dormivit. 9no. Eadem adfuerunt. 10. Omnia remiſerunt. 11. Sudavit non per totum, circumfriguit quidem, cito autem recaluit. 12. Febris acuta fuit, dejectiones erant bilioſæ, tenues, multæ, urinis enæorema deliravit. 17. Laborioſe tranſmiſſus eſt, neque ſomni aderant, neque febris intendebatur. 20. Sudavit toto corpore, inſomnis, dejectiones erant bilioſæ, cibum averſabatur, comatoſus erat. 24. Recidiva contigit. 34. Sine febre alvus non ſubſtitit,

ſtitit, & rurſus recaluit. 40. Sine febre. Alvus non diu reſtitit, cibum averſabatur, parum rurſus febricitavit, & perpetuo erratice, aliquando à febre liber, aliquando non, ſi enim aliquid intermiſiſſet, & allevata eſſet, rurſus revertebatur; cibariis multis & malis utebatur. Somni mali in recidivis. Delirabat. Urinas tunc reddebat craſſas quidem verum turbatas & pravas. Alvus adſtricta fuit, & rurſus ſoluta, febriculæ aderant continuæ, dejectiones multæ, tenues. 12mo die mortuus eſt. Huic alvus ab initio ad finem uſque lubrica erat, excernebatque bilioſa, liquida, multa, aut ſi ſubſiſteret, fervida & cruda. Urinæ uſque ad finem malæ. Comatoſus erat, aut plerumque cum doloribus inſomnis: cibos faſtidiebat, & continenter febre ardente laborabat.

ÆGROTUS SECUNDUS.

Mulierem in Thaſo juxta frigidam decumbentem, cum filiam peperiſſet, nec purgationes procederent, 3tio die febris acuta cum horrore corripuit. Multo autem ante partum tempore ex febre decumbebat, & cibum faſtidiebat. Poſtquam vero riguiſſet, continuæ fuerunt febres acutæ & cum horrore. 8vo & ſequentibus diebus multum deliravit, rurſusque cito ad mentem rediit. Alvus turbata eſt multis, tenuibus & aquoſa bile per-

permixtis. Non ſitiebat. 11. Conſtabat mente, comatoſa tamen erat. Urinas multas, tenues & nigras reddidit, inſomnis erat. 20. Parum circumfrixit, & cito rurſus recaluit. Parum deliravit, inſomnis erat, & venter eadem demiſit. Urinæ aquoſæ & multæ erant. 27. A febre immunis fuit, & alvus ſubſtitit. Non multo poſt vehementi & diuturno dextræ coxendicis dolore vexata eſt. Febres rurſus comitabantur, & urinæ aquoſæ. 40. Coxendicis dolores remiſerunt; tuſſes autem continuæ, humidæ, multæ. Alvus ſubſtitit. Cibos averſabatur. Urinæ eædem, febres omnino quidem non deſinebant, ſed erraticas aliquando habebant exacerbationes, aliquando non, 60. Tuſſes ſine ſignis evanuerunt, nulla enim ſputorum concoctio apparuit, neque alius conſuetus abſceſſus. Maxilla etiam dextra convulſa eſt, comatoſa; rurſus deliravit, & cito ad mentem rediit. Cæterum à cibis averſum habebat animum. Maxilla autem ad locum ſuum rediit. Alvus bilioſa pauca reddidit. Febricitavit acutius cum horrore, & ſequentibus diebus vox defecit, rurſusque rediit ad mentem, & loquebatur. Et 80. mortua eſt. Huic urinæ uſque ad finem erant nigræ & tenues, & aquoſæ, & coma comitabatur. Cibum non ſumebat. animo erat dejecto, inſomnis, ira & inquietudine torquebatur, animo erat melancholico.

ÆGRO-

ÆGROTUS TERTIUS.

In Thaſo Pythionem, qui decumbebat ſupra Herculis fanum, ex laboribus, laſſitudinibus & pravo victu; rigor magnus & febris acuta corripuit. Lingua arida erat. Siticuloſus & bilioſus. Non dormivit; urinæ ſubnigræ ſuſpenſum quid ſublime habebant, non ſudavit. Altero ſub meridiem die, extremarum partium refrigeratio accidit, & maxime circa manus & caput. Obmutuit (ἄναυδος) vox defecit (ἄφωνος) brevem ſpiritum traxit, poſt diuturnum tempus recaluit, ſitiit, nocte quievit. Sudavit circa caput parum. Tertium diem quietum habuit. Veſperi circa ſolis occaſum, aliquantulum frixit, turbatio accidit, Noctem laborioſe tranſegit. Nihil dormivit. Ex alvo pauca ſtercora compacta exierunt. 4to. Mane quievit, circa meridiem omnia exacerbata ſunt. Frixit, obmutuit, vox defecit, deterius ſe habuit, recaluit. Poſt aliquod tempus minxit nigra ſuſpenſum quid habentia. Noctem quietam habuit, dormivit. 5to. Allevatus eſſe viſus eſt. Circa ventrem tamen pondus ſenſit cum dolore; ſiticuloſus fuit, noctemque habuit moleſtam. 6to. Mane quievit, veſperi autem dolores creverunt, exacerbationem habuit injecto vero clyſtere veſperi ex alvo probe dejecit, nocte dormivit. 7mo die faſtidioſus erat & inquietus, minxit oleoſum, noctem turbu-

lente

lente tranſegit. Deliravit, nihil dormivit. 8vo. Mane quidem dormivit parum, mox accidit refrigeratio, vocis defectio, ſpiritus exilis & imminutus. Veſperi rurſus recaluit. Deliravit, inſtante jam die parum levatus eſt, dejectiones erant meræ, paucæ, bilioſæ. 9no. Soporoſus erat, faſtidioſus, & quum excitaretur non valde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſum moleſte ſeſe habuit, deliravit, noctem habuit incommodam. 10. Mane defecit vox, multa refrigeratio, febris acuta, multus ſudor. Mortuus eſt. Labores huic diebus paribus accidebant.

ÆGROTUS QUARTUS.

Phreniticus primo die quo decubuit, vomuit æruginoſa, multa tenuia, febris corripuit cum horrore, multus ſudor & continuus toto corpore dimanavit, capitis & colli gravitas cum dolore. Urinæ tenues ſuſpenſiones exiguæ, diſperſæ. Non ſudavit. Ab alvo ejecit ſtercus confertim, multa deliravit, nihil dormivit. 2do. Mane vox defecit: Febris acuta invaſit. Sudavit. Non intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Nocte convulſiones. 3tio. Exacerbata ſunt omnia. Mortuus eſt (ſecundum Fœſium) quarto.

ÆGRO-

ÆGROTUS QUINTUS.

In Lariſſa calvus femoris dextri repentino dolore correptus eſt, nihil eorum quæ offerebantur juvabat. Primo die febris acuta & ardens, ſenſim corripuit, dolores autem comitabantur. 2do. Femoris dolores remiſerunt, febris autem intenſa eſt, ſubmoleſte ſeſe habuit, non dormivit. Extremæ partes frigidæ erant. Urinarum non probarum copia prodibat. 3tio. Femoris dolor ſedatus eſt mentis autem alienatio accidit & perturbatio & multa jactatio. Circa meridiem mortuus eſt acutiſſime.

ÆGROTUS SEXTUS.

Abderæ Periclem morbus corripuit acutus, continuus cum dolore. Multum ſitiebat, anxius erat, potum continere non poterat, erat ſublienoſus, & capitis gravitate laborabat. Primo. Fluxit ſanguis multus ex ſiniſtra nare febris intendebatur, minxit multum, turbatum, album, repoſitum, non ſubſidebat. 2do. Omnia exacerbata ſunt. Urinæ vero craſſæ quidem erant; ſed magis reſidentes: & anxietas levata eſt, dormivit. 3tio. Febris remiſſa eſt. Urinæ copioſæ, coctæ multam hypoſtaſin habentes. Noctem quiete tranſegit uſque ad medium diem, ſudavit ſudore multo calido. 4to die per totum

corpus,

corpus; à febre liberatus eſt, & judicatus. Non rediit. Morbus erat acutus.

ÆGROTUS SEPTIMUS.

Abderæ virginem quæ decumbebat in via ſacra, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa & inſomnis. Fluxerunt muliebria primum ipſi. 6to. Faſtidium multum, ruborem contraxit cum horrore & inquietudine. 7mo. Eadem perſeverarunt. Urinæ tenues quidem, boni autem coloris, alvus commode habebat. 8vo. Surditas accidit & febris acuta, inſomnis erat & anxia, horrebat; intelligebat. Urinæ ſimiles. 9no & ſequentibus eadem. Manebat item ſurditas. 14. Mens turbata, febris remiſit. 17. E naribus ſanguis fluxit multus. Surditas parum remiſit, ſequentibus faſtidium & ſurditas, aderat & delirabat. 20. Pedum dolor cœpit. Surditas & delirium intermiſit. Fluxit parum ſanguinis de naribus, ſudore à febre liberata fuit. 24. Febris rediit, ſurditas rurſus, pedum dolor permanſit, alienatio mentis. 27. Sudavit multum, à febre liberata fuit. Surditas deſiit. Dolor pedum permanebat. Quoad alia vero perfecte judicata eſt.

ÆGROTUS OCTAVUS.

Abderæ Anaxionem qui decumbebat ad portas Thracias febris acuta corripuit:

lateris dextri dolor continuus; tuſſis erat ſicca; neque exſpuit primis diebus. Siticuloſus, inſomnis. Urinæ boni coloris, multæ, tenues. 6to. Deliravit, poſt fomenta calida nihil remittebatur. 7mo. Laborioſè ſe habuit, febris enim intendebatur, & dolores non ſunt minuti, & tuſſes infeſtabant & difficulter reſpirabat. 8vo. Venam in cubito ſecui; fluxit multum, ut decebat. Remiſſi ſunt dolores. Tuſſes quidem aridæ permanſerunt. 11. Febres remiſerunt, parum circa caput ſudavit. Tuſſes adhuc durabant, & quæ à pulmone exibant humidiora erant. 17. Incepit pauca concocta ſpuere. Levatus eſt, ſitibundus vero erat. Et eorum quæ à pulmone exibant probæ non erant expurgationes. 20. Sudavit, à febre liberatus eſt. A judicatione melius habuit. 27. Febris rediit, extuſſiit, excreavit cocta multa. In urinis erat ſubſidentia multa alba, deſiit ſitire, dormivit. 34. Sudavit toto corpore, liberatus eſt à febre, & omnino judicatus.

ÆGROTUS NONUS.

Abderæ Herophytus rectus & obambulans capite dolebat, non multo poſtea decubuit. Febris eum corripuit ardens, acuta. Vomuit ab initio multa bilioſa. Siticuloſus. Difficilis tolerantia multa. Urinæ tenues, nigræ, in quibus ſuſpenſum

quid

quid ſublime aliquando erat, aliquando non. Noctem laborioſam habuit. Febris alias aliter exacerbeſcebat plerumque ſine ordine. 14to vero ſurditas accidit, febres intendebantur, urinæ eædem fuerunt. 20. Multum deliravit, & ſequentibus. 40. Multus ſanguis exiit de naribus & intelligebat magis. Surditas inerat quidem, minus tamen. Febres remiſerunt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat crebro & paulatim. Circa 60. Fluxus ſanguinis ceſſaverunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis exortus eſt, & febres intendebantur. Non multo tempore poſtea doluerunt omnes inferiores partes. Contigit autem aut febres eſſe majores & ſurditatem multam; aut hæc quidem, recedere & ſublevari, infernarum vero partium circa coxam majores eſſe dolores. Circa 80. remiſerunt omnia, dereliquit autem nihil. Urinæ enim boni coloris & copioſiores ſubſidentias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa 100. Alvus multis bilioſis turbata eſt, & tempore non exiguo multa hujuſmodi prodibant; & rurſus dyſenterica cum dolore. Aliorum autem quies. In ſumma febres defecerunt & ſurditas ceſſavit. 100mo die perfecte judicatus eſt. Febris erat ardens.

ÆGROTUS DECIMUS.

Abderæ Nicodemum ex venere & potu febris corripuit. Initio faſtidioſus erat

& cardialgicus & ſiticuloſus. Lingua uſta, urinæ tenues, nigræ. 2do. Febris exacerbata eſt cum horrore. Faſtidioſus, nihil dormivit. Vomuit bilioſa flava, urinæ ſimiles. Noctem quietam habuit, dormivit. 3tio. Remiſerunt omnia & quies erat. Circa ſolis occaſum rurſus ſubdifficilem habebat tolerantiam. Noctem laborioſe tranſegit. 4to. Rigor cœpit & febris magna, omnium dolores aderant, urinæ tenues in quibus ſuſpenſum quid erat, deliravit multum. 7mo. Tranquillitas adfuit. 8vo. Alia omnia remiſerunt. 10. Et ſequentibus manſerunt quidem dolores, leviores autem omnes acceſſiones & dolores, huic uſque ad finem diebus paribus magis contingebant. 20. Urinam reddidit albam, cui craſſities inerat, repoſita non ſubſidebat, ſudavit multum. Viſus eſt à febre liberatus. Veſpere rurſus incaluit. Iidemque dolores perſeverarunt cum horrore & ſiti, parum deliravit. 24. Urinam reddidit copioſam albam, in qua multa ſubſidebant. Sudore copioſo & calido diffuſus eſt per totum corpus; à febre liberatus eſt & judicatus.

ÆGROTUS UNDECIMUS.

In Thaſo mulier moroſa ex mœrore manifeſto, recta adhuc & obambulans, inſomnis facta eſt, & cibum non capiebat, ſiticuloſa erat & anxia. Habitabat prope

Pyla-

Pyladem in Leio. Primo die ſub initium noctis, terrores. Sermones multi, triſtitia, febricula tenuis. Mane convulſiones multæ contigerunt. Cum autem intermiſiſſent convulſiones illæ multæ, deliravit, turpia loquebatur. Multi dolores, magni, continui, 2do. Eadem. Nihil dormivit. Febris acutior. 3tio. Convulſiones deſierunt, coma autem & cataphora eam detinuerunt, & rurſus expergefacta exiliit. Continere ſe non poterat. Multum delirabat, febris acuta erat. Eadem nocte ſudor copioſus & calidus toto corpore dimanavit. Liberata eſt à febre, dormivit. Omnia intelligebat. Judicata eſt. Circa 3tium diem, urinæ nigræ, tenues erant, habebantque ſuſpenſum quid valde rotundum, non ſubſidebat; circa judicationem muliebria multa fluxerunt.

ÆGROTUS DUODECIMUS.

Lariſſæ virginem febris corripuit ardens acuta. Inſomnis, ſiticuloſa; lingua fuliginoſa, arida. Urinæ, boni quidem coloris, ſed tenues erant. 2do. Laborioſe ſe habuit, non dormivit. 3tio. Multa fluxerunt ab alvo ut aqua bilioſa, & ſequentibus talia commode prodierunt. 4to. Urinam reddidit tenuem, paucam, habebat ſuſpenſum quid ſublime, quod non ſubſidebat, deliravit ſub noctem. 6to. Sanguis ex naribus copioſus & multus efflu-

xit, horrore correpta eſt, & ſudore copioſo, calido perfuſa per totum corpus, à febre liberata eſt & judicata. Per febres autem & etiam perfecta judicatione muliebria jam primum fluxerunt. Virgo enim erat. Perpetuo autem ſtomachi faſtidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum dolor, capitis gravitas. Hæc non paſſa eſt recidivam, ſed judicata. Dolores paribus diebus contingebant.

ÆGROTUS DECIMUS TERTIUS.

Apollonius Abderæ morbum diu rectus, & obambulans ſuſtinebat. Magna illi erant viſcera & circa hepar dolor conſuetus multo tempore comitabatur, & tunc ſane ictericus factus eſt, flatuoſus, colore ſubalbido. Cum cibo & potu intempeſtivo uteretur, & præcipue carne bovina, primo incaluit parum decubuit. Cum vero uſus fuiſſet copioſo lacte, cocto, crudoque caprino & ovino, pravaque victus ratione, inſignes omnium læſiones factæ ſunt: nam febres exacerbatæ ſunt nec venter quicquam ex ingeſtis effatu dignum reddidit. Urinæ tenues & paucæ prodibant. Inſomnis erat. Inflatio mala aderat, multa ſitis, comatoſus hypochondrii dextri elevatio cum dolore. Extrema omni ex parte ſubfrigida erant, parum deliravit, omnium quæ locutus eſt obliviſcebatur, mentis compos non erat.

Circa,

Circa 14. vero ex quo ſuborto rigore, incaluit decubuit & inſanivit, clamor, perturbatio, ſermones multi, rurſusque ceſſatio; & coma tunc temporis acceſſit. Poſtea vero alvus turbata eſt multis, bilioſis, meris, crudis. Urinæ nigræ erant, paucæ, tenues; plurima anxietas, dejectiones variæ erant, aut enim nigræ & paucæ & æruginoſæ erant, aut pingues crudæ & mordaces, poſtea videbatur etiam lacti ſimiles reddidiſſe. Circa 24. levius ſe habuit, alia vero eodem modo manſerunt, parum ad mentem rediit, verum ex quo decubuerat nullius recordabatur, rurſusque celeriter deſipiebat, procedebant omnia in deterius. Circa 30. diem febris acuta corripuit, alvi excrementa copioſa erant & tenuia, deliravit, extrema frigida erant, vox defecit. 34. Mortuus eſt. Huic ex quo eum vidi, ad finem uſque alvus turbata fuit, urinæ tenues, nigræ, comatoſus inſomnis, extremitates frigidæ, deliravit uſque ad finem, phreniticus.

ÆGROTUS DECIMUS QUARTUS.

In Ceriſco mulierem quæ gemellas & quidem ægre pepererat, nec ſatis expurgata erat, primo febris corripuit cum horrore, & acuta, capitis & cervicis gravitas cum dolore tenuit. Inſomnis à principio erat, taciturna, & tetrica, & non

obſecundans. Urinæ tenues erant & decolores, ſiticuloſa, ut plurimum faſtidioſa & anxia. Alvus erratice turbata fuit & rurſus adſtricta. 6to. Sub noctem deliravit, nihil dormivit. Circa 11. vero inſanivit, rurſusque ad mentem rediit. Urinæ nigræ erant, tenues, & rurſus cum intermiſiſſent, oleoſæ, & alvus multa tenuia, turbata, egeſſit. 14. Convulſiones multæ exortæ ſunt, extremitates erant frigidæ, neque amplius ad mentem rediit. Urinæ ſuppreſſæ ſunt, mortua eſt. Phrenitis.

ÆGROTUS DECIMUS QUINTUS.

In Thaſo, Dealcis uxorem quæ decumbebat in Leio (vel Plano) febris cum horrore, & acuta, ex mœrore corripuit. A principio contegebatur, & ſemper uſque ad finem taciturna erat, ſcalpebat, pilos legebat, plorabat, rurſusque ridebat, non dormiebat, alvus irritabatur, ſed nihil exibat, exiguum, admonita, bibebat. Urinæ tenues erant & paucæ, febres ad manum leves apparebant. Extremæ partes frigebant. 9no multum deliravit, rurſusque quievit, tacita. 14. ſpiratio fuit rara & magna per aliquod tempus, rurſusque brevis. 17. Alvus turbulente irritata eſt. Deinde ipſi potus pertranſibant, neque conſiſtebant, omnium ſenſu privata eſt, & cutis arida, circumtenſa. 20. Multum loquebatur, rurſusque quieſcebat,

muta.

muta. Brevem ſpiritum trahebat. 21. Mortua eſt. Huic ſpiratio rara & magna fuit uſque ad finem, omnium ſenſu privata eſt; ſemper contegebatur, aut multum loquebatur, aut taciturna erat uſque ad finem, phrenitis.

ÆGROTUS DECIMUS SEXTUS.

In Melibæa adoleſcens, ex potu & multa venere, multo tempore calefactus decubuit. Horrore concuſſus eſt, faſtidioſus erat, & anxius, ſine ſomno, & ſine ſiti. Ex alvo, primo die, multa ſtercora prodierunt, cum multa defluxione, & ſequentibus, aquoſa, bilioſa multa prodierunt. Urinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus per tempus, hypochondriorum diſtentio ſubmollis, producta utrinque, cordis palpitatio perpetua uſque ad finem. Minxit oleoſum, deliravit modice, modeſtus erat, & quietus, cutis arida & diſtenta, dejectiones multæ; tenues, aut bilioſæ & pingues. 14. Omnia exacerbata ſunt. Mente eſt motus. Multa deliravit. 20. inſanivit. Seſe jactavit. Nihil minxit, vix potum continebat. 24. Mortuus eſt: phrenitis.

LIBER QUARTUS EPIDEMIORUM.

Virgini, cum die ſexto judicatio adveniſſet, in morbum recidit, judicata

vero ſunt omnia per ſextum. His temporibus ſexto & octavo judicabantur circa Plejadis occaſum.

Qui in Sutrina decumbebat, ſanguinem per nares fudit valde bilioſum, pauca dejiciebat, judicatus eſt 7mo. cum rigore.

Mulier quædam cum albis menſibus filiam peperit: alia cum rubris, ut par erat.

Nicippus in febribus ſemen effudit ſomnians, nec quicquam in deterius proceſſit, & hoc ipſi ſæpe contigit, & nullo modo læſus eſt. Illi prædictum eſt iſtud ceſſaturum, cum febres judicatæ eſſent, & ita accidit.

Alcippus hæmorrhoïdibus laborans, prohibebatur, curari, curatus, inſania correptus eſt, quæ febre acuta ſuperveniente ceſſavit.

In acutis febribus ſiticuloſi, à medicis vexati in potu, aut etiam ſua ſponte abſtinentes, videntur poſſe bibere multum. Aqua frigida data, ut vomant, prodeſt, bilioſa enim aderunt.

LIBER QUINTUS
EPIDEMIORUM.

6. In Oeniadis, vir quidam morbo tenebatur, cum ſine cibo permaneret, ſtrepitum in ventre vehementem (vel ſecundum Valeſium vehementem ſuctionis ſenſum) & dolorem percipiebat: & cum cibo aſſumpto & contrito, tempus etiam aliquod

aliquod elapſum eſſet, poſt aſſumptum cibum, paulo poſt idem patiebatur, corpuſque tabeſcebat & abſumebatur, neque alimentum ei accedebat ex aſſumptis cibis, & reliquiæ ciborum pravæ & exuſtæ per alvum demittebantur. Cum vero recens cibatus eſſet, tum minime ſtrepitum (ſuctionis ſenſum) ſentiebat, neque dolor detinebat. Hic, aſſumptis omnis generis medicamentis & ſurſum & deorſum purgantibus, nihil allevabatur. Secta vero per vices utriuſque manus vena, donec exſanguis redderetur, tum demum juvatus eſt, & à malo liberatus.

25. Lariſſæ famula Dyſeridis adhuc juvencula, cum venere uteretur, vehementi circum circa dolore afficiebatur, alias vero indolens erat, nec unquam concepit. Sexaginta autem annos nata, poſt meridiem dolebat vehementer, velut paritura. Cum autem ante meridiem multum comediſſet porrum,& dolor, omnium præteritorum vehementiſſimus, ipſam corripuiſſet, exſurgens aſperum quiddam in uteri ore contrectavit. Deinde cum jam animo linqueretur, alia mulier immittens manum extraxit lapidem aſperum fuſi verticulum æquantem, & ſtatim ſana facta eſt, poſteaque permanſit.

27. Autonomus in Omilo ex capitis vulnere mortuus eſt. 16. die, cum æſtate media cominus lapide fuiſſet percuſſus ſecundum ſuturas in medio ſincipite. Hoc

me

me latuit, eum ſectione indigere, deceperunt enim me ſuturæ, in ſeipſis jaculi læſionem continentes. Poſtea enim manifeſtum fuit. Primum quidem ad claviculam, poſtea autem ad latus, dolor admodum vehemens exortus eſt, & convulſa utramque manum occupavit. In medio enim capitis & ſincipitis habebat ulcus. Sectus eſt 15. die, nec multum pus prodiit, meninx enim ſine putredine apparebat.

Corn. Celſus. (A ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memoriæ prodidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt.)

28. Famula in Omilo 12. annos nata, ex capitis vulnere moritur æſtate media, 14. die, convulſio manum ſiniſtram corripiebat, nam in dextra magis parte habebat vulnus.

40. Hermophili filius ægrotavit undecim diebus: febris tenebat ipſum, & non deſcendebant cibi, primum quidem deliravit, nocte vero ceſſavit, ſequenti die ſine voce jacebat ſtertens, diſtortos habens oculos, febricitans. Penna vero immiſſa vomuit bilem atram, & clyſtere immiſſo ſtercus multum ſubiit.

45. Sutor qui in Pityo erat, calceum aſſuens ſeſe ſupra genu in femur pupugit, & fere ad digiti longitudinem ſubulam immerſit. Huic nullus ſanguis effluxit, &

& vulnus cito coïvit. Femur autem totum intumeſcebat, & tumor ad inguina, & lateris inanitatem extendebatur. 3tio die mortuus eſt.

46. Quidam juxta inguen ſagitta percuſſus, quem nos vidimus, maximæ præter opinionem ſervatus eſt. Neque enim cuſpis exempta eſt (erat enim admodum in profundo) neque hæmorrhagia ulla fiebat mentione digna: neque Phlegmone aderat, neque claudicavit. Nos autem cuſpidem invenientes exemimus, cum ſex jam eſſent anni, & quo percuſſus erat. Suſpicio erat, inter nervos occultam fuiſſe cuſpidem, nullamque venam aut arteriam diſſectam eſſe.

50. Virgo illa pulchra Nerei filia annos 20. nata, à muliercula amica ludente, lata manu percuſſa eſt ſecundum ſinciput, & tunc quidem vertigine tenebricoſa correpta eſt, & reſpiratione privata, & cum in domum veniſſet, ſtatim eam febris vehemens corripuit, cum capitis dolore & faciei rubore. 7mo die è dextra aure pus prodiit fœtidum, ſubrubrum, cyatho amplius, & melius ſe habere videbatur, & ſublevata eſt. Rurſus intendebatur febris, & in ſomnum deferebatur nec loqui poterat, & faciei pars dextra trahebatur, difficulter ſpirabat, & cum tremore convellebatur, & lingua cohibebatur, & oculus ſtupidus erat, 9no mortua eſt.

53. Cuidam, quæ 20. ætatis annum age-

agebat, & pharmacum corruptorium biberat, dolor contigit, & vomitus bilioſorum multorum, pallidorum & porraceorum: cum bibiſſet, convulſio corripiebat, linguam mandebat. Cum circa 4tum adveniſſem, ipſi lingua erat magna & nigra, oculorum vero album rubeſcebat, inſomnis erat. 4to die mortua eſt ſub noctem.

74. Magnæ navis Gubernatori anchora digitum indicem & manus dextræ os infernum confregit; inflammatio ſucceſſit, ſideratio, & febris. Moderate per alvum purgatus eſt, ex quo calores & dolores mites fuerunt. E digito quiddam decidit. Poſt 7mum diem moderata ſanies exibat. Poſtea dixit, ſe omnia non poſſe lingua enunciare. Prædictum eſt fore opiſthotonum, ad id conferebant maxillæ impactæ deinde ad cervicem retractæ. Tertio vero in poſteriora totus convellebatur cum ſudore. 6to die à prædictione mortuus eſt.

(Libro ſeptimo ubi reperitur eadem hiſtoria, quinto die purgatus dicitur.)

85. Adoleſcens quidam poſt multum meri potum, in tentorio quodam ſupinus dormiebat. Hujus in os ſerpens Arges irrepſit, & cum ſenſiſſet, nec poſſet loqui, ſtridit dentibus, & ſerpentem devoravit, & vehementi dolore afficiebatur, & manus efferebat, ut qui ſtrangularetur, jactavit ſeipſum, & convulſus, mortuus eſt.

89. Uxor Epicharmi antequam pareret, dy-

dyſenteria laborabat, vehemens dolor aderat dejectiones ſubcruentæ, mucoſæ, ubi peperiſſet, confeſtim ſanata eſt.

96. Philes filium ex denudatione oſſis in fronte, 9no die febris corripuit, os livorem contraxit, mortuus eſt.

LIBER SEXTUS EPIDEMIORUM.

SECTIO PRIMA.

1. Quibuſcunque ex corruptione circa uterum, & tumoribus, in capitis gravitatem convertitur affectus, circa ſinciput dolores præcipue accidunt.

6. Menſtruæ purgationes mulieribus aquoſis diu perſeverant, niſi autem celeriter prodeant, intumeſcunt.

9. Ante rigorem, urinarum ſuppreſſiones accidunt, ſi ex utilibus ſignis proceſſerint, & alvus permeet, ſomnique affuerint.

SECTIO SECUNDA.

1. Dilatare, conſtringere, alia quidem oportet alia autem non.

13. Quæ 4to die accidunt ſanguinis è naribus eruptiones, difficilem faciunt judicationem. *Lib.* 2. *Sect.* 3.

15. Quæcunque febres naturam tertianæ induunt, noctem quæ acceſſionem præ- *Aph.* 13. *Sect.* 2.

præcedit, difficilem habent; quæ vero ſubſequitur, ut plurimum leviorem.

17. Nihil ſine conſilio ſuſpiciendum, nec quidquam negligendum.

18. Contraria paulatim adhibere oportet, & inquieſcere.

Valeſius. Periculoſius cenſeo, incidere in medicum, qui neſciat quieſcere, quam qui neſciat contraria adhibere. Nam qui neſcit quieſcere, neſcit occaſiones contraria adhibendi, quare neſcit contraria adhibere. Qui neſcit contraria adhibere, tamen, ſi prudens eſt, ſcit quieſcere, atque ſi prodeſſe non poteſt, tamen non obeſt. Præſtantiſſimus tamen eſt medicus eruditus pariter ac prudens, qui novit feſtinare lente, pro ipſius morbi urgentia, auxiliis inſtare, atque in occaſione uti maxime opportunis, alioqui quieſcere.)

Aph. 68. Sect. 5. 19. Capitis poſteriore parte dolente, ſecta in fronte vena recta juvat.

22. Lata exanthemata non ſunt admodum pruriginoſa, qualia Simon habebat per hiemem, qui cum ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, juvabatur. Vomitus non conferebant. Si quis calida fomenta adhibuiſſet, adjuvari potuiſſe exiſtimo.

26. In magnis malis, facies ſi ſit bona ſignum bonum. In parvis, bonæ ſignificationi contraria denuncians, malum ſignificat.

33. Ut omnia circa ægrotantem ſedulo ad-

adminiſtrentur, quædam de morbo ſunt interroganda, videndum qualia ſint; quæ narrant, ut accipiendi ſermones, quænam pertinent ad ægrotantem, quæ ad aſſidentes, & ad externa.

SECTIO TERTIA.

1. Cutis raritas affert alvi denſitatem; cutis compactio carnium incrementum, & cerebri conſumptio calvitium.

2. Corporis evacuatio, ſeu detractio fit curſibus, luctis, (quiete) multa deambulatione, ovilla carne; maza cocta ut plurimum, & panis exiguus convenit.

3. Cum autem jam conciderint, offerre ſuillam aſſam convenit. Cum vero reficiantur, id indicat, quod corpus floridum rurſus efficitur.

4. Exercitationum modum ſignificat ſudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus, aut concidentia ex elevatione.

18. Cum venere uti, aut hircire incipiunt, ſanguinem fundunt.

20. Mutationes cavendæ ſunt.

24. Sitim cohibet os claudere, tacere, ventum cum potu frigidum inducere.

28. Quibus in morbis, quæ facta ſunt liberant, eoſdem, ſi ante fiant, prohibent.

31. In cruenta ſpuentibus, ſanguinis detractionem prohibet anni tempus, lateris dolor, bilis.

SECTIO QUARTA.

7. Ægrotis gratificandum eſt in iſtis rebus, ut nimirum potus & cibi munde præparentur, & quæcunque videt, & tangit, mollia ſint; in aliis etiam, quæ non valde lædant; aut facile emendari queant, ut frigida, quum ea opus eſt. In his etiam ægroto gratificandum, qualia ſunt introitus, ſermones, habitus corporis, veſtitus, tonſura, ungues & odores.

18. Aqua edax, vigilia edax,

20. Sanitatis tutela eſt, cibis non ſatiari, & impigrum eſſe ad labores.

24. Terra ſiccitatibus ſqualida, volatilium genus bene ſe habet.

28. Cibos labores præcedere debent.

SECTIO QUINTA.

1. Naturæ morborum ſunt medicatrices.

6. Morbi connutriti in ſenectute deſinunt concoctione & rarefactione.

9. Labor articulis & carnibus confert, viſceribus vero cibus & ſomnus; animæ deambulatio, cogitatio hominibus.

13. Lingua humorum ſerum quale ſit indicat. Pallidæ quidem linguæ, ex bilis redundantia fiunt. (Bilioſum autem à pingui) rubicundæ vero à ſanguine, nigræ ab atra bile, aridæ autem ab exuſtione fuliginoſa, & utero, albæ vero à pituita.

15. Lingua concolor eſt humori prædominanti, ideoque per hanc dignoſcimus humores.

16. Si carnes videntur eſſe ſalſæ guſtanti, redundantiæ ſignum eſt.

18. Hominibus aurium ſordes, dulces quidem lethales, amaræ vero minime.

19. Terram mutare confert in longis morbis.

21. In diuturnis circa articulos defluxionibus, (quæ Κέδματα græcis dicuntur) venas in auribus poſteriores pertundere oportet.

22. Venus in morbis à pituita utilis.

25. Increſcentes morbos coitus exaſperat.

32. Ulcera exoriuntur, ſi quis impurus exercitatione utatur.

33. Si mulier aut capra elaterium aut cucumerem ſylveſtrem comederint, etiam pueri purgantur.

SECTIO SEXTA.

1. Ἔκπνοον καὶ εἴσπνοον ὅλον τὸ σῶμα. Totum corpus tam foras, quam intro ſpirabile eſt.

9. Quartana laborantes nullo magno morbo corripiuntur, ſi prius autem corripiantur, & quartana ſuperveniat, liberantur. *Aph 70. Sect. 5.*

10. Pro quibus, quinam morbi ſuccedant, videndum.

21. Sputa rotunda delirium ſignificant.

22. Urina multam ſubſidentiam habens, ſolvit deliria: qualis fuit Dexippi, poſt defluvium capillorum.

23. Quartana non producitur ultra annum. (Fœſius, non ante annum deſinit.)

SECTIO SEPTIMA.

2. Anginæ hac tempeſtate (quam fuſe deſcribit) liberis duabus obortæ ſunt, eæque mitiſſimæ, ſervis vero exuberabant, & quibus vehementiſſimæ contingebant, eæ celerrime peribant.

3. Sanguinem è venis profluentem ſiſtunt animi deliquium, figura aliorſum tendens, linamentum contortum, appoſitio, deligatio.

5. Hydropicos celeriter ſecare oportet; tabeſcentes urere ſtatim, ſecare caput, & hujuſmodi.

SECTIO OCTAVA.

4. Renum vitia ſupra quinquageſimum annum ſanata non vidi.

19. Continentia, contenta & impetum facientia corpora ſunt conſideranda.

Sermonis & ſilentii habenda eſt ratio. Dicere oportet quæ velit æger; quibus ſermonibus utatur videndum, ſive magni ſint, ſive multi, ſive veri, ſive conficti.

46. Con-

46. Contraria victus ratio in morbis inſtituenda eſt.

48. Victus ratio quantum fieri poteſt cognoſcenda, nam illius ignoratio multas affert calamitates.

49. Optimis Medicis ſimilitudines imponunt, & difficultates pariunt, ſed contraria efficit cauſa. Et ſane difficile eſt curandi vias ratiocinatione aſſequi.

52. Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex, cum eſſet annorum circiter 25. ſemen per ſomnum effudit ſæpe, & interdiu quoque ſæpe ipſi prodibat. Cum autem ad annum 30. perveniſſet, tabe correptus mortuus eſt.

54. Melancholici plerumque conſueverunt fieri epileptici & epileptici melancholici: horum autem quidvis præcipue ſit, prout in alterutram partem morbus inclinaverit, etenim ſi in corpus, epileptici fiunt, ſi autem in mentem, melancholici.

55. Abderis, Phæthuſa Pythei conjunx, per juventam antea fœcunda fuerat, cum autem vir ipſius in exilium pulſus fuiſſet, muliebria multo tempore defecerunt, poſtea vero in articulos dolores, & rubores acciderunt; quæ cum ei contigiſſent, tunc corpus virile factum eſt, & omnino hirſutum, & barba producta eſt, & vox aſpera reddita; & cum omnia feciſſemus ut muliebria elicerentur, non profluxerunt, ſed mortua eſt, cum non diu poſtea vixiſſet.

56. Evenit autem & Namyſiæ Gorgippi uxori in Thaſò idem. Videbatur omnibus medicis, quibus & ego forte adfui, unica ſpes eſſe, ut in muliebrem naturam reduceretur, ſi menſes ſecundum naturam prodirent, ſed neque huic potuerunt prodire, quamvis omnia tentata. Non multo poſt mortua eſt.

LIBER SEPTIMUS.
EPIDEMIORUM.

Cauponi, qui peripneumonia laborabat, alvus ſtatim ſubiit, circa 4tum diem, ſudor multus accidit. Febricula ſoluta eſſe videbatur. Tuſſicula nulla erat, ut ita dicam. 5to, 6to & 7mo detinebat febris, ſudor octavo. 9no. Excreabat pallidum. 10. Affatim, non ſæpe dejiciebat. Circa undecimum mitius ſe habuit. 14. Sanus evaſit.

Prodromi filius æſtate ſublæſus, febre ardente laborabat, lingua ipſi ſubarida, obſcura, dejectio multa, ſervatus.

Iſagoræ filius poſteriore capitis parte vulneratus eſt, contuſo oſſe ac denigrato, die quinto liberatus: os autem non abſceſſit.

Hippiæ Soror hieme phrenitide correpta eſt, mente aberrabat, manibus laborabat, ſeipſam lancinabat. 5to & 6to die, ſub noctem voce deſtituta eſt. Comatoſa

buccas

buccas & labia veluti dormientes, inflabat. 7mo die mortua eſt.

Capitis dolores ex utero, caſtoreum ſedat. Plerique hyſterici affectibus à flatibus ortum ducunt: indicant ructus & ſtrepitus circa ventrem, & tumores lumborum, & dolores circa renes & coxas.

Quibus prægnantibus ex caſu aut convulſione, aut plaga, dolores accidunt moderati, intra triduum manifeſte conſtat, an fœtum corrumpent.

Fullo qui in Syro phrenitide laborans cum uſtione tremulus fuit. Crurum color erat culicum puncturis ſimilis, oculus magnus, exiguus motus, vox fracta, clara tamen. Urina pura ſubſidentiam non habens. Nunquid propter dejectionem à Tapſia morbus 18. remiſit, ſine ſudore evaneſcens.

LIBER APHORISMORUM.

Περὶ Ἀφορισμῶν.

SECTIO PRIMA.

1. Vita brevis, ars longa, occaſio præceps, experimentum periculoſum, judicium difficile. Oportet autem non modo ſeipſum exhibere quæ oportet facientem, ſed & ægrum, & præſentes, & externa.

Aph. 2. Sect. 4. 2. In perturbationibus alvi, & vomitibus ſponte evenientibus, ſi quidem, qualia oportet purgari, purgentur, confert & facile ferunt: ſin minus, contra. Sic & vaſorum evacuatio, ſi quidem, qualem fieri decet, fiat, confert, & facile ferunt: ſin minus, contra. Reſpicere igitur oportet & regionem, & tempeſtatem, & ætatem, & morbos, in quibus convenit, aut non.

3. Athletarum boni habitus, ad ſummum progreſſi, periculoſi, ſi in extremo conſtiterint: neque enim poſſunt in eodem ſtatu permanere, neque quieſcere. Cum vero non quieſcant, neque ultra poſſunt in melius proficere, reliquum eſt, ut in deterius labantur. Horum igitur cauſa bonum habitum ſolvere conducit haud cunctanter, quo rurſus renutritionis initium corpus ſumat. Neque vaſorum conſidentiæ ad extremum perducendæ: Periculoſum enim. Sed qualis natura fuerit ejus qui id perpeſſurus eſt, eo uſque progrediendum. Sic & evacuationes, quæ ad extremum tendunt, periculoſæ: & rurſus refectiones, cum extremæ fuerint periculoſæ.

4. Victus tenuis & exquiſitus, cum in morbis longis ſemper, tum in acutis, ubi non convenit, periculoſus. Ac rurſus qui ad extremum tenuitatis devenit victus, gravis. Nam & repletiones ad extremum perductæ, graves ſunt.

5. In

5. In tenui victu delinquunt ægri: ob id magis læduntur. Quicunque enim error committitur, major in tenui fit, quam in paulo pleniore victu. Propterea etiam ſanis periculoſus eſt valde tenuis victus; quoniam errores gravius ferunt. Hac igitur de cauſa tenuis & exquiſitus victus, eo qui ſit paulo plenior, maxima ex parte periculoſior.

6. Ad extremos morbos extrema exquiſite remedia optima.

7. Ubi morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet labores, & extreme tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt. Ubi vero non, ſed plenius licet cibare, tantum à tenui recedendum, quantum morbus remiſſior extremis fuerit.

8. Cum morbus in vigore fuerit, tum vel tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt.

9. Conjicere oportet, num ſufficiat ægro is victus uſque ad morbi vigorem, & utrùm prius ille deficiet, neque cum eo victu perdurare poterit, vel morbus ante deficiet & remittet.

11. In paroxyſmis cibum ſubſtrahere oportet; exhibere enim noxium. Et quicunque morbi per periodos exacerbantur, in eorum paroxyſmis ſubtrahere oportet.

13. Senes facillime jejunium ferunt, deinde qui conſtanti ſunt ætate, minime adoleſcentes, omnium minime pueri, præſertim illi, qui inter ipſos ſunt vividiores.

14. Quæ creſcunt, plurimum habent

 calidi

calidi innati: plurimo igitur egent alimento: ſin minus, corpus conſumitur. Senibus vero parum calidi ineſt, paucis propterea fomitibus indigent, quia à multis id extinguitur. Hanc ob cauſam ſenibus febres non perinde acutæ fiunt: frigidum enim eorum corpus.

15. Ventres hieme & vere natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi. Per ea igitur tempora copioſiora alimenta ſunt exhibenda, ſiquidem calidi innati plus habent, unde & copioſiore indigent alimento; indicium ſunt ætates & Athletæ.

16. Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maxime vero pueris, & aliis qui tali victu uti conſueverunt.

17. Et quibus ſemel aut bis, plura aut pauciora, & per partes offerre oporteat, conſiderandum. Concedendum autem aliquid tempeſtati anni, regioni, ætati & conſuetudini.

18. Æſtate & autumno cibos difficillime ferunt, hieme facillime, deinde vere.

20. Quæ judicantur & judicata ſunt perfecte ne moveto, neque innovato, ſive purgantibus medicamentis, ſive aliis irritamentis, ſed ſinito.

De humoribus.

21. Quæ ducere oportet, quo maxime vergant, eo ducenda, per loca convenientia.

22. Concocta medicamento purgante educenda, & movenda, non cruda, neque per initia, niſi turgeant, ut plurimum vero non turgent.

23.

23. Excreta non copia ſunt æſtimanda, ſed ſi qualia oportet exeant, & facile ferat æger. Atque ubi ad animi defectionem educere expedit, faciendum id quoque, ſi æger par eſſe poſſit.

24. In acutis morbis raro, & in principiis, medicamentis purgantibus utendum, idque diligenti ante adhibita circumſpectione faciendum.

SECTIO SECUNDA.

1. Quo in morbo ſomnus noxam adfert, lethale. Si vero ſomnus proſit, minime lethale.

2. Ubi delirium ſomnus ſedaverit, bonum. *Aph. 51. Sect. 7.*

3. Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum.

5. Spontaneæ laſſitudines morbos denunciant.

6. Qui aliqua corporis parte dolentes, fere dolorem non ſentiunt, iis mens ægrotat.

7. Quæ longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet: quæ vero brevi, celeriter.

8. Si à morbo cibum capiens quiſpiam, vires non recipiat, copioſiore alimento corpus uti ſignificat. Si vero cibum non capienti, idem eveniat, vacuatione indigere ſciendum eſt.

9. Cor-

9. Corpora ubi quis purgare volet, facile fluentia reddere oportet.

10. Impura corpora, quo plus nutriveris, eo magis lædes.

11. Facilius eſt potu refici, quam cibo.

12. Quæ in morbis poſt criſin relinquuntur, recidivas facere ſolent.

13. Quibus criſis fit, his nox acceſſionem præcedens gravis. Subſequens vero levior plerumque.

14. In profluviis alvi, mutationes excrementorum juvant, niſi in prava mutentur.

16. Ubi fames, laborandum non eſt.

19. Morborum acutorum non omnino certæ ſunt prædictiones, neque mortis, neque ſalutis.

20. Quibus per juventutem alvi ſunt humidæ, iis ſeneſcentibus exſiccantur: quibus vero in juventute alvi ſunt ſiccæ, iis ſeneſcentibus humectantur.

21. Famem vini potus ſolvit.

Lib. de nat. hom. 22. Morbos, qui à repletione fiunt, curat evacuatio; eos vero qui ex evacuatione, repletio: & in cæteris contrarietas remedio eſt.

23. Morbi acuti judicantur intra dies 14.

24. Judex ſeptimi quartus. Sequentis ſeptimanæ octavus initium. Spectandus quoque eſt undecimus, ſiquidem is ſecundæ ſeptimanæ quartus eſt. Rurſumque 17. ſpectandus: is enim à quarto decimo quartus eſt, & ab undecimo ſeptimus.

25. Æſtivæ quartanæ plerumque breves ſunt: autumnales vero longæ, & maxime quæ ad hiemem pertingunt.

26. Febrem convulſioni ſupervenire ſatius eſt, quam convulſionem febri.

27. Iis quæ non cum ratione ſublevant, non oportet fidere. Neque multum formidare mala quæ præter rationem eveniunt. Plurima enim horum incerta ſunt, nec admodum perſeverare, aut longo tempore durare conſueverunt.

29. Incipientibus morbis, ſi quid movendum videtur move: vigentibus autem, quieſcere melius eſt.

31. A morbo belle comedenti, nihil proficere corpus, malum eſt.

33. In quovis morbo valere ratione, recteque ſe ad ea quæ offeruntur habere, bonum. Contrarium vero malum.

34. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & anni tempeſtati morbus magis cognatus fuerit, quam quibus in nullo horum cognatus fuerit.

35. Omnibus in morbis partes, quæ ad umbilicum & imum ventrem ſunt, craſſitudinem habere, melius eſt: valde vero tenues & tabefactas eſſe, pravum. Periculoſum vero illud eſt, etiam ad infernas purgationes.

36. Sana habentes corpora, pharmacis purgati cito exſolvuntur, ut & qui pravo utuntur cibo.

38. Pau-

38. Paulo deterior & potus, & cibus, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus, præferendus.

39. Magnam partem ſenes juvenibus minus ægrotant: quicunque vero morbi iis accidunt diuturni, plerumque commoriuntur.

40. Raucedines & gravedines, in valde ſenibus non coquuntur.

41. Qui ſæpe & vehementer, ſine cauſa manifeſta, animo linquuntur, ii derepente moriuntur.

42. Solvere apoplexiam vehementem impoſſibile quidem, levem vero non facile.

43. Ex iis, qui ſtrangulantur, & diſſolvuntur, nec dum tamen mortui ſunt, non ſe recolligunt, quibus ſpuma circa os fuerit.

44. Qui natura ſunt valde craſſi, magis ſubito moriuntur, quam graciles.

45. A comitiali morbo, juvenes mutatione potiſſimum ætatis, & regionum, & victuum, liberationem accipiunt.

47. Dum pus fit, dolores ac febres accidunt magis, quam confecto.

49. Conſueti ſolitos labores ferre, etſi fuerint invalidi aut ſenes, non conſuetis, quamvis robuſtis & juvenibus, facilius ferunt.

50. Conſueta longo tempore, etiamſi deteriora ſint, inſuetis minus moleſta eſſe ſolent; quare ad inſolita quoque facienda mutatio.

51. Plu-

51. Plurimum & repente vacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quovis modo corpus movere, periculoſum: omne ſiquidem nimium, naturæ inimicum. Paulatim vero quod fit, tutum, & præſertim ſi quis ab uno ad aliud tranſierit.

52. Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſuccedant ſecundum rationem, non eſt tranſeundum ad aliud, manente eo, quod ab initio viſum fuit.

53. Quicunque alvos humidas habent, dum juvenes ſunt, melius degunt his qui ſiccas habent. At in ſenectute deterius degunt; nam ſeneſcentibus ut plurimum ſiccantur.

SECTIO TERTIA.

(Sex primos Aphoriſmos hujus ſectionis, vide ſupra libro de humoribus.)

7. Per ſiccitates febres acutæ fiunt; & ſiquidem annus magna ex parte talis extiterit, qualem fecit conſtitutionem, ut plurimum etiam tales morbos expectare oportet.

8. Conſtantibus temporibus, ſi tempeſtiva tempeſtive fiant, morbi ſtabiles, & boni judicii accidunt. Inconſtantibus autem, inſtabiles, & mali judicii.

8. Autumno in univerſum morbi acutiſſimi & pernicioſiſſimi: ver autem ſaluberrimum & minime exitiale.

10. Au-

10. Autumnus tabidis malus.

Lib. de aëre, locis & aquis. 11. Inter anni partes, ſi hiems ſicca & aquilonia, ver pluvioſum & auſtrale fuerit, æſtate neceſſe eſt febres acutas fieri, & ophthalmias, & dyſenterias, mulieribus præſertim, & viris natura humidioribus.

Lib. de aëre, locis & aquis. 12. At ſi auſtralis hiems, & pluvioſa, & clemens fuerit, ver autem ſiccum & aquilonium, mulieres quibus partus in ver incidit, quavis occaſione abortiunt: Quæ vero pepererint, infirmos & morboſos infantes edunt, ita ut vel ſtatim intereant, vel tenues, & valetudinarii vivant. Cæteris vero mortalibus dyſenteriæ, & ophthalmiæ ſiccæ fiunt, & ſenibus catarrhi perniciem brevi allaturi.

13. Si vero æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus autem pluvioſus & auſtralis, capitis dolores ad hiemem fiunt, & tuſſes, & raucedines, & gravedines, nonnullis etiam tabes.

14. Si vero aquilonius ſit & ſiccus autumnus, hominibus natura humidis, & mulieribus commodus: reliquis vero, ophthalmiæ ſiccæ accident, & febres acutæ, & gravedines diuturnæ, nonnullis vero etiam melancholiæ.

15. Ex conſtitutionibus anni, in univerſum ſiccitates aſſiduis imbribus ſunt ſalubriores, & minus mortiferæ.

16. Aſſiduis imbribus morbi fere fiunt, febres longæ, fluxiones alvi, putredines, epi-

epilepſiæ, apoplexiæ, anginæ. Siccitatibus autem, morbi tabifici, ophthalmiæ, articulorum dolores, urinæ & inteſtinorum difficultates.

17. Quotidianæ autem conſtitutiones, aquiloniæ quidem cogunt corpora, & firma, agilia, beneque colorata, ac auditu valentiora reddunt, alvum ſiccant, oculos mordent, & ſi pectus dolor aliquis prius habuerit, exaſperant: at auſtrinæ corpora exſolvunt, & humectant, auditum hebetant, caput gravant, vertiginem oculis, tarditatem corporibus adferunt, alvum humectant.

18. Per tempora vero anni, vere quidem, & prima æſtate, pueri, & his ætate proximi, optime degunt, valentque maxime. Æſtate vero, & autumno ad aliquam quidem partem, ſenes. Reliquo autumno & hieme, qui mediam ætatem agunt.

20. Vere fiunt furores, melancholiæ, epilepſiæ, fluxiones ſanguinis, anginæ, gravedines, raucedines, tuſſes, lepræ, impetigines, vitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, tubercula, articulorum dolores.

21. Æſtate vero nonnulli horum, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, quartanæ item, & vomitiones, alvi profluvia, ophthalmiæ, aurium dolores, oris ulcerationes, genitalium putredines, & ſudationes.

22. Autumno, æſtivi etiam multi morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, urinæ ſtillicidia, lienteriæ, dyſenteriæ, coxæ dolores, anginæ, aſthmata, volvuli, epilepſiæ, inſaniæ, melancholiæ.

23. Hieme vero, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, gravedines, raucedines, tuſſes, pectoris, laterum, lumborum, & capitis dolores, vertigines, apoplexiæ.

24. In ætatibus autem talia eveniunt: parvis quidem & recens natis pueris, aphthæ, vomitus, tuſſes, vigiliæ, pavores, umbilici inflammationes, aurium humiditates.

25. Ad dentitionem vero accedentibus, gingivarum pruritus, febres, convulſiones, alvi profluvia, & maxime ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros ſunt craſſiſſimi, & qui alvos duras habent.

26. Ipſis vero grandiuſculis, tonſillarum inflammationes, vertebræ in occipitio introrſum luxationes, aſthmata, calculi, lumbrici rotundi, aſcarides, verrucæ penſiles, ſatyriaſmi, ſtrumæ, & alia tubercula, præcipue ante dicta.

27. Grandioribus adhuc, & ad pubertatem accedentibus, plurima ex his, & febres diuturnæ potius, & ex naribus ſanguinis fluxiones.

29. Juvenibus autem, ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, epilepſiæ,

&

& alii morbi, ſed præcipue ſupra nominati.

30. Ultra hanc ætatem provectis, aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alvi profluvia diuturna, choleræ, dyſenteriæ, lienteriæ, hæmorrhoides.

31. Senibus ſpirandi difficultates, catarrhi tuſſiculoſi, ſtranguriæ, dyſuriæ; articulorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, mali corporis habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi, oculorum, & narium humiditates, viſus hebetudines, glaucomata, auditus graves.

SECTIO QUARTA.

1. Prægnantes purgabis, ſi materia turgeat, quadrimeſtres, & uſque ad ſeptimum menſem, ſed has parcius. Juniores autem & ſeniores caute vitare oportet. *Aph. 29. Sect. 5.*

4. Æſtate ſuperiores potius ventres, hieme vero inferiores purgandi.

5. Sub cane, & ante canem, difficiles ſunt purgationes.

6. Graciles, & ad vomendum faciles, ſurſum purgandi, caventes hiemem.

7. Difficulter autem vomentes, & mediocriter carnoſi, deorſum, caventes æſtatem.

8. Tabidi vero, vitantes purgationes per ſuperiora.

10. Purgandum in valde acutis, ſi turgeat materia, eodem die, differre enim in talibus, malum.

11. Quibus tormina adſunt, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque medicamento, neque aliter ſolvatur, in ſiccum hydropem firmatur.

13. Ad helleboros, qui non facile ſurſum purgantur, iis ante potionem corpora præhumectanda, copioſiore alimento, & quiete.

14. Poto helleboro, corpus movendum potius, quam ſomno tradendum, aut quieti. Nam vel navigatio indicat, motione turbari corpora.

15. Quum helleborum magis ducere voles, move corpus: quum vero ſiſtere, ſomnum concilia, nec move.

Aph. 36. Sect. 2. 16. Helleborus periculoſus ſanas carnes habentibus. Convulſionem enim inducit.

17. Non febricitanti, cibi faſtidium, oris ventriculi morſus, vertigo tenebricoſa, & oris amaritudo, purgatione per ſuperna opus eſſe, ſignificat.

18. Supra ſeptum tranſverſum dolores, qui purgatione egent, ſurſum purgare opus eſſe, indicant. Qui vero infra, deorſum.

19. Qui potione medica, dum purgantur, non ſitiunt, purgandi finis non fit, donec ſitiverint.

20. Febris expertibus ſi tormina adſint, &

& genuum gravitas, & dolor lumborum, inferna purgatione opus eſſe, ſignificant.

21. Excrementa alvi nigra ſanguini atro ſimilia, ſponte euntia, ſive cum febre, ſive citra febrem, peſſima. Et quanto ipſorum colores pravi fuerint plures, eo deterius. A medicamento autem talia exigi, melius eſt. Idque quanto ipſorum plures fuerint colores, non malum. *Coac. 608.*

22. Morbis quibuſvis incipientibus, ſi atra bilis ſupra infrave exierit, lethale.

23. Quibus per morbos acutos, aut diuturnos, aut vulnera, aut alio modo extenuatis, atra bilis, aut velut ſanguis niger, prodierit, poſtridie moriuntur.

24. Dyſenteria, ſi ab atra bile incipiat, lethalis eſt.

25. Sanguinem ſuperne quidem efferri, qualiſcunque ſit, malum. Inferne vero niger ſi dejiciatur, bonum.

28. Quibus dejectiones ſunt bilioſæ, ſurditate ſuperveniente, ceſſant: & quibus ſurditas adeſt, bilioſis dejectis, finitur.

29. Febricitantibus, ſi ſexto die rigores fiant, difficulter judicantur. *Coac. 15.*

37. Frigidi ſudores, cum febre quidem acuta, mortem: cum mitiore vero, morbi longitudinem ſignificant.

38. Qua corporis parte ſudor eſt, ibi morbum eſſe ſignificat.

41. Sudor multus per ſomnum citra cauſam manifeſtam factus, copioſiore cibo corpus uti ſignificat: quod ſi cibum

non aſſumenti hoc accidat, vacuatione indigere ſignificat.

Aph. 62. *Sect.* 7. 43. Febres quæ tertio quoque die vehementius affligentes non intermittunt, periculoſiores, quoquo modo autem intermiſerint, periculum abeſſe ſignificant.

Aph. 63. *Sect.* 7. 44. Quos febres longæ exercent, iis tubercula ad articulos, vel dolores fiunt.

Aph. 64. *Sect.* 7. 45. Quibus tubercula ad articulos, vel dolores, poſt febres diuturnas, fiunt, ii cibariis plurimis utuntur.

46. Si rigor, febre non intermittente, ægrum jam debilem frequenter invadat, mortiferum eſt.

Aph. 1. & 72. *Sect.* 7. 48. In febribus non intermittentibus, ſi partes externæ algeant, internæ urantur, & ſitiunt, lethale eſt.

57. Spaſmo aut tetano vexato, febris ſi acceſſerit, morbum ſolvit.

59. Tertiana exquiſita ſeptenis ad ſummum circuitibus, judicatur.

60. Quibus per febres aures obſurduerint, iis ſanguis è naribus profluens, aut perturbata alvus, ſolvit morbum.

61. Febricitantem niſi diebus imparibus febris reliquerit, ſolet reverti.

62. Quibus per febres icterus ſupervenerit, ante diem ſeptimum, malum.

63. Quibus in febribus quotidie rigores repetunt, quotidie febres ſolvuntur.

64. Quibus per febres icterus die 7mo, aut 9no, aut undecimo, aut decimo quarto, ſupervenerit, bonum, niſi dex-

trum

trum hypochondrium durum ſit, alioqui minime bonum.

70. Quibus per febres urinæ turbatæ quales jumentorum, iis dolor capitis vel adeſt, vel aderit.

71. Quibus die ſeptimo futura criſis eſt, iis urina rubram die quarto nubeculam habet.

72. Quibus pellucidæ & albæ ſunt urinæ; malæ: maxime vero tales in phreniticis apparent.

74. Quibus ſpes eſt ad articulos abſceſſum futurum, abſceſſu liberat urina multa, craſſa, & alba reddita: qualis in febribus cum laſſitudinis ſenſu, quarto die exire incipit. Quod ſi ex naribus etiam ſanguis profluxerit, brevi admodum ſolutio fit.

75. Si quis ſanguinem, aut pus meiat, renum aut veſicæ exulcerationem ſignificat.

76. Quibus cum urina craſſa, exiguæ carunculæ, aut velut pili una exeunt, his à renibus excernuntur.

77. Quibus cum urina craſſa, furfurea quædam ſimul minguntur, his veſica ſcabie laborat.

78. Qui ſponte ſanguinem meiunt, iis à renibus venulam ruptam eſſe ſignificat.

79. Quibus in urina ſubſident ſabuloſa, iis veſica calculo laborat.

80. Si quis ſanguinem aut grumos meiat, aut urinam guttatim emittat, & dolor ad imum ventrem, ac interfœmi-

neum incidat, ea, quæ circa veſicam ſunt, laborant.

81. Si quis ſanguinem, aut pus, aut ſquammulas meiat, & gravis odor adſit, veſicæ exulceratio ſignificatur.

83. Mictus noctu plurimus parvam dejectionem ſignificat.

SECTIO QUINTA.

Aph. 23. Sect. 7. 1. Convulſio ab helleboro, lethalis.

2. Convulſio vulneri ſuperveniens, lethalis.

3. A copioſo ſanguinis fluxu, ſingultus, aut convulſio, malum.

4. A purgatione immodica, convulſio, aut ſingultus ſuperveniens, malum.

5. Si ebrius quiſpiam derepente obmuteſcat, convulſus moritur; niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit, qua crapulæ ſolvuntur, vocem recuperet.

6. Qui tetano corripiuntur, intra 4. dies intereunt: ſi vero hos ſuperaverint, incolumes evadunt.

7. Epilepſia, quibus ante pubertatem contingit, mutationem recipit: quibus poſt 25. annum, eos fere comitatur ad mortem uſque.

8. Qui pleuritide laborant, niſi intra 14. dies ſuperne repurgentur, iis in empyema ſit mali translatio.

9. Tabes iis maxime ætatibus fit, quæ à decimo octavo ſunt anno, ad triceſimum quintum.

10. Qui-

10. Quibus ex angina liberatis, ad pulmonem mali fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur: ſi vero hos effugerint, purulenti evadunt.

11. Qui tabe vexantur, ſi ſputum, quod extuſſiunt, carbonibus injectum olet graviter, & capilli à capite defluunt, lethale.

13. Qui ſpumantem ſanguinem extuſſiunt, iis ex pulmone educitur.

14. Si tabe detento profluvium alvi ſuperveniat, lethale.

15. Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi à ruptione intra dies 40. ſurſum purgentur, liberantur: alioqui tranſeunt in tabem.

18. Frigidum inimicum oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, dorſali medullæ, calidum vero amicum.

24. Frigida pectori inimica, tuſſes movent, ſanguinis fluxiones, & deſtillationes efficiunt.

25. Articulorum tumores & dolores abſque ulcere, atque etiam podagricos, & convulſiones, magna ex parte, frigida large effuſa levat, & extenuat, ſolvitque dolorem. Torpor enim modicus doloris ſolvendi vim habet.

28. Suffitus aromatum muliebria educit.

30. Mulierem gravidam morbo quopiam acuto corripi, lethale.

31. Mulier in utero gerens ſecta vena abortit: & magis, ſi major fuerit fœtus.

32. Mulieri ſanguinem evomenti, menſtruis erumpentibus, ſolutio fit.

33. Mulieri, menſtruis deficientibus, ſanguis è naribus profluens; bonum.

34. Mulieri uterum gerenti, ſi alvus multum fluat, periculum eſt ne abortiat.

35. Mulieri hyſtericæ, aut difficulter parienti, ſternutamentum ſuperveniens, bonum.

36. Mulieri menſes decolores, nec eodem ſemper modo & tempore prodeuntes, purgationem indicant eſſe neceſſariam.

37. Mulieri in utero gerenti, ſi mammæ ſubito extenuentur, abortit.

39. Si mulier quæ nec prægnans, nec puerpera eſt, lac habet, ei menſtrua defecerunt.

44. Quæ præter rationem tenues uterum gerunt, abortiunt, donec habitiores evaſerint.

45. Quæ mediocriter corpulentæ, abortum faciunt ſecundo menſe, aut tertio, ſine occaſione manifeſta, iis acetabula uteri mucoris ſunt plena, nec præ pondere fœtum continere poſſunt, ſed abrumpuntur.

46. Quæ præter naturam craſſæ non concipiunt, iis uteri os ab omento comprimitur, & priuſquam extenuentur, non concipiunt.

49. Ad ſecundas deturbandas, ſternutatorio immiſſo, nares & os comprimito.

57. Menſtruis abundantibus morbi eveniunt, & ſubſiſtentibus accidunt ab utero morbi.

60. Si

60. Si prægnanti purgationes menſtruæ curſum ſuum teneant, bene valere fœtum eſt impoſſibile.

61. Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre ſuperveniente, cibique faſtidia ei accidant, prægnantem eſſe putato.

61. Quæ frigidos & denſos uteros habent, non concipiunt: & quæ præhumidos uteros habent, non concipiunt: extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæ plus æquo ſiccos & adurentes: nam alimenti defectu ſemen corrumpitur. Quæ vero ex utriſque moderatam nactæ ſunt temperiem, eæ fœcundæ evadunt.

64. Lac præbere capite dolentibus, malum. Malum vero & febricitantibus & quibus hypochondria elata, aut murmurantia, & ſiticuloſis. Malum item quibus bilioſæ dejectiones, febres acutæ, copioſa ſanguinis evacuatio facta eſt. Convenit vero tabidis non admodum febricitantibus, & in febribus longis & languidis, dum nullum ex ſupradictis ſignis adſit, & præter rationem extenuatis.

68. Parte capitis poſteriore dolenti, in frontem excurrens vena inciſa, prodeſt. *Lib. 2. Epid. Sect. 3. & Lib. 6. Sect. 3.*

69. Rigores incipiunt mulieribus ex lumbis magis, & per dorſum perveniunt in caput: viris vero parte corporis poſteriore magis quam anteriore, veluti ex femoribus, & cubitis. Argumento eſt cutis raritas quam pilus oſtendit.

70. Qui

70. Qui quartana corripiuntur, non admodum convulſionibus tentantur: ſi vero prius tentati fuerint, ſuperveniente quartana, liberantur.

SECTIO SEXTA.

Lib. 2. *Epid. Sect.* 2. 1. In diuturnis lævitatibus inteſtinorum, ſi ructus acidus ſuperveniat, cui prius non extiterit, bonum eſt ſignum.

2. Quibus nares humidiores natura, & genitura humidior, ii minus proſpera valetudine fruuntur: quibus vero hiſce contraria adſunt, ſalubrius degunt.

Lib. 6. *Epid. Sect.* 8. 3. In longis inteſtinorum difficultatibus cibi faſtidium, malum. Et cum febre pejus.

4. Circumglabra ulcera, maligna.

6. Renum & veſicæ vitia in ſenibus difficulter curantur.

8. Hydropicis ulcera in corpore orta, non facile ſanantur.

10. Caput dolenti, & vehementer laboranti, pus, aut aqua, aut ſanguis per nares, os, aut aures, effluens, morbum ſolvit.

11, Melancholicis, & nephriticis, hæmorrhoides ſupervenientes, bonum.

12. A diuturnis hæmorrhoidibus curato, niſi una quæpiam ſervetur, periculum hydropis vel tabis impendet.

13. Singultu detento, ſi ſternutamenta ſupervenerint, ſingultum tollunt.

14. Hy-

14. Hydrope detento, ſi aqua è venis in ventrem confluxerit, ſolutio fit.

15. Longo alvi profluvio laboranti, ſponte vomitus ſuperveniens, alvi profluvium ſolvit.

16. Pleuritide aut peripneumonia detento, alvi profluvium ſuperveniens, malum.

17. Ophthalmia laborantem alvi profluvio corripi, bonum.

18. Cui perfecta eſt veſica, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſverſum, aut aliquod ex inteſtinis tenuibus, aut ventriculus aut hepar, lethale.

19. Ubi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut nervus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neque augetur, neque coaleſcit. *Aph.* 28. *Sect.* 4.

21. Inſanis, ſi varices, vel hæmorrhoides ſupervenerint, inſaniæ ſolutio.

23. Si metus & mœſtitia multo tempore perſeverent, melancholicum eſt ſignum.

24. Si quod gracile inteſtinum perfectum ſit, non coaleſcit.

25. Eryſipelas foras intro converti, malum: intus vero foras, bonum.

26. Quibus in febre ardente tremores fiunt, delirium ſolvit.

27. Quicunque empyi, aut hydropici uruntur, aut ſecantur, ſi pus, aut aqua univerſim effluxerit, omnino moriuntur.

28. Eunuchi non laborant podagra, neque calvi fiunt.

29. Mu-

29. Mulier non laborat podagra, niſi menſes ipſi defecerint.

30. Puer non laborat podagra, ante veneris uſum.

31. Oculorum dolores meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ ſectio, aut purgatio ſolvit.

33. Qui acidum ructant, non admodum pleuritici fiunt.

Aph. 47. Sect. 7. 35. Hydropicis tuſſis ſuperveniens, malum.

Aph. 47. Sect. 7. 36. Difficultatem urinæ phlebotomia ſolvit.

37. Ab angina detento tumorem fieri in collo, bonum: foras enim morbus vertitur.

38. Quibus occulti cancri fiunt, non curare melius: curati enim citius intereunt.

39. Convulſio vel à repletione fit, vel ab inanitione: ita vero & ſingultus.

42. In ictericis hepar durum fieri, malum.

43. Qui lienoſi dyſenteria corripiuntur, iis poſt longam ſupervenientem dyſenteriam, hydrops, aut lienteria accidit, & moriuntur.

45. Quæcunque ulcera annua ſunt, aut longiore tempore durant, in iis os abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cavas fieri.

46. Qui gibbi ex aſthmate aut tuſſi ante pubertatem fiunt, moriuntur.

Aph. 53. Sect. 7. 47. Quibus venæ ſectio, aut purgatio prod-

prodeſt, his vere ſecanda vena, aut purgatio imperanda.

48. Lienoſis dyſenteria ſuperveniens, bonum.

49. Qui podagrici morbi fiunt, ſedata inflammatione, intra dies 40. conquieſcunt.

50. Quibus diviſum eſt cerebrum, his febrem & bilioſum vomitum ſupervenire eſt neceſſe.

51. Qui valentes capitis repente doloribus corripiuntur, & protinus muti fiunt, & ſtertunt, intra dies ſeptem intereunt, niſi febris eos prehenderit.

53. Deliria, quæ cum riſu fiunt, tutiora: quæ vero ſtudio adhibito, periculoſiora.

55. Dolores podagrici vere, & autumno fere moventur.

57. Apoplectici fiunt maxime à quadrageſimo anno ad ſexageſimum.

58. Si omentum exciderit, neceſſario computreſcit.

59. Quibus longo coxendicum dolore conflictatis, femoris ſummum coxa excidit, rurſuſque recidit, iis mucores innaſcuntur.

60. Quibus diuturno dolore iſchiadico vexatis femur excidit, iis crus contabeſcit, & claudicant, niſi urantur.

SE-

SECTIO SEPTIMA.

10. Ab ileo vomitus, vel ſingultus, vel convulſio, vel delirium, malum.

11. A pleuritide, peripneumonia, malum.

12. A peripneumonia, phrenitis, malum.

14. Propter plagam in capite acceptam, ſtupor, aut deſipientia, malum.

15. Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum, malum.

16. A puris ſputo, tabes, & fluxus: quum vero ſputum ſiſtitur, moriuntur.

17. Inflammationi hepatis ſi ſupervenerit ſingultus, malum.

22. A diuturno partium ad ventrem attinentium dolore, ſuppuratio.

23. A ſincera dejectione, dyſenteria, malum.

27. Si prægnanti teneſmus ſupervenerit, abortum facit.

29. Si Leucophlegmatia detento, fortis diarrhœa ſupervenerit, morbum ſolvit.

30. Quibus per diarrhœam ſpumoſa ſunt alvi excrementa, iis à capite effluunt talia.

31. Quibus per febres in urinis ſedimenta craſſiorem farinam referunt, longam invaletudinem fore ſignificant.

32. Quibus in urinis bilioſa ſedimenta, ſed ſupra tenuia apparuerint, acutum morbum ſignificant.

33. Quibus divulſæ ſunt urinæ, iis vehemens fit in corpore perturbatio.

34. Qui-

34. Quibus in urinis bullæ innatant, nephritim, & longam fore invaletudinem ſignificant.

35. Quibus in urina adipalis ſuperficies eſt, & conferta, iis nephriticum, & acutum morbum adeſſe ſignificat.

37. Qui ſanguinem evomunt, ſi ſine febre, ſalutare; ſi cum febre, malum. Curatio perficitur refrigerantibus, & adſtringentibus.

39. Si quis ſanguinem & grumos meiat, & ſtranguria laboret, dolore ad hypogaſtrium, & pectinem, & perinæum pertinente, ad veſicam loca laborant.

40. Si ſubito lingua impotens reddatur, vel aliqua corporis pars attonita ſtupeat, plane id melancholicum eſt.

44. Si empyis cum uruntur, aut ſecantur, purum & album pus effluat, evadunt: ſi vero ſubcruentum, fæculentumque, & fœtidum, pereunt.

45. Quibus purulentum jecur aduritur, ſi purum pus effluat & album, ſalvi fiunt: in tunica enim ipſis pus continetur. Si vero qualis amurca profluat, intereunt.

46. Dolores oculorum poſt meraci vini potum, & aquæ calentis copioſæ balneum, venæ ſectione curatio.

48. Urinæ ſtillicidium, ac meiendi difficultatem, vini meraci potus, & venæ ſectio ſolvit.

50. Quibus cerebrum ſyderatum eſt, intra tres dies intereunt: Si vero hos ſuperaverint, ſani fiunt.

52. Quibus hepar admodum dolet, iis febris ſuperveniens ſolvit dolorem.

56. Anxietudinem, oſcitationem, horrorem, vinum pari aquæ portione temperatum, ſolvit.

58. Quibus occaſione aliqua cerebrum fuerit vehementer concuſſum, mutos protinus fieri neceſſe eſt.

59. Corporibus, humida carne præditis, imperanda fames eſt: nam fames ſiccat corpora.

SECTIO OCTAVA.
QUÆ SPURIA HABETUR.

5. Ex morbo diuturno alvi fluor, malum.

6. Quæcunque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat, quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat, quæ ignis non ſanat, ea incurabilia judicare oportet.

SECTIO OCTAVA.
CONTINENS Τὰ ἐξωτικά.
EX EPISTOLA AD CRATEVAM.

Succi omnes, & fluidi liquores in vitreis vaſis adferantur: folia, flores & radices, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ventis difflata vim medicam perdant.

Cum

Cum ab omni arte aliena ſit procraſtinatio, tum vero maxime in Medicina, in qua dilatio vitæ periculum adfert. Temporum autem opportunitates curationum ſunt animæ.

Multa nos mortales latent.

Neque enim ei qui in periculo conſtitutus eſt, ſatis ſunt quæ poſſumus, verum etiam quæ non poſſumus expetit.

EX EPISTOLA AD DAMAGETUM.

Totus homo ab ipſo ortu morbus eſt. Dum educatur inutilis, auxilium ſupplex implorat, dum increſcit, improbus & demens eſt, inſtitutione puerili indigens; in ætatis vigore conſtitutus, audax; ætate marceſcens, miſerabilis, ſuos labores per imprudentiam excolens.

Ægrotantes ſimul ac ſervati ſunt, cauſam Diis, vel Fortunæ attribuunt.

EX EPISTOLA AD DEMOCRITUM.

In arte Medica quæ recte fiunt, plerumque quidem hominum vulgus non admodum laudat, ſæpe vero Diis attribuit. At ſi in aliquo repugnans natura, eum qui curatur, interemerit, numen prætermittens, medicos incuſat: & ego ſane plus reprehenſionis, quam honoris ex arte mihi conſecutus videor. Neque enim quantumvis jam ſenex, ad artis medicæ

finem perveni, neque etiam ipſius inventor Æſculapius.

DE VERATRI PURGATIONE.

Aph. 13. *Sect.* 4. Qui non facile per ſuperiora purgantur, iis corpora copioſiore cibo & quiete, ante potionem humectanda ſunt.

Aph. 14. *Sect.* 4. Poſt veratri purgationem, corpora magis ad motionem, quam ad ſomnos adducenda. Quod vero motio corpora turbet, id indicat navigatio.

EX DEMOCRITI EPISTOLA AD HIPPOCRATEM, DE NATURA HUMANA.

Veſicæ vicina infantium mater, gravis calamitas, ſexcentarum ærumnarum mulieri autor, uterus deliteſcit.

EX EPISTOLA AD DEMETRIUM REGEM.

Humanorum morborum radix caput eſt, ex eoque maximæ ægrotationes adveniunt, cum enim toti corpori incumbat, eorum omnium quæ ingeruntur reliquias, & tenues humores, non ſecus ac cucurbitulam attrahere contingit.

DE

DE PURGATORIIS REMEDIIS.

Ante omnia bilioſis oportet propinare cholagogum pharmacum, pituitoſis phlegmagogum, hydropicis hydragogum, melancholicis melanogogum.

Fœda eſt calamitas, pharmaco purgatorio hominem interiiſſe.

Qui validis febribus impliciti jacent, his non ante febris remiſſionem, pharmaca dare oportet; ſin minus, cunctandum ſaltem ne intra decimum quartum diem.

DE HOMINIS STRUCTURA.

Sanguinis locus, & ſpiritus in corde eſt: à dextris quidem ejus ſanguis, à ſiniſtris vero ſpiritus conſiſtit.

Venæ à corde ſanguinem ſumunt, per quas corpori diſtribuitur.

FINIS.

INDEX

Sectionum & Capitum in ſingulis Sectionibus contentorum.

SECTIO PRIMA.

pag.

Hippocratis Jusjurandum. 1
Hippocratis Lex. 3
Liber de Arte. 4
- - *de priſca Medicina.* 6
- - *de Medico.* 8
- - *de decenti habitu.* 10
Præceptiones. 12

SECTIO SECUNDA.

Liber Prænotionum. 14
- - *de Humoribus.* 34
- - *de Criſibus.* 36
- - *de Diebus criticis.* 41
Prædictorum Liber Primus. ibid.
- - - - - - *Secundus.* 43
Coacæ prænotiones. 46

SE-

SECTIO TERTIA.

De Natura hominis. 98
De Genitura. 100
De Natura pueri. 101
De Carnibus. 107
De Septimeſtri partu. 109
De Octimeſtri partu. ibid.
De Superfœtatione. 110
De Dentitione. 112
De Corde. ibid.
De Glandulis. 113
De Oſſium natura. ibid.
De aëre, locis & aquis. 114
De Flatibus. 122
De Morbo ſacro. 123

SECTIO QUARTA.

De ſalubri victus ratione. 125
De victus ratione Liber Primus. 126
- - - - - - - - *Secundus.* 127
- - - - - - - - *Tertius.* 131
De Inſomniis. 132
De Alimento. 134
De Ratione victus in morbis acutis. 135
De Locis in homine. 139

SECTIO QUINTA.

De Morbis, Liber primus. 140
- - - - - - - *Secundus.* 143
- - - - - - - *Tertius.* 146
- - - - - - - *Quartus.* 150

De Affectionibus. 151
De internis affectionibus. 154
De Natura muliebri. 156
De Mulierum morbis. 158
De Iis, quæ uterum non gerunt. 162

SECTIO SEXTA.

De Officina medici. 163
De Fracturis. 164
De Articulis. 166
De Capitis Vulneribus. 170

SECTIO SEPTIMA.

De Morbis Epidemicis. 172
Liber Aphoriſmorum. 231

SECTIO OCTAVA,

Epiſtolæ. 258

INDEX

Rerum præcipuarum, quæ hoc Opere continentur.

A.

pag.

Abortus cauſa. 110. *futuri ſignum.* 249
Acetum bilioſis magis quam melancholicis confert. 137
Adoleſcentiæ morbi. 242
Adoleſcentis in foro Mendacium hiſtoria. 199
Adoleſcentis in Melibæa hiſtoria. 217
Adoleſcentis, in cujus os ſerpens irrepſerat, hiſtoria. 222
Ægrotis in quibus gratificandum. 226
Æſtate, morbi infeſtantes. 241
Alimentum quid. 127. *triplex.* 123
Allii vires. 130
Alvi dejectio quæ bona, quæ mala. 21. 94
Amazones infantes maſculos luxant. 168
Anaxionis hiſtoria. 209
Anginæ prognoſis. 31. 71
Anginæ curatio. 138
Anginæ liberis mites, ſervis vehementiſſimæ. 228
Anginoſæ juxta Ariſtionem hiſtoria. 199
Anima corporis humani portio. 127

pag.
Anni diviſio. 131
Anni tempora conſideranda. 114
Anni temporum maximæ mutationes obſervandæ, 118. *pro Anni varia conſtitutione varii morbi.* 111. 117. 118
Apii facultates. 130
Aphoniam tremor ſolvit. 49
Apollonii hiſtoria. 214
Apoplexiæ præſagia. 82. 83. 238. 255
Aquæ quænam calidæ. 115. *quænam optimæ, & pravæ.* 116. 189
Aquiloniæ tempeſtatis incommoda. 35. 241
Aqua vorax. 226
Articulus præſenti febre ſuam in ſedem reponendus non eſt. 166
Aſiatici Europæis minus bellicoſi. 120
Aſparagi vires. 130
Aſtronomia ad artem medicam confert. 115
Athletarum habitus boni periculoſi. 232
Avis fit ex ovi luteo. 106
Auris doloris præſagia. 32
Aurium affectus. 57
Aurium ſordes dulces quid ſignificent. 227
Auſtrinæ tempeſtatis incommoda. 118. 241
Autonomi hiſtoria ex capitis vulnere mortui. 219
Autumno morbi infeſtantes. 242

B.

Betæ facultates. 131
Bilis atræ dejectio quid ſignificet. 38
Bilioſi ægre cibi abſtinentiam ferunt. 137. 245
Brachii os fractum diebus quot firmetur. 164
Braſſicæ vires. 130

pag.

C.

Calculum frangentia nulla dantur. 82
Calculi in veſica ſigna. 150
Calidum immortale vocatum. 107
Caloris & frigoris inæqualitas. 20. 38
Calvi in Lariſſa hiſtoria. 208
Calvities à cerebri conſumptione. 225
Canales pro cruribus fractis. 164
Cancer occultus. 254
Capitis dolores in febribus. 30
Capitis doloris cura. 252
Capitis doloris ex utero cura. 231
Capita debilia habentes nunquam egregii potores. 115
Caput & lien morbis maxime obnoxia. 150
Capitis fluxiones. 113
Capitis partes quæ tuto ſecari poſſunt, & quando ſectio inſtituenda. 171
Capitis os quomodo ſecandum. ibid.
Ex Capitis vulneribus perituri ſigna. 170
Hieme quam æſtate diutius vivunt. ibid.
Cardialgia quando funeſta. 66
Carnis omnis generis qualitates. 128
Carus & Coma. 56
Cauponis peripneumonia laborantis hiſtoria. 230
Cephalalgiæ prognoſis & cura. 55. 56
Cerebrum glandula eſt. 113
Cerebri concuſſio. 85. 219
Cerebri ſphaceliſmus. 143
Cherionis hiſtoria. 197
Cibus & potus paulatim addendus vel detrahendus. 154

pag.
Ciceris vires. 128
Clazomenii hiſtoria. 184
Cleonactidis hiſtoria. 181
Conceptus ſigna, 107. 110. *impedimentum* 250. *in hoc caſu Remedium.* 162
Concocta, non cruda, educenda. 234
Conſuetudini aliquid dandum. 226
Continentia, contenta & impetum facientia. 228
Contrariorum contraria ſunt remedia. 99 122. 229. *paulatim ſunt adhibenda.* 224
Convolvulus ſanguineus. 156
Convulſio, quando & quibus funeſta. 70 248. *ejus cauſæ* 33. 244. *Cura.* 244
Cor muſculus eſt, 114. *& ſanguinis fons.* 150
Corpus totum ſpirabile & omnia conſentientia. 134. 227
Coxendicum doloris curatio. 153. 100
Cranii fractura ejuſque 5 *genera.* 85. 170
Criſin quæ oſtendant. 31. *ſexto die, & decimo quinto ſalutaris.* 189. 218
Critonis hiſtoria. 183
Cubiti os fractum quot diebus coaleſcat. 164
Curandi gratis qui, & quando. 13
Cutis raritas & compactio quid efficiant. 225

D.

In Dealcis horto decumbentis hiſtoria. 194
Dealcis uxoris hiſtoria. 216
Deambulandum quando. 132
Decubitus quis optimus, quis malus. 16
Dens dolens, niſi eroſus & mobilis, non eximendus. 151

pag.
Dentitionis incommoda. 112
Dentium ſtridor. 17
Deliquium animi ſubinde recurrens mortiferum. 238
Digiti liventes & nigri. 20
Divinum ſi quid in morbis cognoſcendum. 14
Dromeadæ uxoris hiſtoria. 185
Dyſenteriæ præſagia. 80. 245
Dyſeridis famulæ hiſtoria. 219
Dyſuriæ & ſtranguriæ curatio. 243

E.

Ebrietatis remedium. 138
Empyematis prognoſis. 248
Epicharmi uxoris hiſtoria. 222
Epicratis uxoris hiſtoria. 179
Ab Epilepſia ut juvenes liberantur. 242. 248
Nil habet aliis morbis divinius. 123
Quinam ea non apprehendantur. 124
Epileptici plerumque fiunt melancholici & è contra. 229
Eraſini hiſtoria. 182
Eryſipelatis prognoſis. 253
Euryanactis filiæ hiſtoria. 198
Exercitationis juſta menſura. 225
Excreta non copia æſtimanda. 235
Experimentum periculoſum. 232

F.

Fabarum vires. 128
Facies Hippocratica quid. 15. 60
Ex facie ſigna. 60
Famem vini potio ſolvit, & ubi adeſt labor nocet. 236

pag.
Famulæ in Omilo hiſtoria. 220
Faſciæ quomodo deligandæ. 165
Fauces exulceratæ. 31. 64
Febrium ſigna. 29. 30. 38. 46
Febres æſtate magis graſſantur. 189
Febris quartanæ cura. 152
Ejus privilegium, 227. 252. *terminus.* 228
Febris tertianæ cura 144. *terminus.* 37. 246
Febris ſine ſudore quando contingat. 189
Femoris articulus quot modis luxetur. 169
Ferulæ quando admovendæ. 164
Fiſtulæ quæ peſſimæ. 86
Flatus eruptio quæ probanda. 22
Fluor albus. 157
Fœtus mortui ſigna. 110. 157
Fœtus quando movere incipit. 104
Frictionis vires & commoda. 164. 161
Frigora quæ vitanda. 132
Fullonis hiſtoria. 231

G.

Genitura ſeptem dierum. 108
Gravitas corporis. 20

H.

Hæmorrhagiæ commoda. 69
Hæmorrhagia narium. 19. 51. *larga*, 68
ſolvit multa. 189
E naribus 3omo die non probanda. 181. 223
Hæmorrhoïdum curatio, ſuſpecta. 218
Hæmorrhoïdum fluentium commoda. 36. 40
Hermocratis hiſtoria. 193
Herophontis hiſtoria. 177
Herophyti hiſtoria. 210

pag.
Hieme morbi infeſtantes. 242
Hiſtoria cujuſdam ſagitta juxta inguen percuſſi, 221
Hominis corpus ex pluribus conſtat. 98
Homo totus à natura morbus. 259
Hominis innominati hiſtoria. 194
Hordei facultates. 127
Hippiæ ſororis hiſtoria. 230
Humeri os quomodo reponendum. 166
Humores pro anni temporum differentiis augentur. 99
Humores ducendi quo maxime vergant. 234
Humidi quatuor ſpecies. 100. 34. 150
Hydropis remedium. 139. 253. 228
Hydropis ſicci ſignum. 80
Hydrops pulmonis. 145. 155
Hypochondria in morbis qualia probantur. 18
Hypochondriorum tumor. 18. 64. 65
Hyſterici affectus cura. 156

I.

Icterus febribus ſuccedens. 37. 246
Jejunium qui facilius ferunt. 233
Ex Igne & aqua omnia conſtant. 129
Ilei cauſa, ſigna & cura. 132. 146
Infantis ſitus in utero. 105
Infantium morbi. 242
Inflammationi quæ conveniant, quæ non. 153
Inſania quandoque utilis. 39
Inſomnia quid ſignificent. 132
Inſulæ continenti vicinæ marinis rigidiores. 127

pag.
Iſagoræ filii hiſtoria. 230
Judicantia in melius ne ſtatim appareant. 189
Quæ judicantur & judicata ſunt non movenda. 234
Iſchuria rigorem præcedit. 223
Juvenes multo egent alimento. 233
Juvenum morbi. 242

L.

Labores cibos præcedant. 226
Lacti extincto quæ medeantur. 161
Lactis qualitates, 127. *quibus conveniat.* 251
Lariſſææ virginis hiſtoria. 213
Leguminum eſus incommoda. 190
Lentes quas qualitates habeant. 128
Lienes magni. 150. 156
Lienteriæ præſagia. 81
Lingua humorum ſerum quale ſit indicat. 226
Lini ſeminis vires. 128
Lochiorum ſuppreſſio. 157
Lumbricus latus quando & quomodo generetur. 150

M.

Machinis quando & quibus utendum. 164
Macrocephali quomodo prognati. 120
Manuum geſticulatio. 17
Manus luxatæ ſigna & cura. 167
Medicam artem dari probatur. 6. *ex quibus conſtet.* 172
Medicina artium nobiliſſima. 3. *ad eam cognoſcendam ſex adjumentis opus eſt.* 3
Ejus definitio. 3. 122. 127. *Deo adſcripta.* 8

pag.

Medicina optima eſt interdum medicinam non facere. 168. *procraſtinatio ab ea abſit.* 259
*Medicus calculo laborantes ſecare non debet,*2.*conſultationes amet.*113.*Deum invocet.* 132. *Inſtrumenta omnis generis habeat præparata.* 11
Si probus, alteri nunquam invidebit. 13. *Ejus indulgentia ægrotanti ſæpe nocet*, 11 *quæ eum deceant*, 8, 9. *Silere jubetur*, 2 *De quibus ægrotum interroget.* 153. *Multarum rerum experientiam habere oportet.* 167. *Mali quibus ſimiles.* 6. *Medicus neſciens quieſcere periculoſus*, 218. 223. *Quæ illi conſideranda ut recte in curatione morborum procedat.* 141. 202
Melancholiæ præſagia. 83
Melidæ hiſtoria. 188
Membrorum diſcretio quot diebus fiat. 103
Menſium menſura juſta, & tempus. 159
Ad menſes immodice fluentes. 163. 191
Menſtruorum retentorum incommoda & cura. 44. 87. 157
Menthæ facultates. 130
Mentis humanæ ſedes. 113
Metonis hiſtoria. 183
Molæ cauſa. 161
Morborum acutorum terminus, 37. 236. *acuti qui*, 135, 151. *acutorum incertæ prædictiones.* 236
*Morbus cujus cauſa nota, facile curatur.*122
Morborum communium cauſa eſt aër. 98

S

pag.
Morbi, qui lethales, dubii, aut minime lethales. 141. 151
Morbos quæ prohibent. 225
Morbis extremis extrema conveniunt remedia. 233
In morbis longis terram mutare bonum eſt. 227
Morbi ſecundum anni tempora augentur & deſinunt. 99
Morbi connutriti quomodo deſinant. 226
Morbus alteri ſuccedens ut plurimum pernicioſus. 152
Morbi omnes ex bile & pituita oriuntur. 151
Morborum facultates. 131
Mulieris apud Pantamidem hiſtoria. 200
Mulieris in Ceriſco decumbentis hiſtoria. 215
Mulieris in foro Mendacium hiſtoria. 201
Mulieris gravidæ hiſtoria. 187
Mulieris gravidæ ſignum. 250
Mulieres gravidæ cum dyſenteria ad partum ſuperſunt. 45
Mulieri gravidæ caute ſecanda vena. 249
Muliebria educit ſuffitus aromatum. 249
Mulieris in Thaſo hiſtoria. 212. 204
Mulieris juxta Tiſamenum hiſtoria. 200
Mulieris quæ venenatum medicamentum biberat hiſtoria. 222
Mutationes cavendæ & conſiderandæ. 35. 137. 225

N.

Namyſiæ hiſtoria. 230
Naſturtii vires. 130
Natura morborum medicatrix. 226

pag.
Navis gubernatoris hiſtoria. 222
Nerei filiæ hiſtoria. 221
Nervorum morbi graviores. 139
Nervorum ſubſultus. 52
Nicodemi hiſtoria. 211
Nimium omne naturæ inimicum. 239

O.

Occipite laborante, in fronte venæ ſectio juvat. 224. 251
Oculorum affectus. 15. 61
Oculorum dolorum cura. 254
Oecetæ uxoris hiſtoria. 201
Oſſa fracta habentes tenuiter cibandi. 164
Oſſa luxata cum vulnere, minime ſunt reponenda. 170
Oſſibus frigidum inimicum. 249
Oſcitationis curatio. 225

P.

Panis vires 128
Parii hiſtoria. 203
Paronychiæ Reduviæ remedium. 192
Parotides quid portendant. 58
In Paroxyſmo parce cibandum. 233
Partus ſine dolore periculoſus. 88
Partus ut fit. 105. *quibus menſibus vitalis.* 106. 108. 109
Octimeſtris 109. *ad eum facilitandum.* 161
250
Pectori frigida inimica. 249
Pepaſmus quid. 72
Periclis hiſtoria. 208

pag.
Peripneumoniæ abſceſſus ſuccedentes. 28
Quomodo fiat ejuſque ſigna, 147. 256
ut à pleuritide differat, 141. *ejus & pleuritidis curatio.* 138
Pernicioſa ſine ſignis levantia, mortifera. 42
Phæthuſæ hiſtoria. 229
Philes filii hiſtoria. 223
Philini uxoris hiſtoria. 178
Philiſci hiſtoria. 175
Philiſtis hiſtoria. 196
Phrenitici hiſtoria. 207
Phrenitici curatio. 151
Phthiſis quando lethalis, 78. *quibus præcipue fit.* 78. 248. *ſigna diagnoſtica.* 141 154
Piſcium ſaxatilium natura. 129
Pithyonis hiſtoria. 192. 206
Pleuritis quid. 141 *quænam ſalutaris, quæ non* 72. 148. *ejus curatio.* 135. *in ſanguinea non mittendus ſanguis* 36. 73. *Sicca funeſta.* 72. *quando in empyema tranſeat.* 249. *ejus tum curatio,* 148. *alvi fluxu corripi malum.* 253
Podagra quænam ſalutaris, quæ non. 45
Diuturnum eſt malum, & ægerrime ſolvitur. 153
Polypi curatio. 153
Ptiſanæ laudes. 135
Prægnantes quando purgandæ. 243
Puer in utero alimentum ore ſugit. 107
Pura optima notæ. 20
Purgatio ſanis periculoſa. 243
Quid eam præcedere debeat. 235. 236

pag.
Purgandum quando & quomodo. 243
Pyrorum facultates. 131

R.

Rapi facultates. 131
Raucedines in ſenibus non coquuntur. 238
Recidiva quando metuenda, 39. *quomodo fiat.* 190. 236
Renum vitia quæ non ſanantur, 228. 252
Reſpirationis præſagia. 63
Rigor ante partum metuendus. 87
Ejus præſagia. 246
Ructus acidus in lienteria bonus. 254
Rutæ vires. 130

S.

Sanguinis mictio quid ſignificet. 247
Sanguinis miſſio purgationem præcedat. 75 *quando nocet* 84. *quando mittendus in morbis acutis.* 138
Sanguinem è venis fluentem ſiſtentia. 228
Sanguinis ſtillæ damnoſæ. 51
Sanitatis regula & tutela. 226
Satyri pollutione nocturna laborantis hiſtoria. 229
Scytharum modus vivendi, & cur evirati. 121
Secundas relictas expellentia. 157. 250
Semen ab omnibus corporis partibus procedit. 100
Senum morbi. 24
Signa in morbis quæ bona, quæ mala. 23 24. 75
Sileni hiſtoria. 176

pag.
Silentii & ſermonis habenda ratio. 228
Simonis exanthemata. 224
Similitudines optimis medicis imponunt. 229
Sinapi vires. 130
Sincipitis vulnera magis periculoſa. 170
Singultus in febre funeſtus. 50. *ejus cura.* 252
Sitis perfectæ purgationis finis. 244
Sitis remedia. 225
Solani facultates. 130
Somni præſagia. 235
Spiratio bona & mala. 17
Spiritus neceſſitas. 123
Sputorum ſigna. 23. 24. 228. 256
Sterilitatis cauſæ, 162. *non ſemper culpandi albi menſes.* 219
Sternutationes quando juvent, quando non. 25. 75
Sudores boni & mali. 18. 37. 89. 208
Suillæ carnes præſtantiſſimæ. 138
Suppurationum obſervatio. 19. 25. 29
Surditatis commoda. 39. 245. *In febribus cura.* 246
Sutoris in Pityo hiſtoria. 220

T.

Tabidis autumnus malus. 240
Tabes dorſalis. 144
Tabes occulta quando ſit. 141
Tabes quæ ſanabilis, quæ non. 44. 248
Teſtes & pudenda contracta. 21
Tibiæ oſſa fracta quot diebus firmentur. 165
Tritici natura & vires. 128

V.

pag.

Venarum & arteriarum origo. 134
Venæ ſectio ubi inſtituenda. 113
Venarum circa caput ſupervomitus. 143
Veneris effectus. 227
Venti pro regionum & locorum ſitu differunt. 127
Ventres hieme & vere calidiſſimi. 234
Vere morbi infeſtantes. 241
Veſicæ inflammatio. 29
Victus humidus quibus conveniat. 234
Victus tenuis quando periculoſus, quando conveniat. 232
Vigiliæ quid portendant. 21
Vini natura & vires. 129
Vini meraci in flatibus, repletione, aut torminibus vires. 154
Virginis Abderitanæ hiſtoria. 209
Viri cujuſdam in Oeniadis hiſtoria. 218
Virium infirmitates ut dignoſcendæ. 137
Ulcus capitis nulla re madefaciendum. 170
Ulceris lividi & aridi prognoſis. 17
Infra umbilicum doloribus quid faciendum. 152
Vocis præſagia. 62
Vomitio quæ laudabilis quæ non. 24. 88
In febribus quando expectanda. 55
Vomitus quando ciendus, ejuſque commoda. 125. 132
Urinæ quæ probandæ, quæ funeſtæ, quidque ſignificent. 22. 37. 89. 248. 256

pag.
Uterus ſexcentarum ærumnarum autor. 260
Uteri cancer. 157
Uteri ad conceptum idonei & inidonei ſigna. 44. 45. 162
Vulnerum prognoſis. 81. 85. 253
Vulnerati tenuiter cibandi. 154

FINIS.

ARGENTINÆ,
Typis JONÆ LORENZII, Typogr.

3° f